lungul circuitelor de comandă sînt dispuse o serie de întreruptoare, ori, în sfîrșit, declanșatorul și bomba sînt pur și simplu despărțite fizic. În orice caz, armarea unei bombe nucleare implică o serie întreagă de operațiuni complexe care înlătură riscul unei declanșări prin accident.

O cădere liberă de la 9 000 de metri

În plus, pentru ca să existe garanția că rezistă la șocuri și la foc, ele sînt supuse unei serii întregi de încercări la centrele de experimentare. Bombele dezamorsate sînt aruncate din avioane ; sînt fixate pe rachete purtătoare care le izbesc cu o viteză de 2 500 km pe oră de o masă de beton ; sînt cufundate într-o baie de benzină căreia i se dă foc... Bomba nu explodează în nici un caz, chiar dacă uneori sar cîteva șarje de T.N.T.

La Palomares, bombele cu hidrogen nu au explodat, dar au căzut liber de la aproape 9 000 de metri. Violența șocului putea să deterioreze sau să spargă învelișul metalic al materialelor nucleare. Or, tocmai acest înveliș este cel ce acționează ca un scut împotriva radiațiilor. Dacă învelișul este deteriorat, radiațiile, puse în libertate, constituie în anumite condiții un pericol mortal.

Viața sau sănătatea locuitorilor regiunii poate deci să fie în primejdie. Iată cum se explică această desfășurare de forțe fără precedent, sutele de soldați în echipament ciudat care, în cîteva ore, au pus stăpînire pe sat și pe împrejurimile lui. Dar nu acesta este singurul motiv...

La 18 ianuarie 1966, ora 6 dimineața, cei 100 de soldați din armata aerului a S.U.A., care au dormit în corturi, se adună la intrarea taberei. La fel de matinali, țăranii din Palomares se află la fața locului pentru a observa ce fac soldații. Ei se așteaptă să-i vadă împrăștiindu-se pe dealuri în căutarea cadavrelor și a rămășițelor de avioane. De aceea sînt foarte surprinși de ciudata manevră care urmează.

În ținută de campanie, soldații s-au aliniat umăr la umăr. Cei mai mulți au în mînă o prăjină lungă de vreo doi metri și jumătate. Alții, mai puțin numeroși, transportă cutii ciudate semănînd cu niște mari valize metalice. În spatele acestei linii de front se aliniază alți soldați care poartă mănunchiuri de bețe albe, lungi, cu fanioane albe, roșii, portocalii. Ofițerii echipați cu aparate de emisie-recepție formează ultima linie.

Pornesc cu toții încet peste cîmp. Fără să țină seama de culturile de roșii (bogăția satului), călcînd în picioare ceapa, fasolea, pepenii, ardeii, lovind cu bastoanele lor tufișurile și buruienile înalte, înaintează într-una. Din cînd în cînd se opresc, lovesc pămîntul uscat, apoi înfig un fanion. Nu se apleacă niciodată pentru a ridica vreun obiect.

Palomaresul privește în tăcere. Sînt cu toții acolo. Bărbații, femeile, bătrînii, copiii. Altceva n-au de făcut : gărzile civile i-au consemnat în sat. Li s-a interzis să iasă la cîmp.

Printre culturile răvășite, fanioanele devin tot mai numeroase. În jurul rămășițelor avioanelor se formează grupuri de ofițeri și soldați care discută și își poartă pe deasupra lor instrumentele nemaivăzute. Nu se ating însă de nimic. Abia în zilele următoare rămășițele vor fi adunate în grămezi uriașe de fierărie.

În apropierea corturilor, generalul Wilson, înconjurat de ofițeri și de telefoane, examinează hărți, fotografii. Pe drumurile învecinate, gărzile civile împrăștie pe curioșii care încep să soseaască în număr mare. „Esta prohibido de pasar". Trecerea interzisă.

Palomaresul continuă să privească în tăcere. Mirarea se amestecă acum cu o senzație de neliniște.

Căci locuitorilor din Palomares nu li s-a spus încă nimic. Nu li s-a explicat nimic. Același lucru este valabil, de altfel, și pentru restul Spaniei. Deși, de la 19 ianuarie, presa din lumea întreagă va vorbi despre căderea unei bombe termonucleare, nici un ziar spaniol nu va sufla un cuvînt. Săptămîni de zile, 30 de milioane de spanioli vor ignora în mod oficial ceea ce se petrece în țara lor.

Imprudentul domn Puig

Timp de mai multe zile, soldații vor continua să străbată cîmpurile, din ce în ce mai departe, pînă la Cuevas de Almanzora. Fanioanele sînt tot mai numeroase. Au fost înălțate de asemenea, destul de departe unul de altul, trei catarge mari, avînd în vîrf steaguri portocalii vizibile de la distanță.

Mica tabără americană construită inițial a fost demontată. Buldozerele au distrus cîteva culturi de roșii din apropierea plajei, pe locul unde s-a instalat noua tabără. O adevărată bază: „El campamento Wilson". Unitățile de geniu au desfășurat kilometri de cablu între Vera și Palomares și, de acum înainte, generalul Wilson este legat printr-o linie telefonică directă de cartierul său general din Torrejon.

Palomaresul nu cunoaște încă motivele acestei agitații. Palomaresul se teme tot mai mult de necunoscut. Dar Palomaresul începe să bănuiască despre ce este vorba. Aventura domnului Puig i-a deschis ochii.

Ca vecin, și împins de curiozitate, dl Robert Puig, arhitect municipal la Mojacar, a venit să vadă ce se petrece în satul aflat în carantină. Pentru a scăpa de supravegherea gărzilor civile, și-a lăsat mașina destul de departe și a ajuns pe plaja din Palomares mergînd pe jos, de-a lungul coastei. Aici se înalță ruinele unui vechi fort maur, datînd de peste zece secole.

Puig a ajuns aproape lîngă fort, cînd se oprește brusc. La mai puțin de 100 de metri de ruine, într-o gaură uriașă, se află ceva.

— Mi-am spus că obiectul care găurise astfel solul uscat fusese proiectat probabil cu o viteză amețitoare. Aplecîndumă, l-am văzut : un cilindru argintiu, așezat într-un unghi de 45 de grade. Avea un diametru de aproximativ 45 centimetri și depășea nivelul solului cu cel puțin un metru.

Față în față cu bomba

Cuprins de o neliniște inexplicabilă, dl Puig a îngenuncheat pentru a vedea mai bine. A observat că partea cilindrului care depășea solul se termina în formă de emisferă, „cam ca un cartuș cu glonte rotund, din cele care se folosesc la vînătoarea de mistreți. De vîrful obiectului era fixată un fel de verigă, tot rotundă, din bronz, cu un diametru de 6—7 centimetri. Cilindrul era înconjurat de o banderolă cenușie pe care scria ceva în englezește cu litere albe".

Puig a sărit în picioare ca ars. Pe față sudoarea îi curgea șiroaie. Înțelesese în sfîrșit că se află față în față cu o bombă atomică.

În același moment, a simțit un fel de înțepătură în genunchiul stîng.

— Nu era dureros. Doar o mică roșeață pe piele, abia de mărimea unui bănuț.

Încă buimac, Roberto Puig a tresărît speriat, cînd un glas brutal l-a interpelat :

— Fuera ! Fuera de aqui ! Vayase ! (Afară ! Șterge-o !)

Era un membru al gărzii civile, care cobora în goană poteca, gesticulînd furios.

Arhitectul nu a avut prilej să-și comenteze descoperirea. Americanii l-au prins și l-au expediat la spital, unde a fost pus sub observație. Dar povestea întîlnirii sale cu bomba s-a răspîndit repede și la Palomares s-a aflat în cele din urmă ce însemna drapelul portocaliu înălțat în apropierea ruinelor maure. S-a înțeles, de asemenea, prin deducție, ce însemnau celelalte două drapele : cel care se înalță în spatele cimitirului din sat și cel care flutura în vînt în apropierea transformatorului electric, pe marginea drumului spre Villaricos. Fuseseră descoperite trei bombe.

Ce mai caută în acest caz americanii ? De ce un elicopter și cîteva avioane mici continuă să zboare deasupra sectorului și să ia mii de fotografii ? De ce alți 200 de soldați americani s-au alăturat celor 100 de aviatori, aducînd cu ei jeepuri, camioane, bene, tractoare, buldozere, lopeți mecanice, macarale ? Au fost aduse chiar două ambulanțe, ale căror cruci roșii au fost camuflate cu hîrtie groasă de culoare brună.

În sfîrșit, în largul mării se poate vedea silueta unui remorcher de larg : vasul american „Kiowa" (ATF 72) din flota a VI-a. Țăranii, ținuți în continuare în cea mai totală ignoranță, își dau seama că afacerea este departe de a se fi terminat.

Un alt zvon vine să le sporească neliniștea : un membru al gărzii civile a trebuit să fie transportat și el la spital după ce a atins o rămășiță de avion.

Desigur, mai tîrziu se va afla că, la fel ca și în cazul d-lui Puig, nu era decît o măsură de precauție, dar Palomaresul începe să înțeleagă din ce în ce mai repede. Un țăran sau altul își amintește de cutare articol de ziar citit odinioară, de cutare convorbire auzită, de diferitele relatări privind nu numai avioanele „B-52", bombele atomice și cu hidrogen, dar și radiațiile, contaminarea atomică și cancerul osos. În curînd nimeni din regiune nu va mai ignora că ciudatele cutii sînt contoare Geiger, adică oscilatoare pentru măsurarea radiațiilor alfa. Ciobanul cel mai ignorant, copilul cel mai puțin înzestrat poate explica cum își schimbă culoarea bucățile de carton prinse pe bluza ofițerilor pentru a semnala prezența acelorași radiații.

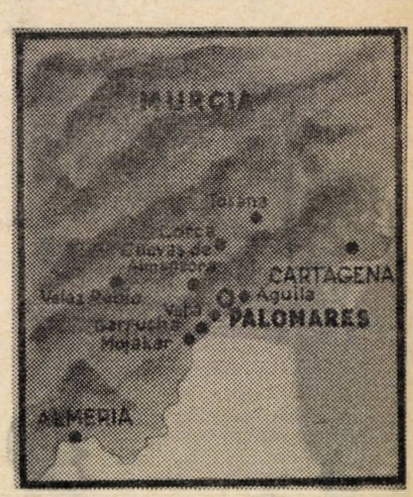

Dar aceste cunoștințe rămîn vagi, sumare. Imaginația le amplifică, le deformează. Și americanii nu fac nici acum nimic pentru a risipi spaima. Pentru moment, n-au decît o singură preocupare : să nu ofere presei străine elemente de natură să alarmeze populația din întreaga lume, deja foarte sensibilizată față de amenințarea atomică.

Autoritățile spaniole păstrează același mutism, dar din alte motive : Spania așteaptă peste 15 milioane de turiști și este de neconceput să-i sperii pe acești clienți potențiali cu povești despre radiații atomice pe Costa del Sol. Rațional ciudat de vreme ce, în orice caz, ziarele din lumea întreagă comentează pe larg evenimentul.

(va urma)

civilii de la Pentagon

L. SĂRĂȚEANU

Agenția „France Presse" a transmis o telegramă pe care, poate, ați văzut-o reprodusă : ministerul apărării al Statelor Unite a recomandat militarilor americani care vor vizita în luna mai Parisul, cu prilejul Salonului aeronautic internațional, să-și poarte cît mai puțin uniforma. De ce ? Pentru a nu contraria populația franceză.

Știrea era de natură să suscite comentarii. Și le-a suscitat. O idee destul de des întîlnită a fost aceea că, hotărînd să-și îmbrace militarii în civil pentru perioada neoparizianã, Pentagonul dă dovadă de prudență. „Ordinul pentagonal nu-i chiar atît de pătrat", susțineau adepții acestui punct de vedere. Din bogata lor argumentare desprind, între altele, următoarele : francezii au dovedit de mult că n-au o simpatie exagerată pentru uniformele străine ; asta s-a văzut și cu prilejul retragerii din Franța a organismelor militare atlantice. Cu acel prilej, viitorii civili ad-hoc ai Pentagonului au avut dreptul la niște politicoase ceremonii de despărțire ; nu și la regrete. Deci, cunoscînd starea de spirit a populației franceze, conchideau susținătorii ideii de care vorbeam mai sus, Pentagonul a hotărît să nu revină cu prilejul Salonului în aceeași iritantă ținută.

Pînă aici, majoritatea comentatorilor au fost de acord. Cum însă comentatorii s-au deprins să întoarcă lucrurile (inclusiv uniformele) pe toate fețele, continuînd să examineze problema, ei au început să emită opinii mai diferențiate. Unii, incorigibili optimiști, se întrebau : să fie oare acești civili sui-generis niște adevărate rîndunici venite să exprime la un salon aeronautic o schimbare în mentalitatea Pentagonului ? Cu alte cuvinte, să fie aceasta o dovadă că la Pentagon a cîștigat teren vechiul adagiu „Cedant arma togae" — armele se înclină în fața togii, civile prin excelență ? La asemenea întrebări s-au auzit multe răspunsuri sceptice. Unii analiști au remarcat că măsura este strict temporară — numai pentru durata Salonului aeronautic din Paris — și că ea nu vizează decît teritoriul Franței. Or, se știe — declarau observatorii îndeobște bine informați — că alergia la uniforma americană nu este un fenomen exclusiv franțuzesc. Această alergie nu are nimic comun cu clima sau coordonatele geografice. Statistica manifestațiilor de masă înregistrate numai în ultimul deceniu, bunăoară, a demonstrat că aceeași idiosincrazie s-a manifestat pe teritorii foarte diferite, de la insula Okinawa la Republica Dominicană, de pe malurile Rinului sau ale Tamisei pînă în Islanda sau sudul Italiei. Și — spuneau mai departe scepticii — e greu de presupus ca generalii Pentagonului să fi ajuns la faza generalizărilor salutare.

Nimeni nu are cunoștință dacă psihologii nord-americani, în colaborare cu croitorii militari, au întreprins un studiu temeinic pentru a stabili cu precizie ce element anume din uniforma militară nord-americană e contrariant. Aici, comentatorii erau în pericol de a rămîne fără concluzie. Pentru a ieși din impas, ei au trebuit să se mulțumească să analizeze în continuare doar faptele unanim cunoscute. Pe baza lor s-a putut conchide că uniforma de „G. I." nu are în sine nimic supărător. În schimb, este iritant faptul că această uniformă e prea călătoare pe meleaguri străine și că a sosit sau sosește de cele mai multe ori în diferite locuri fără a fi poftită sau fără a bate la ușă. Cu alte cuvinte, nu **uniforma** e de vină, ci culpa aparține politicii **uniforme** a Pentagonului care menține, fără a întreba popoarele respective, baze și trupe la mii și mii de kilometri de frontierele Statelor Unite

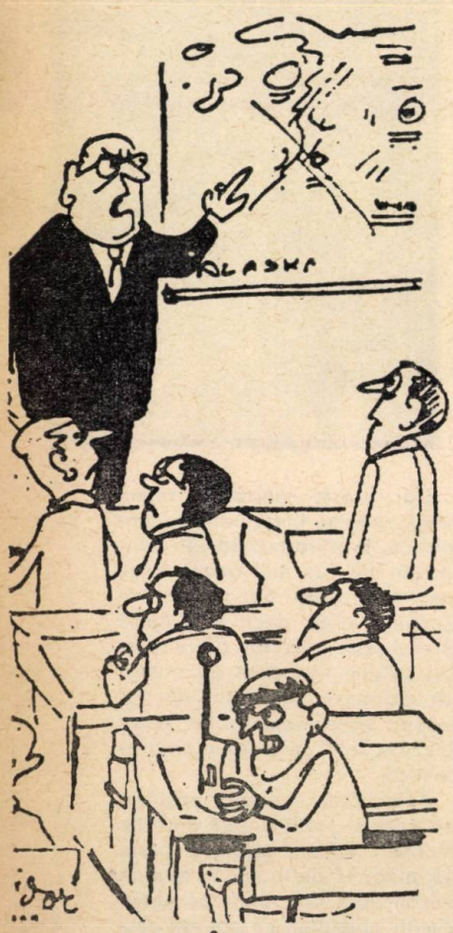

C.I.A. ÎN ȘCOLI

— *E un tip aici care pune întrebări despre resursele minerale ale Alaskăi !*

(Din **Pan**, Bruxelles)

filantropia săracelor surori

Nicolae MINEI

Sfîntul Francisc a trăit în provincia Umbria (Italia) pe la sfîrșitul secolului XII și la începutul celui următor, fiind un mare iubitor de animale. Ernest Medders trăiește în statul Texas (S.U.A.), în zilele noastre, fiind un mare iubitor de petreceri. Ce legătură poate exista între doi oameni despărțiți prin șapte veacuri, un ocean și gusturi atît de diferite ? Și totuși, evenimentele i-au adus oarecum în contact, și încă într-un mod care i-ar fi sugerat cu siguranță umoristului american O'Henry subiectul unei schițe.

Vreme de patru ani, Medders a dus o îndîrjită bătălie juridică pentru a i se recunoaște dreptul de moștenire asupra terenului Spindletop, depozitarul celui mai mare zăcămînt de petrol din Texas. Un singur punct slab avea poziția lui Medders și anume că nimic nu-l îndrituia să devină proprietarul terenului. Și tocmai prin acest călcîi vulnerabil a pătruns lancea sentinței judecătorești, care a ucis speranțele petroliere ale solicitantului.

Acesta însă nu-și irosise zadarnic anii de așteptare. Aureolat de perspectiva cîștigării procesului, el se bucura de un credit nelimitat la bancherii și comercianții din Texas. Cu banii primilor și mărfurile celorlalți Medders și-a organizat o viață din cele mai agreabile : numai sala de festivități a locuinței sale dintr-o suburbie a Dallasului costase 175 000 de dolari. Merita și mai mult, deoarece la inaugurarea ei participase însuși guvernatorul Texasului, John Connally.

Adoptat cu entuziasm de înalta societate dallasiană, Medders făcea parte din „Clubul Președintelui", asociație de sprijin financiar a partidului democrat, ai cărei membri contribuie cu cel puțin o mie de dolari la campania electorală. Și cum moștenitorul in spe donase zece mii, el a intrat în stratul cel mai de sus al cremei sociale, fiind transportat cu avionul prezidențial la o recepție oferită de Casa Albă.

Cînd ultimul verdict — cel al Curții Supreme — a confirmat hotărîrile anterioare, stabilind că pretențiile lui Medders la terenul Spindletop sînt tot atît de întemeiate ca și o eventuală revendicare a comorilor regelui Midas, creditorii săi și-au dat brusc seama că au de-a face nu cu un viitor multimilionar, ci cu un actual escroc. Plîngerile împotriva lui au început să curgă. Cea mai mare senzație a stîrnit-o reclamația unei organizații filantropice, numite (textual) „Surorile sărace ale Sfîntului Francisc", care-l împrumutase cu 2 000 000 de dolari.

Vestea a deschis zăgazurile unui veritabil torent interogativ. Lumea se întreabă cum de a ajuns o organizație filantropică să dispună de o sumă atît de mare. Admițînd că o are, de ce o dă cu împrumut ? Admițînd că o dă cu împrumut, de ce nu-și verifică mai atent debitorii ?

La șirul de întrebări s-ar mai putea adăuga una : dacă surorile sărace ale sfîntului manipulează cu atîta ușurință milioanele, la cît s-o fi ridicînd averea surorilor lui mai înstărite ?

DALLAS, NOIEMBRIE 1963

William Manchester, autorul cărții „Moartea unui președinte“ (vezi „Lumea“ nr. 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 și 14), relatează în ce împrejurări a început să-și scrie lucrarea, cum s-a documentat și de ce a intrat în cele din urmă în conflict cu Jacqueline și Robert Kennedy.

Bătălia cărții

Într-o după-amiază de martie a anului 1966 am terminat prima versiune a cărții „Moartea unui președinte“. În acel moment eram încredințat că îndelungata mea muncă luase sfîrșit. Realitatea era alta. Aveau să urmeze peste șase luni de agitație în care s-au adus acuzații de necrezut, s-au pronunțat vorbe de neiertat și s-au rupt prietenii prețioase.

După 20 de ani de activitate nepătată ca scriitor profesionist, propria mea reputație a fost masacrată fără milă. Cînd avocații familiei Kennedy s-au prezentat în fața unui tribunal al statului New York pentru a opri apariția cărții, eu mă aflam la Manhattan. Vrînd să apăr cartea pe care o scrisesem și revista „Look“, care îmi cumpărase drepturile de reproducere în foileton, mi-am petrecut întreaga zi în birourile revistei, așteptînd o convocare. Așteptarea a fost zadarnică. Seara am părăsit orașul. Detectivi particulari m-au urmărit în automobile utilate cu un sistem de radiocomunicații pînă în Connecticut, au înconjurat casa particulară în care mă aflam ca musafir și au cerut să ies și să primesc citația acolo, tratîndu-mă ca pe un om care s-ar ascunde de justiție...

Singurii care s-au bucurat cu adevărat de „bătălia cărții“, cum au numit-o ziariștii, au fost membrii acelui cult odios care continuă să nutrească o ură patologică față de numele Kennedy. Scrisorile lor, care soseau întotdeauna cu mențiunea „recomandat“, erau în mod uniform deosebit de deprimante.

Astăzi, „Moartea unui președinte“ este o carte acceptată, chiar la modă. Unii o dezaprobă dar pînă și aceștia trebuie să țină seama de existența ei. Se uită însă adesea că, înainte ca cineva să fi putut citi măcar un singur rînd din carte, eu am trăit în atmosfera ei aproape neobservat, vreme de aproximativ 26 de luni.

Fără ca presa să fi știut acest lucru, președintele Curții Supreme, Warren, îmi acordase un permis special și un birou la sediul Comisiei. Acolo am avut acces la toate mărturiile, documentele, corpurile delicte și depozițiile existente. Președintele Tribunalului Suprem m-a invitat de asemenea într-un mod, după părerea mea nu lipsit de abilitate, să citesc prima versiune a Raportului Warren și să declar, în calitate de prieten al familiei, că este acceptabil în toate privințele pentru familia Kennedy. M-am eschivat, explicînd că ar fi nepotrivit să fac un asemenea lucru. La urma urmei nu eram altceva decît un cetățean particular și propria mea anchetă era de-abia la primii ei pași.

Mai important era însă faptul că eu urmam o linie cu totul diferită. Nu numai împrejurările crimei din Elm Street, ci și destășurarea tuturor zilelor tragice care i-au urmat trebuiau să se reflecte în lucrarea mea.

La început părea ridicol, chiar prezumțios, ca un cercetător, lucrînd de unul singur, să investigheze o zonă mai întinsă decît aceea de care se ocupase de curînd o comisie prezidențială. Mă bucuram însă de sprijinul cîtorva aliați invizibili. Unul dintre ei era timpul. Personalul Comisiei lucrase sub presiunea termenului stabilit de Johnson. Știam încă de pe atunci ceea ce între timp a aflat întreaga țară : numele membrilor Comisiei Warren nu erau decît o firmă luminoasă ; munca propriu-zisă fusese îndeplinită de personalul inferior, format din oameni foarte conștiincioși dar și foarte tineri. Cred că eu aveam o experiență mai mare în materie de anchete decît oricare dintre ei.

Cînd d-na Kennedy mi-a cerut să scriu cartea, am demisionat de îndată de la Universitatea Wesleyan din Middletown (Connecticut). Aceasta se întîmpla la 5 februarie 1964. Formal eram șomer, un om de vîrstă mijlocie, cu studii superioare, dar fără nici un căpătîi. Deoarece perspectivele mele financiare erau destul de sumbre, am trăit modest. La Washington, pentru a economisi banii de taxi, mergeam pe jos. În timpul acelei prime primăveri și veri înăbușitoare, cred că am parcurs în medie 10 mile pe zi.

În cele din urmă m-am mutat din birourile Comisiei Warren într-o cameră de la etajul IV a Arhivelor Naționale, în vecinătatea lui Evelyn Lincoln, care fusese secretara personală a lui John Kennedy ; în ziua asasinatului, ea făcuse parte din cortegiul de la Dallas ; o cunoșteam de ani de zile. În ziua reinstalării lui Johnson, în 1965, ea a rămas acasă ; avea încă sufletul plin de amărăciune. M-am dus la birou pentru a putea privi, din clădirea Arhivelor, pe pușcașii Serviciului secret plasați pe acoperișurile învecinate și pe agenții din spatele automobilului prezidențial. Mă întrebam, așa cum mă întrebasem de multe ori, unde s-au aflat ei în acea după-amiază însorită de vineri, în apropierea depozitului de cărți școlare din Dallas.

Promisesem președintelui Tribunalului Suprem că nu mă voi duce în Texas pînă ce președintele Johnson nu va fi acceptat raportul Warren. Texasul mi-a plăcut întotdeauna pentru că mă impresionează soarele lui dogoritor, vechile ranchuri, cirezile uriașe. Orașele sînt mai puțin agreabile, deși cele mai multe dintre ele au caracteristici proprii. Dallasul constituie o excepție.

Nu mi-aș fi putut scrie cartea fără colaborarea acelor cetățeni ai Dallasului care îl iubiseră și continuau să-l regrete pe John Kennedy. Niciodată însă nu am văzut un oraș ținut atît de strîns în mînă de un număr atît de redus de persoane.

Prevăzînd posibilitatea unor dificultăți cu poliția (înaintasem recomandările de care dispuneam șefului poliției, Jesse Curry, fără a primi însă vreun răspuns), am cerut — pentru prima și ultima oară în cursul cercetărilor mele — doamnei Kennedy să trimită o scrisoare de recomandație. Curry era prea ocupat pentru a vorbi cu mine la telefon și de aceea l-am vizitat în biroul său.

— Cred că d-na Kennedy v-a scris despre mine, i-am spus eu.

— Să-mi fi scris oare ? s-a mirat el căutînd grăbit într-un maldăr de hîrtii. Am recunoscut cu un sentiment de ușurare hîrtia ei de scrisori cu chenar negru, dar semnătura m-a dezamăgit. Scrisoarea nu venea de la ea. Fusese semnată de un membru necunoscut al personalului ei.

Cam așa stăteau lucrurile cu „autorizarea“ proiectului meu. Deși d-na Kennedy fusese aceea care îmi ceruse să-l realizez, nu-mi pot aminti decît de trei ușși pe care le-a deschis cu adevărat pentru mine și nici una dintre ele nu era deosebit de importantă. Fără îndoială că multe dintre persoanele care m-au primit au făcut-o numai pentru că Robert Kennedy, cu care semnasem un „memorandum de înțelegere“, făcuse o declarație prin care mă desemna drept cel care va scrie istoria asasinatului ; cred însă că majoritatea celor cu care am stat de vorbă m-ar fi primit oricum.

În orașul în care fusese asasinat John Kennedy, pronunțarea numelui său provoca deseori o ostilitate fățișă. Cea mai eficientă recomandare pentru a pătrunde la poliție o constituia un pantof solid înfipt între ușă și pragul ei. Într-o suburbie a Dallasului, un martor ocular al asasinatului mi-a spus că nu va răspunde la nici una dintre întrebările mele decît după ce biblioteca John F. Kennedy îi va plăti 5 000 de dolari. Am dat să mă retrag și el mi-a șoptit că s-ar mulțumi și cu 3 000 de dolari.

— Pentru ce anume ? l-am întrebat eu.

— Pentru toată osteneala mea, mi-a răspuns el.

Cerea bani de la bibliotecă ; nici nu-i trecea prin minte că eu aș fi fost în măsură să-l plătesc. În Texas, ca și la Washington, se presupunea că „Moartea unui președinte“ va fi ignorată de public. De fapt, și d-na Kennedy credea la fel.

— Îmi închipuiam — mi-a spus ea vara trecută — că ar trebui legată în negru și lăsată în rafturile întunecoase ale unei biblioteci.

Foarte adeseori — la Dallas și în alte părți — convorbirile erau deosebit de dureroase. Bărbații plîngeau tot atît de ușor ca și femeile. Unii își reținеau lacrimile cu un efort eroic. Ted Sorensen, care în calitatea sa de consilier special fusese foarte apropiat de Kennedy, a rezistat unei discuții maraton la Cape Cod numai întrerupînd-o din timp în timp. Ca mulți alții, amiralul George Burkley, fost medic personal al președintelui, nu s-a mai putut stăpîni din cauza unui detaliu neînsemnat. Era vorba de un trandafir pătat de sînge la spitalul Parkland din Dallas. Timp de trei minute a rămas imobil, cu chipul încordat. Guvernatorul Texasului, John B. Connally, a supraviețuit unei încercări grele. Cînd mi-a descris scena petrecută în Lincoln-ul prezidențial la cîteva momente după ultimul glonte tras de Lee Oswald, a încheiat cu cuvintele :

— Și aerul era impregnat de sînge...

La sfîrșitul monologului său, debitat monoton, guvernatorul era asudat și fuma în mod simultan două țigări. Mă simțeam ca și cînd aș fi pășit pe un teren secret care ducea spre un trecut dureros.

Reușisem să mă împrietenesc cu Jacqueline Kennedy ; după multe luni și după unele îndemnuri binevoitoare din partea ei, am început să o numesc „Jackie“.

Între timp, ajunsesem să fiu obsedat de această carte. Devenise pentru mine un fel de idee fixă. Părea însă clar că ideea mea fixă nu era privită cu simpatie de Jackie și de Bob. Este de la sine înțeles că trebuiau lăsați să-și regăsească liniștea sufletească. Nu li se putea cere să retrăiască orele cele mai chinuitoare din viața lor și, din ce în ce mai insistent, personalul doamnei Kennedy m-a împiedicat să-i pun noi întrebări. Mi s-a recomandat să caut răspunsurile în alte părți ; unde anume, asta trebuia s-o hotărăsc eu însumi. În orice caz, nu era permis s-o deranjez pe d-na Kennedy.

În vara anului 1964 mi-a fost cu totul imposibil să stabilesc un contact profesional satisfăcător cu vreuna din cele două surse principale ale informațiilor mele. Chemam la telefon biroul doamnei Kennedy din Park Avenue și eram trimis la secretarul personal al lui Robert F. Kennedy. Dar senatorul Robert F. Kennedy era unul din oamenii cei mai ocupați de la Capitol Hill ; în consecință, eram trecut mai departe secretarilor săi. Rătăceam așadar prin acest labirint bizantin, cu toate cursele și posibilitățile de greșită înțelegere a faptelor, pe care le implica. Mai tîrziu a devenit, de fapt, terenul de luptă pe care s-a dat „bătălia cărții“.

Au avut loc unele întîlniri întîmplătoare — Bob l-a invitat pe fiul meu să lucreze în biroul său în timpul vacanței de vară ; Jackie a adus o critică constructivă unui discurs pe care l-am ținut ; din cînd în cînd eram invitat să înot la Hyannis Port, să dansez la Hickory Hill sau să iau masa cu Bob la „La Caravelle“ din New York. Pe scurt, relațiile au continuat să fie cordiale. Numai două incidente au avut legătură cu problema care ajunsese să-mi domine viața și, acum, privind retrospectiv, ambele capătă un subtext ironic.

La 1 octombrie 1964, răspunzînd la o întrebare a unui alt autor, d-na Kennedy și-a precizat atitudinea față de lucrarea mea. Întrucît mi-a trimis o copie după această declarație, am presupus că dorea ca eu să mă ghidez după ea.

„L-am ales pe dl Manchester, deoarece respect priceperea sa și îl consider capabil de obiectivitate și de acuratețe istorică. Nu exercit nici un fel de supraveghere asupra a ceea ce face și nici nu intenționez să procedez altfel. Cînd manuscrisul său va fi terminat, el va fi publicat fără nici un fel de cenzură din partea mea sau a altcuiva. Am prea mult respect față de istorie pentru a căuta să influențez rezultatele cercetărilor sale“. Ea continua astfel : „Nu am intenția să hotărăsc eu cine urmează să scrie istoria. Mulți vor scrie timp de ani de zile despre noiembrie trecut, dar oamenii serioși vor aștepta pînă ce va apărea cartea lui Manchester. Este cartea pe care istoricii o vor respecta“. Și încheia cu cuvintele : „Singurul lucru care mă interesează este să se scrie corect istoria acelor zile și acest lucru îl va face Manchester“.

Al doilea episod s-a petrecut în vara următoare. Pe atunci relațiile mele cu familia Kennedy erau dintre cele mai bune. Deoarece nu arătasem nici un manuscris, ei nu aveau împotriva a ce să obiecteze.

Doi prieteni aveau însă necazuri. Ted Sorensen și Arthur Schlesinger întîmpinau dificultăți în legătură cu cărțile lor despre Kennedy pentru că, pe de o parte, se grăbeau dorind să respecte termenele impuse de editori ; pe de altă parte, nu izbuteau să obțină aprobarea familiei Kennedy. Așa cum a procedat și Pierre Salinger în anul următor, Ted a ales calea cea mai ușoară, cedînd punct cu punct și stricînd ceea ce ar fi putut să fie o carte mare. Aveam o oarecare contribuție la cartea lui Sorensen. Am lucrat la epilogul acesteia și am petrecut două ore rugîndu-l să nu cedeze. A refuzat. Era o personalitate politică, nu un scriitor ; el nu înțelegea ce principiu se află în joc.

În numărul viitor:
Originile conflictului

Procurorul din New Orleans și sursele dovezilor sale

— Ești foarte grav bolnav, dar nu-mi explic din ce cauză. Poate deții ceva date despre evenimentele de la Dallas ?...

(Din **A.B.C.**, Madrid)

Mai mulți cititori ne-au solicitat detalii și opinii despre ancheta întreprinsă de procurorul Jim Garrison din New Orleans în legătură cu asasinarea președintelui Kennedy. Ținînd seama de aspectele contradictorii ale acestei anchete, am considerat util să reproducem punctul de vedere al lui MERRIMAN SMITH, reporter al agenției **„United Press International"** pe lîngă Casa Albă, care s-a deplasat de curînd la New Orleans pentru a-și forma o părere proprie. Menționăm că Merriman Smith (unul dintre reporterii care au asistat la asasinatul de la Dallas și s-au înapoiat apoi la Washington cu avionul prezidențial) este considerat un expert în afacerea Kennedy. Pentru articolele sale privind asasinatul, el a fost distins cu Premiul Pullitzer.

La New Orleans se scrie astăzi un nou capitol straniu al romanului asasinării președintelui Kennedy. Personajul central este Jim Garrison, ambițiosul procuror districtual din New Orleans.

Dovezile strînse de Garrison provin în parte din unele dintre cele mai deocheate cercuri ale lumii interlope din New Orleans. Unii dintre martorii lui au patima beției, a drogurilor, alții sînt nevropați. Garrison este ferm hotărît să demonstreze că asasinarea lui Kennedy a fost pusă la cale la New Orleans de către anticomuniști americani și cubani, drept pedeapsă pentru slaba pregătire a invaziei de la Playa Giron.

Primul arestat în urma anchetei lui Garrison a fost Clay Shaw, în vîrstă de 54 de ani, fost director administrativ al lui „International Trade Mart" din New Orleans, acuzat de participare la o conspirație cu scopul de a-l ucide pe președintele Kennedy. În stadiul actual e îndoielnic că ancheta și procesele promise vor da la iveală altceva decît faptul că, în 1962—1963, unii exilați cubani din New Orleans și unii americani declasați își exprimau dorința de a-l vedea pe Kennedy ucis.

Garrison speră să poată dovedi că Lee Harvey Oswald a participat la aceste discuții sordide înainte de a se duce la Dallas, unde a fost asasinat Kennedy. Aceasta ar fi în contradicție cu concluzia comisiei Warren că Oswald a fost singurul asasin și că nu a făcut parte din nici o conspirație străină sau internă. Dar Garrison nu crede acest lucru. El este de părere că există șanse ca Oswald „să nu fi ucis pe nimeni" și că, în cel mai rău caz, Oswald ar fi tras focurile de armă care l-au rănit pe guvernatorul Texasului, John Connally, și l-au lovit pe Kennedy la gît, dar că glonțele ucigaș a fost tras de altă pușcă, de alt asasin.

Cu tot respectul față de energicul și fermul procuror districtual în vîrstă de 45 de ani, argumentele prezentate de el pînă acum pot fi considerate în cel mai bun caz superficiale. În actuala sa situație, el poate aresta aproape pe oricine pentru orice. Dovezile vor fi însă mai greu de produs, ținînd seama îndeosebi de puțina încredere pe care o inspiră unele din sursele sale.

Am petrecut ore în șir vorbind cu Garrison. Dacă în fundul sufletului nutrește unele îndoieli în ce privește temeinicia argumentării sale, cert este că el nu arată acest lucru. Nu-și ascunde disprețul față de detractorii săi, dintre care mulți sînt din New Orleans. „Am stabilit în mod precis cum l-au ucis pe președintele Kennedy și voi dovedi acest lucru", spune el.

Chiar dacă istoria nu va fi modificată în mod apreciabil de ancheta lui Garrison, aceasta ar putea influența propria lui carieră politică. Se vorbește intens despre intenția prietenilor săi de a-l propune în toamna aceasta pentru funcția de guvernator adjunct. Vorbind despre aceste proiecte, Garrison spune : „prea puțin îmi pasă". Pentru cei care înțeleg argoul oamenilor politici, aceasta reprezintă aproape o mărturisire.

Garrison, care poartă un revolver sub haină (uneori uită arma și poartă numai tocul), refuză cu hotărîre să împărtășească F.B.I.-ului sau altei agenții federale dovezile de care dispune. „Nu văd nici un motiv pentru a face ca aceste cercetări să se prelungească cu încă trei ani". El declară că dosarele sale sînt pline de dovezi. Trebuie subliniat însă că o bună parte din aceste dovezi se întemeiază pe cuvintele sau faptele unor bărbați și femei de o instabilitate recunoscută.

Desigur, procurorii districtuali sînt obligați să asculte la nesfîrșit ceea ce le spun fel de fel de agenți provocatori, beți, morfinomani și chiar nebuni. Majoritatea anchetelor criminale se bazează însă pe unul sau mai mulți martori de o stabilitate recunoscută, ale căror versiuni pot fi folosite pentru a compara mărturisirile făcute de ceilalți. Dacă Garrison dispune de asemenea martori, el a ținut secret pînă acum acest lucru.

Printre cei care au figurat pînă acum în ancheta lui Garrison, se numără :

DAVID FERRIE. Fost pilot civil, fanatic religios, care uneori se îmbrăca în veșmintele de preot a ceea ce el numea „Vechea biserică catolică ortodoxă a Americii de Nord". Acesta a fost David Ferrie, care luna trecută a fost găsit mort în patul său purtînd o perucă roșie și sprîncene false. Moartea lui Ferrie, unul dintre elementele pe care se baza Garrison, a fost caracterizată în primul moment de procurorul districtual ca o sinucidere. Judecătorul și cei doi medici care au făcut autopsia au atribuit moartea unei hemoragii cerebrale. Ferrie suferea de hipertensiune, stare agravată de frecventa folosire a pilulelor stimulatoare, antidepresive și euforice.

JACK MARTIN. Martin a povestit o serie de fapte din care reieșea că Oswald ar fi fost în legătură cu Ferrie. Una dintre versiunile sale este că Ferrie l-ar fi hipnotizat pe Oswald, care a plecat la Dallas într-o stare de inconștiență ; că Ferrie l-ar fi așteptat pe Oswald la Dallas la 22 noiembrie 1963 cu un avion și că Ferrie și Oswald au fost masiv influențați de Guy Bannister, fost agent al F.B.I., ulterior șef adjunct al forței de poliție din New Orleans și apoi șeful unei agenții particulare de detectivi, înainte de moartea sa în 1964.

Martin, un alcoolic înveterat, care a trecut prin închisori și aziluri de nebuni, adoptase sistemul de a face declarații și de a le retracta ulterior. El a declarat Serviciului secret că Ferrie ar fi fost pilotul care trebuia să-l transporte pe Oswald din Dallas, apoi și-a retractat declarațiile, caracterizîndu-le drept o fantezie. În schimb, mie mi-a declarat că Serviciul secret a mințit și că el nu a retractat nimic. Mi-a spus de asemenea că Ferrie poseda o pușcă identică cu aceea folosită de Oswald și că Bannister l-a amenințat o dată cu pistolul pe Ferrie. Înainte de a fi apucat să menționez cuiva convorbirea noastră și în timp ce mă aflam încă în camera mea de hotel, studiind notele cu privire la conversația incoerentă avută cu Martin, acesta telefona unui post de televiziune din New Orleans, acuzînd U.P.I.-ul și pe mine că i-am fi denaturat declarațiile.

DAVID LEWIS. În vîrstă de 26 ani, hamal la o societate de autobuze din New Orleans și, după propriile sale declarații, detectiv particular, este un tip de soiul lui Ferrie și al lui Martin. Și Lewis simte din cînd în cînd că viața lui este în primejdie și de aceea dispare în mod periodic. Se pare că s-a amestecat în această anchetă pentru a obține bani și renume. Îi bruschează pe reporteri cu un înfumurat „n-am nimic de spus", pentru ca, după numai cîteva minute, să încerce să vîndă, pentru o sumă nerușinat de mare, o bandă de magnetofon pe care sînt imprimate cîteva „nume" citate de Martin. U.P.I. a fost invitată să înceapă licitația pentru această bandă de la 1 000 de dolari, dar ea nu merita nici pe departe această sumă.

Ce anume știe Lewis de natură să stabilească o legătură între Oswald și așa-numiții conspiratori ? „Foarte multe", le răspunde el unora ; „absolut nimic", le spune altora.

AARON KOHN. Peste drum de tribunal, într-un liniștit birou de la etajul 11, se află Aaron Kohn, și el fost agent al F.B.I.-ului. Kohn, care a contribuit la demascarea corupției poliției din Chicago, a venit la New Orleans în 1953, la cererea primarului, pentru a face cercetări asupra departamentului poliției locale. El a rămas în acest oraș ca director al Comisiei Metropolitane pentru combaterea crimelor din New Orleans.

Garrison și Kohn nu se pot suferi unul pe celălalt. Garrison declară : „Dacă la New Orleans există crimă organizată, Comisia Metropolitană pentru combaterea crimelor este cea care o reprezintă".

În 1963, Kohn i-a scris lui Garrison sugerîndu-i ca unii dintre oamenii care figurează acum în ancheta întreprinsă de acesta din urmă să fie aduși în fața unei comisii medicale și trimiși, eventual, în spitale de nebuni.

Ce-i rezervă viitorul lui Garrison ? În aceste zile amețitoare, admiratorii săi își exprimă convingerea că el va parcurge drumul care-l desparte de fotoliul de guvernator. Vreo 50 de businessmeni, majoritatea cu interese în domeniul petrolului și automobilelor, strîng un fond special cu care Garrison să-și poată finanța anchetele fără a folosi fondurile publice. Ei numesc acest fond „Adevăr și Consecințe, Inc." Ziarele locale „Times-Picayune" și „State-Item" l-au îndispus serios pe Garrison, examinînd modul în care cheltuiește acești bani. Garrison refuză să discute cu reporterii acestor ziare, dar pe ei asta nu-i deranjează prea mult. Sursele lor de informații cu privire la activitatea procurorului districtual s-au dovedit pînă acum foarte bine informate.

Unele persoane care nutresc o și mai mare încredere în Garrison privesc pentru el și dincolo de postul de guvernator. Unii afirmă că, dacă va reuși să demaște conspirația, ar putea ajunge pe lista unei viitoare candidaturi naționale a partidului democrat, eventual pentru funcția de vicepreședinte.

În orice caz este greu să manifești o obiectivitate rece față de actualele activități ale lui Garrison. El însuși afirmă că se face din țintar armăsar atunci cînd presa exploatează o sursă sau alta, menționînd pretinse fapte noi. Indiferent însă de intențiile sale, Garrison însuși face uneori din țintar armăsar. Într-un anumit moment, el l-a denumit pe Ferrie „unul dintre cei mai importanți oameni din istorie", deoarece se gîndea că acesta ar putea oferi o dovadă pozitivă a conspirației. Într-o altă ocazie însă, Garrison a vorbit despre vădita instabilitate mintală a lui Ferrie.

Într-un anumit stadiu, Garrison era de părere că existau toate șansele ca adevăratul ucigaș să apară în fotografiile scenei din momentul cînd cortegiul s-a apropiat de punctul unde a fost împușcat Kennedy. Garrison a cerut anchetatorilor săi să privească o mare fotografie a scuarului Dealey din Dallas, unde a avut loc asasinatul. El le-a cerut să menționeze ce anume consideră ieșit din comun. Nimeni n-a reușit să descopere nimic neobișnuit. Deodată, Garrison le-a arătat imaginea unui bărbat care stătea pe marginea șoselei cu o umbrelă sub braț. „Iată — a strigat el arătînd spre umbrelă — aceasta este arma crimei".

Astăzi Garrison are idei cu totul diferite despre arma folosită de un eventual al doilea asasin. Incidentul este însă tipic pentru felul cum acționează el. Deocamdată, mai este un drum lung pînă cînd Garrison va putea fi salutat ca omul care a revizuit istoria. S-ar putea ca el să fie în stare să facă unele arestări minore și să obțină unele condamnări relativ neimportante. În stadiul actual, însă, pare îndoielnic că ar fi în măsură să dovedească existența unui adevărat complot. De asemenea, nimic nu lasă să se creadă că el ar fi pe cale să descopere un al doilea asasin sau să-i dovedească existența.

The New York Times

Nr. 39877

HUMPHREY ÎNTR-UN NOU ROL

PREȘEDINTELE JOHNSON i-a permis în sfîrșit vicepreședintelui Humphrey să iasă în lume. După ani de misiuni de mîna a doua, de sarcini mărunte cu caracter protocolar, fostul senator de Minnessota a fost trimis în Europa pentru ceea ce promite a fi începutul unui rol politic mult mai activ.

Sub actuala Administrație, Humphrey a jucat un rol curios. Președintele s-a întîlnit cu el destul de des. Ori de cîte ori vicepreședintele avea o idee nouă, el beneficia de acces la Casa Albă sau la conducătorii ministerelor ; se pare, totuși, că nu i s-a dat niciodată posibilitatea de a ocupa acea poziție politică centrală pe care el considera că avea s-o dobîndească după alegerile din 1964.

Cîtva timp se părea că i se va încredința răspunderea de a coordona programe de combatere a sărăciei și de reorganizare urbană, dar pe această linie el n-a ajuns decît pînă la a prezida cîteva comitete guvernamentale.

Părea totdeauna suficient de ocupat în cele două mari birouri ale sale de la Senat și de peste drum de Casa Albă pentru a rămîne veșnic în urmă cu vreo trei întîlniri fixate ; mereu pleca undeva, vorbea la întruniri publice neanunțate, în orașe mici și, nu de mult, a glumit el însuși pe această temă, declarînd că împărtășește soarta lui Elbridge Gerry, a lui Daniel D. Tompkins, a lui William A. Wheeler, a lui Levi P. Morton, a lui Garret A. Hobart și „a tuturor acestor bine cunoscuți vicepreședinți ai Statelor Unite".

La începutul acestei luni însă, președintele a declarat că va sprijini din nou candidatura lui Humphrey pentru vicepreședința în 1968 și, puțin după aceea, președintele i-a cerut să întocmească o listă a atît de numeroaselor regiuni vest-europene care creează probleme Statelor Unite.

Avantajele pe care le poate oferi situarea vicepreședintelui pe o poziție mai proeminentă, în anul care vine, sînt vădite. Unul dintre ele ar fi prezentarea lui Humphrey într-un mod care să-l ajute să facă față, mai tîrziu, rivalității lui Robert Kennedy. E probabil că președintele va fi obligat să-și ducă anul viitor campania electorală în împrejurări deosebit de nefavorabile, în timp ce războiul va continua, iar deficitul bugetar va fi atins proporții considerabile.

Vechea coaliție roosevelteană, formată din intelectuali din sud și muncitori locuind în marile regiuni urbane din nordul și vestul țării, este astăzi mai puțin sigură decît în orice altă perioadă de la crearea ei de către Roosevelt. Marile ziare republicane care în 1964 nu l-au putut accepta pe Barry Goldwater îl vor abandona probabil în 1968 pe președintele Johnson, iar în cursele critice pentru Senat tendința este foarte nefavorabilă democraților.

În alegerile din 1968, aceștia trebuie să reînnoiască 23 de mandate față de 11 mandate ale republicanilor și, de pe acum, mulți dintre cei ce candidează pe lista democrată sînt atît de îngrijorați de scăderea popularității lui Johnson, rezultînd din sondajele de opinie, încît mai curînd se tem de sprijinul președintelui decît să-l dorească.

În consecință, Humphrey va avea multe de făcut și, cu cît va putea demonstra mai bine pînă atunci că ia parte activă la marile acțiuni politice din țară și străinătate, cu atît mai efectiv va fi rolul său în cadrul campaniei electorale și ca oponent potențial al lui Kennedy, mai tîrziu.

Încercarea din 1968 s-ar putea dovedi aventura cea mai dificilă din cariera lui Humphrey. În cursul anului trecut, el a fost obligat să proclame „moralitatea" militarismului în Vietnam, în fața prietenilor săi liberali. Nu exista nici o cale de a evita acest lucru fără a-l repudia implicit pe propriul său președinte, ceea ce ar fi fost un lucru de neconceput, dar liberalilor dezamăgiți nu le poate fi pe plac așa ceva. Humphrey însă va continua pe aceeași cale dacă aceasta este ceea ce dorește președintele.

Tocmai cînd se împăcase cu rolul secundar de purtător de lance, a fost chemat în primele rînduri. În perioada corespunzătoare a campaniei electorale din 1964, el avea nevoie de Johnson mai mult decît avea Johnson nevoie de el. După convenția din 1968, însă, dacă Humphrey va fi desemnat din nou candidat, s-ar putea ca lucrurile să stea exact invers.

JAMES RESTON

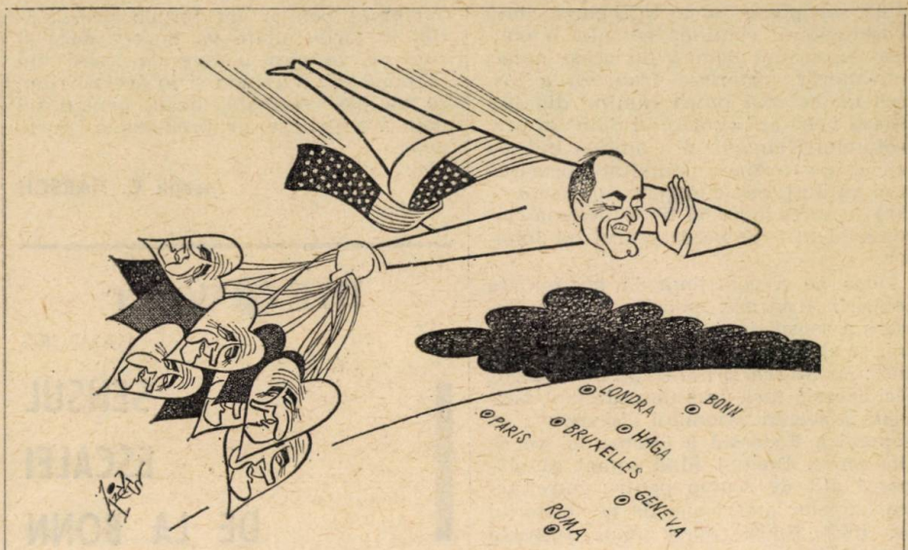

Mărțișoare de 1 aprilie...

(Din **Die Welt**, Hamburg)

Le Monde

Nr. 6 907 PARIS

„POLITICA EUROPEANĂ" ACTUALĂ A S.U.A.

ÎN AVIONUL care l-a transportat la 27 martie la Geneva, prima etapă a călătoriei sale în Europa, vicepreședintele S.U.A. a putut citi fără îndoială, în voluminoasa presă duminicală americană, numeroasele reportaje consacrate evacuării de către trupele S.U.A. a bazelor N.A.T.O. de pe solul francez. Această repliere, comentată cu moderație dincolo de Atlantic, va lăsa totuși urme adînci, în ciuda ploii de decorații și cuvinte frumoase care s-a revărsat asupra celor ce plecau.

Amărăciunea resimțită la Washington nu este, firește, provocată numai de Franța. După părerea corespondenților marilor ziare americane, Franța a ratificat însă un „go home" care o situează de acum înainte în afara jocului atlantic.

Cum poate fi remediată această defecțiune ? Iată întrebarea care, sub o formă sau alta, i se va pune lui Humphrey în cursul călătoriei sale. El nu intenționează să răspundă la întrebare, ci doar — așa cum a arătat încă de la Geneva — să culeagă elemente de informare. Totuși, în mod absolut evident, toate acțiunile vicepreședintelui vor fi determinate de linia generală adoptată de Casa Albă. În această pri-

→

vință, se poate pune întrebarea dacă Washingtonul continuă să aibă o politică europeană demnă de acest nume. Într-adevăr, hotărîrea franceză a distrus tot ce mai putea rămîne din iluziile și veleitățile „marelui plan" al președintelui Kennedy și a amînat în mod oficial pe termen nelimitat formarea unei entități vest-europene, urmărită — fără ca acest lucru să fie totdeauna clar sau evident — de predecesorul lui Johnson.

După ce a contribuit la accelerarea hotărîrii franceze, politica lui McNamara a reușit, într-un interval de patru ani, să desfacă și două „legături speciale" : cu Marea Britanie pe de o parte, căci această țară nu a uitat de fapt niciodată afacerea avionului „Skybolt" ; cu Republica Federală a Germaniei pe de altă parte, Bonnul fiind somat să plătească atît de scump pentru întreținerea trupelor americane de pe teritoriul său încît R.F.G. nu-și poate respecta angajamentele.

Acum însă, politica europeană a Statelor Unite a încetat să constituie un capitol în sine. Ceea ce S.U.A. dovedesc foarte clar atunci cînd cîntăresc „maturitatea" țărilor de pe continent în funcție de bunăvoința cu care acestea secondează „cauza Occidentului" în Vietnam. Aliaților lui Washingtonul le pretinde, după caz, o adeziune politică, o simpatie mai mult sau mai puțin mărturisită sau un ajutor financiar — acest ultim caz fiind ilustrat de cererea prezentată recent „aliaților europeni" de a amîna „pe durata conflictului" preschimbarea în aur a dolarilor...

THE CHRISTIAN SCIENCE MONITOR

Vol. 59, nr. 102 BOSTON

DE CE NU PREȘEDINTELE ?

MAREA SARCINĂ de a face pe misionarul în Europa occidentală a fost încredințată vicepreședintelui Hubert H. Humphrey. Inițial, președintele intenționa să și-o asume el însuși. În momentul de față, însă, există mare stinghereală în relațiile cu aliații, lucru valabil în special pentru vest-germani, italieni și scandinavi.

Dacă președintele ar fi plecat chiar acum în Europa, ar fi fost primit cu răceală pretutindeni, cu excepția Londrei. „Legătura specială", personală, dintre el și premierul Harold Wilson, continuă să existe. Ideea unei confruntări între omul din Texas și aristocratul francez îi înspăimîntă însă pe consilierii acestora. Parisul era așadar exclus ; la fel și Bonnul.

Vicepreședintele Humphrey este liber să vorbească cu orice alte personalități, pe lîngă șefii de state, și este în realitate mult mai cunoscut în Europa. Așadar, poate efectua o operă modestă de misionar. Reprezintă o bună alegere pentru o muncă pe care, în actualele împrejurări, președintele însuși nu o poate îndeplini.

Timpul pentru un turneu prezidențial în țările aliate va fi copt dacă și cînd se va găsi o cale de ieșire din războiul din Vietnam și în același timp se va găsi formula ideală pentru un nou aranjament în problemele europene.

Joseph C. HARSCH

DIE WELT

Nr. 73 HAMBURG

SENSUL ESCALEI DE LA BONN

PROBLEMA COMPENSĂRII în devize și a staționării trupelor americane este o temă care nu a jucat un rol mic la întrevederile avute de Hubert Humphrey la Bonn și în alte capitale vest-europene. Directivele elaborate de Casa Albă la începutul lunii martie pentru convorbirile tripartite dintre S.U.A., Marea Britanie și Republica federală au mai atenuat asperitățile controversei dintre Statele Unite și Republica federală în legătură cu problema compensării costului întreținerii trupelor americane. Dar aceasta nu înseamnă nici pe departe lichidarea tuturor dificultăților. Vicepreședintele întreprinde turneul său în Europa nu numai pentru a da asigurări liniștitoare. El va susține și cererile americane.

Bonnul trebuie să se aștepte în problema compensării ca vicepreședintele să sprijine cererea americană discutată în ultimele două runde ale convorbirilor tripartite.

Vechiul acord de compensare, care în ultimii doi ani obliga Bonnul la achiziții de armament în valoare de 5,4 miliarde mărci, expiră la 30 iunie. Acum se pare că guvernul federal va continua finanțarea în termenii acestui acord. Dar nu este clar ce fel de echipament militar va trebui procurat pentru o parte considerabilă a acestor fonduri.

Viitoarea și poate ultima întîlnire a rundei convorbirilor tripartite, fixată pentru aprilie, trebuie să arate în ce măsură și dacă Statele Unite sînt dispuse să accepte cererile Bonnului. Printr-o comandă de 140 milioane mărci S.U.A. au acoperit golul existent înainte de 30 iunie, pentru a reține Londra de la reducerea imediată a efectivelor armatei britanice a Rinului. Președintele Johnson purta un viu interes acestei chestiuni, deoarece o retragere a trupelor britanice din Republica federală ar fi slăbit poziția sa față de forțele din Congres, care ar dori revenirea din Europa occidentală a patru din cele șase divizii americane. Nu sînt excluse comenzi americane de armament în Anglia, deoarece această țară, pentru a putea ține întrucîtva pasul în domeniul nuclear, va trebui să se lanseze în cheltuieli mult mai mari.

În ciuda atmosferei îmbunătățite a convorbirilor tripartite, cercurile guver-

→

Art Buchwald

Ky n-a fost invitat

Administrația americană este și acum furioasă pe presă pentru felul în care a scris despre mult trîmbițata călătorie a președintelui Johnson în insula Guam. Are și dreptate să fie. O mare parte din știrile despre conferință s-au referit la declarațiile premierului Vietnamului de sud, Ky, în loc să se ocupe de ceea ce avea de spus președintele Johnson ; și întrucît Ky nu fusese nici măcar invitat pînă în ultimul moment, era cît se poate de firesc ca anturajul lui Johnson să fie nemulțumit.

Se afirmă că președintele Johnson nu intenționează să-i mai permită premierului Ky să-l pună din nou pe planul al doilea. Ne putem închipui ce se va întîmpla cu prilejul următoarei vizite în străinătate a președintelui.

— Domnule președinte, vă caută la telefon mareșalul Ky.

— Ei asta-i ! A aflat probabil de călătoria pe care o voi face la Punta del Este, în Uruguay. Alo, ce mai faci mareșale ?... Da, am ajuns acasă cu bine... Da, a fost o călătorie agreabilă... Mi-a făcut plăcere să te văd în Guam... Am fost bucuros că ai putut veni... Nu, nu mi-a părut de loc rău că ai făcut declarații presei... Da, ți-au publicat fotografia în toate ziarele... Ți le voi trimite... Ce pot face pentru dumneata, mareșale ?... Ai auzit de călătoria mea la Punta del Este și vrei să știi dacă ai putea să vii și dumneata ?... Ei bine, nu știu, mareșale... Întîlnirea pe care o voi avea acolo nu prea are legătură cu Vietnamul... Ce-ai spus ?

Ai doi să vii oricum ?... Vai, mareșale, sigur că aș vrea și eu, prezența dumitale însuflețește orice conferință, dar mă întîlnesc cu conducătorii tuturor țărilor sud-americane și s-ar putea ca ei să nu înțeleagă ce cauți dumneata acolo... N-o să spui nimic ? O să te mulțumești să observi ?... Păi asta ai spus și înainte de a veni în Guam.

Nu, nu sînt furios că ai venit în Guam. Nu-mi pasă ce au scris ziarele... Conferința nu ar fi fost aceeași fără dumneata... Sigur că vreau să te văd în curînd. Tocmai îi spuneam ieri lui Dean Rusk : „Mă întreb cînd îl vom revedea din nou pe micul nostru prieten și partener ?" Sînt însă de părerea lui : va trebui să amînăm cîtva timp o nouă întîlnire pentru ca lumea s-o poată digera pe cea precedentă.

Spui că vrei totuși să vii la Punta del Este ?... Vezi, în America de Sud avem probleme care nu au nimic comun cu Vietnamul... Vai, mareșale, nu lua lucrurile așa... Te asigur că nu-ți vei pierde prestigiul în ochii poporului dumitale dacă nu ești invitat la Punta del Este... Nu, nici generalul Westmoreland și nici ambasadorul nu au fost invitați... Nu vom fi decît eu și Dean Rusk... Nu intenționăm să te trădăm în Uruguay. Crede-mă, nu te-aș minți... Ce ? Vrei să știi dacă Vietcongul a fost invitat ? Sigur că nu.

Firește, te considerăm partener și aliat, dar asta nu are nimic de-a face cu invitarea dumitale la o conferință din America de Sud a „Alianței pentru progres"... Înțelege acest lucru, mareșale. Ce ? Nu te-am anunțat în Guam despre conferința de la Punta del Este pur și simplu pentru că nu m-am gîndit că te-ar putea interesa... Cum poți spune că mă feream de dumneata ?... Uite ce este. Cum mă întorc din Uruguay te chem la telefon și îți povestesc ce s-a întîmplat. Perfect, perfect. Asemenea, mareșale. Și cele mai bune urări pentru programul dumitale de pacificare.

Peședintele pune telefonul în furcă.

— Doamne, greu a fost ! Oh, Marvin, comunică la C.I.A. că dacă premierul Ky începe să intereseze de orarul curselor de avioane spre America de Sud, vreau să fiu primul informat.

(Din New York Herald Tribune, nr. 26195)

namentale americane nu consideră imposibil ca la sesiunea lor din aprilie, experții să ajungă la o revizuire precaută a actualelor efective ale forțelor armate. „Numărul de 225 000 nu este sacrosanct", se spune la Washington în legătură cu efectivele oficiale de pînă acum ale trupelor americane din Germania federală.

Heinz BARTH

NEW YORK Herald INTERNATIONAL Tribune The Washington Post

Nr. 26195

EVACUAREA N. A. T. O. A ÎNCEPUT ÎN 1958

LA 31 MARTIE, cînd drapelele țărilor membre ale N.A.T.O. au fost coborîte de pe sediul comandamentului suprem din Paris, această acțiune nu a constituit decît încheierea unui program inițiat de la revenirea la putere a președintelui Charles de Gaulle în 1958. Totul a început o dată cu cererea guvernului francez de a avea drept de veto asupra folosirii arsenalului atomic american și s-a încheiat prin evacuarea forțelor americane din Franța.

Mulți experți susțin că, atunci cînd și-a formulat cererea în 1958, generalul de Gaulle trebuie să-și fi dat seama că ea nu va fi acceptată de Washington. Ei trag concluzia că de Gaulle urmărea să fie refuzat pentru a justifica măsurile pe care intenționa să le ia ulterior.

Intrebat dacă știa dinainte că generalul urmărește să iasă din comandamentele militare ale Organizației Tratatului Atlanticului de Nord, ministrul afacerilor externe Maurice Couvé de Murville a răspuns în cursul unui miting din cadrul recentei campanii electorale din Franța: „Pot să vă asigur pe de-a-ntregul, sută la sută, cum se spune. Eram la curent și, închipuiți-vă, eram la curent încă din 1958".

Au existat oare prilejuri pierdute? Puteau oare Statele Unite să fi oferit generalului de Gaulle altceva decît un veto nuclear, care să fi permis un alt rezultat? „Este ridicol să se creadă că am fi putut să schimbăm lucrurile dacă am fi trimis generalului de Gaulle trandafiri roșii în loc să-i trimitem trandafiri albi", a declarat o oficialitate americană care cunoaște problema.

La cererea din 17 septembrie 1958 a generalului de Gaulle de a se crea „o organizație formată din S.U.A., Marea Britanie și Franța care să ia hotărîri asupra problemelor politice afectînd securitatea mondială și să pună în practică planuri strategice de acțiune referitoare la armele nucleare", președintele Eisenhower a răspuns printr-un refuz politicos.

Dezbaterea a continuat cîtva timp printr-un schimb de corespondență între Paris și Washington. Americanii au cedat în măsura în care au oferit mai multe forme diferite de comitete consultative tripartite instituționalizate, la care francezii au consimțit să se alăture. Dar ei nu au desemnat niciodată reprezentanți. Ambasadorul francez, Hervé Alphand, a participat la Washington la cîteva întîlniri ale unui comitet la nivelul ambasadorilor, dar s-a renunțat la aceste întîlniri atunci cînd a devenit clar că francezii nu aveau nimic de spus.

Ani de zile francezii au afirmat că generalul Eisenhower nici măcar nu a răspuns vreodată la cererea generalului de Gaulle. Intrebat în această privință de corespondenți de presă americani, Alain Peyrefitte, pe atunci ministrul francez al informațiilor, a replicat: „Dumneavoastră numiți aceasta un răspuns?" Implicația era clară. Singurul răspuns pe care francezii l-ar fi considerat valabil era acceptarea cererilor lor.

„De Gaulle este acela care a lichidat tripartismul", a comentat un american, reamintind întîlnirile periodice ale celor trei puteri la nivel înalt și la nivelul miniștrilor de externe sub cea de-a IV-a Republică. Americanii îl acuză de asemenea pe generalul de Gaulle că a lichidat colaborarea nucleară incipientă franco-americană. Amiralul Lewis Strauss, președintele Comisiei S.U.A. pentru energia atomică, care manifesta simpatie față de ambițiile nucleare franceze, a promis în 1958 guvernului de la Paris că va obține aprobarea Congresului pentru ca S.U.A. să dea ajutor Franței în construirea de submarine atomice. Dar generalul de Gaulle a ales momentul în care această propunere era pe cale de a fi prezentată Congresului pentru a-și retrage flota mediteraneană de sub comandamentul N.A.T.O. A fost prima dintr-o lungă serie de măsuri îndreptate împotriva organizației. Acțiunea următoare a generalului de Gaulle, în 1959, a fost de a ordona celor nouă escadrile americane de avioane „F-100", echipate cu focoase nucleare, să părăsească solul francez. Franța a experimentat prima ei bombă atomică în Sahara, în februarie 1960. Deși unele oficialități americane se îndoiau că Franța va reuși să construiască o bombă atomică, majoritatea lor erau convinse de contrariul. De aceea se consideră improbabil că răspunsul Washingtonului ar fi fost altul dacă generalul de Gaulle ar fi așteptat pînă cînd ar fi avut bomba pentru a cere crearea unui directorat al celor trei puteri.

Cel puțin începînd din 1960, generalul de Gaulle a făcut mereu aluzii la viitoarea ieșire a Franței din N.A.T.O., salutîndu-și diplomații cu fraze de felul acesta: „Ei, Dupont, cînd plecăm din N.A.T.O.?" Dar mulți americani informați despre aceste aluzii le-au minimalizat, afirmînd că ele se încadrează într-un război al nervilor.

Generalul de Gaulle devenea tot mai convins că războiul rece se terminase și că Franța putea să păsească în siguranță pe o cale proprie. La mijlocul anului 1965 era clar chiar și pentru americanii cei mai sceptici că paharul se umpluse. Cînd a aflat de proiectata mutare a cartierului suprem aliat într-o nouă clădire din apropierea Parisului, generalul de Gaulle a pus, se spune, capăt acestui plan prin următoarea frază: „Ce-i cu oamenii ăștia? Nu citesc ziarele?"

Americanii au persistat să creadă că generalul de Gaulle va rămîne în alianță pînă în 1969, anul în care semnatarii o pot denunța în mod legal. Nu s-a mai auzit nimic despre acest subiect în cursul campaniei pentru alegerile prezidențiale din toamna anului 1965. Dar, în februarie 1966, la prima sa conferință de presă după alegeri, generalul de Gaulle a arătat că nu-l uitase. Peste cîteva săptămîni, el a prezentat aliaților ordinul de evacuare cu termenul de 1 aprilie 1967. El i-a luat din nou prin surprindere în cadrul unei acțiuni pe care un diplomat o caracterizează în mod retrospectiv drept „la fel de inevitabilă ca fluxul".

Chiar și acei care afirmă că alianța nu a fost lovită din punct de vedere militar prin pierderea teritoriului francez recunosc că ea a avut de suferit, în mod poate ireparabil, prin pierderea prestigiului moral pe care i-l împrumuta Franța.

Francezii obișnuiau să spună că plecarea americanilor din Franța ar putea să constituie semnalul unui nou punct de pornire în relațiile franco-americane. Acum ei afirmă că participarea S.U.A. la războiul din Vietnam împiedică o apropiere franco-americană.

Cînd vicepreședintele Humphrey va sosi la Paris — a declarat o personalitate franceză — el va constata că are mai puține probleme de discutat decît în oricare altă capitală europeană pe care o vizitează. Declarația de mai sus exprimă nu atît existența unor relații prietenești, cît inexistența oricăror relații.

Ronald KOVEN

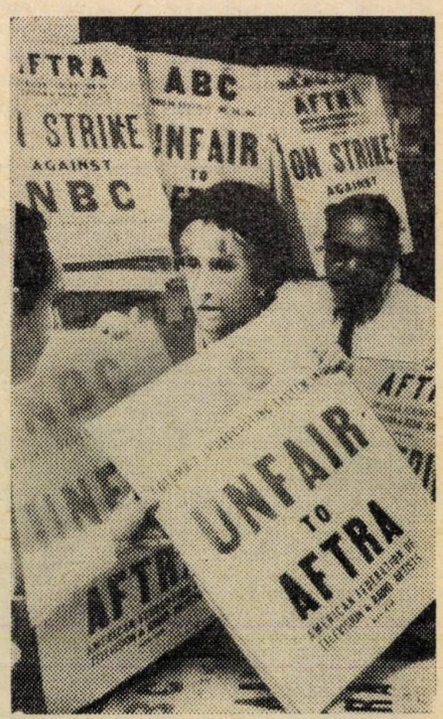

Membrii Federației artiștilor de radio și televiziune din S.U.A. se află în grevă, revendicînd încheierea unor noi contracte colective și plata salariilor restante

jeune afrique

Nr. 323

PETROLUL AFRICAN

DIN 1960, „anul Africii", un mare număr de țări africane au dobîndit independența politică și au pornit pe calea progresului economic, aplicînd planuri de dezvoltare și valorificare a resurselor naționale.

Dezvoltarea economică a Africii pare să-și fi găsit unul din sectoarele sale pilot în industria petrolieră. Într-adevăr, petrolul este unul din principalele „produse noi" ale continentului african. În Africa, este pe cale să se creeze o adevărată rețea de instalații de rafinare.

Cu mai puțin de 10 ani în urmă, producția de petrol african se limita în mod practic la Egipt, de unde se extrăgeau aproximativ 3 000 000 tone petrol brut pe an. Dar numeroasele prospecțiuni din ultimii ani au dat la iveală existența unor imense zăcăminte petroliere în R.A.U., Libia, Tunisia, Algeria, Nigeria și Gabon. Zăcămintele descoperite pe continentul african au sporit de la 1 miliard tone petrol brut, în 1960, la peste 3 miliarde, în timp ce rezervele de gaz s-au ridicat de la 1500 la aproape 2500 miliarde m.c. Zăcămintele petroliere africane capătă de pe acum o importanță mondială (ele reprezentînd 3 miliarde tone dintr-un total mondial de 48 miliarde) și aceste rezerve vor crește desigur în anii viitori. Producția petrolieră africană a crescut de la 13,6 milioane tone în 1960, la 106 milioane, în 1965. În plus, exploatarea zăcămintelor imense de gaze naturale din Algeria și Libia, care se află astăzi la începuturile sale, va căpăta în viitor o importanță fundamentală.

Este adevărat că astăzi consumul african global de produse petroliere este încă inferior celui francez sau italian. Totuși, este neîndoielnic că, în ultimii ani, s-au realizat progrese. Este suficient să subliniem că, la sfîrșitul anului 1966, existau în Africa aproximativ 2 600 000 automobile, 1 000 000 camioane și 70 000 de autobuze față de un total de 2 500 000 vehicule în 1963. Parcul de automobile a sporit în Africa într-un ritm anual de aproximativ 7,5 % și se prevede o creștere a acestui ritm în cursul anilor viitori. Consumul de petrol sporește în fiecare an cu 18—20% ; el a sporit de la 5 000 000 tone, în 1960, la aproximativ 36 000 000, în 1966. În 1962, capacitatea rafinăriilor din Africa se ridica la aproximativ 9 000 000 tone, instalațiile fiind concentrate în cîteva țări, în special în R.A.U. și în R.S.A. În 1966, capacitatea rafinăriilor africane, cu excepția celor din R.S.A., era de 30,6 milioane tone, ea urmînd să atingă 34 000 000 tone în cursul anului 1967.

În 1966 a fost adoptată o hotărîre care va avea o mare importanță pentru viitoarea dezvoltare a Africii: Zambia și Tanzania au hotărît să construiască în comun o conductă petrolieră cu o lungime de 1700 km, care va lega rafinăria de la Dar-es-Salaam de N'dola, oraș principal pe traseul „centurii cuprului", unde cererea de produse petroliere este în creștere masivă. Importanța acestui proiect, a cărui executare a fost încredințată firmei SNAM Progetti din grupul ENI, constă în faptul că este pentru prima oară cînd se construiește în Africa o conductă petrolieră care leagă regiunile de coastă cu cele din interiorul continentului.

Nikolai SARKIS

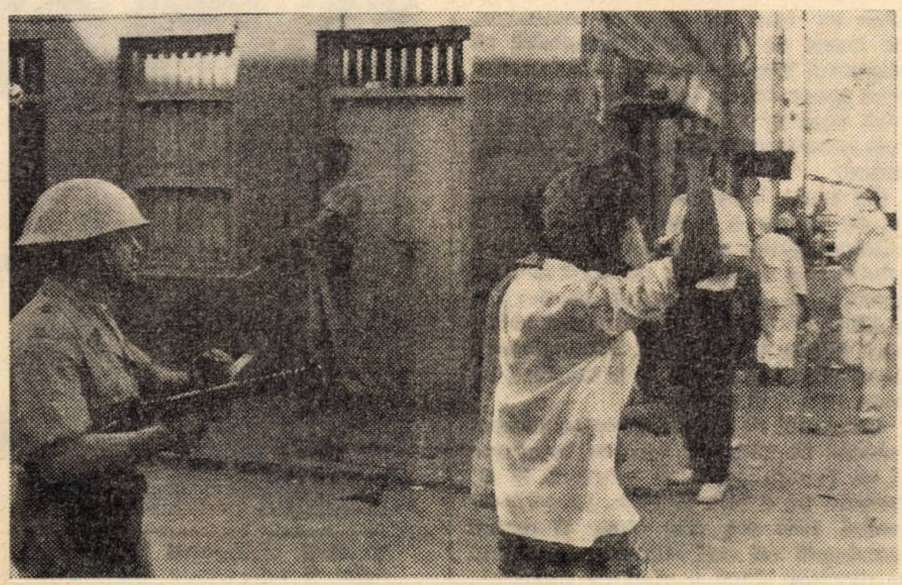

Noi percheziții și arestări în cursul recentelor tulburări din Aden

LE MONDE diplomatique

Nr. 55, martie 1967

INSTABILITATE LA SANTO DOMINGO

INCIDENTELE SÎNGEROASE și arestările, al căror teatru a fost de curînd Republica Dominicană, dovedesc că în această țară, la 8 luni după venirea la putere a președintelui Joaquin Balaguer, încă nu s-au realizat condițiile unei păci autentice.

Oboseala provocată de război și dorința unei reveniri la o situație de pace au reprezentat, în epoca alegerilor prezidențiale din iulie anul trecut, cei mai buni agenți electorali ai doctorului Balaguer. Masele populare sperau că guvernul Balaguer va aduce o normalizare a vieții economice. Nu se poate spune că promisiunile lui demagogice ar fi trezit speranțe deosebit de mari. De fapt, nu se aștepta de la el nici reforme de structură, nici o majorare substanțială a salariilor. Dar și speranțele mai modeste au fost parțial dezamăgite.

(...) Fermitatea de care Balaguer a dat dovadă față de militari a părut, la început, de bun augur. „Micul doctor", pe care poporul îl consideră, pe drept sau nedrept, a fi un adversar al violenței (în această privință Juan Bosch este de cu totul altă părere) părea dispus să pună capăt abuzurilor forțelor pretoriene.

Este adevărat că în timpul perioadei preelectorale propriu-zise, armata a fost consemnată în cazărmi, pentru a liniști opinia publică latino-americană. Dar, a doua zi după alegerea lui Balaguer, în noaptea de 3—4 iunie 1966, un atentat deosebit de spectaculos a provocat alarmă în capitală. Înfruntînd consemnele guvernului provizoriu și ale Înaltului Comandament, 200 de aviatori și polițiști conduși de mai mulți colonei și comandanți au înconjurat locuința lui Hector Aristy, fost „ministru al președinției" din guvernul Caamano, care era apărat de vreo zece persoane. Împușcăturile, întrerupte la miezul nopții, apoi reluate în zori, au făcut doi morți în escorta lui Aristy și nu au luat sfîrșit decît dimineața, o dată cu sosirea nunțiului apostolic și a generalului Lopez Morrillo, șeful poliției.

Emoția opiniei publice l-a determinat pe Balaguer să dea dovadă de energie. Un decret (semnat de președintele provizoriu înainte de transmiterea puterilor noului ales) acordase șefului statului facultatea de a-i destitui pe ofițerii nedisciplinați, măsură care pînă atunci nu putea fi adoptată decît în baza recomandării unei „junte" de ofițeri. Balaguer, instalat la Palatul Național, la 1 iulie, s-a opus în permanență revenirii la Santo Domingo a generalului Wessin y Wessin. În cursul celor două luni care au urmat, nu s-a mai înregistrat nici un alt caz de violențe pretoriene. Dar, în luna august, asasinarea, în plin centru al orașului Santo Domingo, a comandantului Mejias, unul din adjuncții lui Caamano, a inaugurat o nouă eră de atentate. În septembrie și octombrie, 11 „constituționaliști" au

fost asasinați. Despre alți șapte, răpiți de pretorieni, nu s-a mai aflat nici o veste. De asemenea, vreo 50 de persoane au fost rănite în cursul acestor acțiuni săvîrșite, în majoritatea cazurilor, cu concursul acelor „pistoleros" auxiliari care nu aparțin forțelor armate.

Astăzi, mai mult ca oricînd, armata reprezintă un stat în stat, o forță necontrolată cu care președintele republicii trebuie să parlamenteze de la egal la egal. Această armată atotputernică este la fel de coruptă ca și în trecut.

(...) Contrabanda reprezintă principalul cîmp de activitate al fraudatorilor. Aviatorii și marinarii își folosesc avioanele și vasele pentru a introduce prin fraudă lăzi de whisky și produse farmaceutice, parfumuri sau pastă de dinți sau chiar automobile. Iar detașamentele de poliție și infanterie, însărcinate cu supravegherea cheiurilor și șoselelor, își vînd și ele tăcerea lor complice. În felul acesta, în epoca „triumviratului" prezidat de Donald Reid Cabral (septembrie 1963 — aprilie 1965), șeful poliției, generalul Belisario Peguero, a putut fi văzut organizînd pe scară mare contrabanda pe care avea misiunea să o reprime.

(...) Aceste abuzuri exasperează cu atît mai mult populația cu cît nivelul de trai are tendința să scadă. Această țară, aproape exclusiv agricolă, este într-adevăr deosebit de sensibilă la variațiile climatice și la acelea ale cursurilor pe piața mondială. În timp ce recolta de cafea din 1966 a avut greu de suferit, în nord, datorită secetei, iar în sud — de pe urma ciclonului Ines, scăderile de prețuri i-au determinat pe plantatorii de cacao să-și limiteze producția.

Agravarea șomajului agricol accelerează exodul țăranilor spre acel oraș de scînduri, tablă și pînză care ocupă jumătatea de nord a capitalei. Dar, departe de a putea absorbi această mînă de lucru suplimentară, economia urbană trece în momentul de față printr-o perioadă de șomaj, ca urmare a promulgării legii de reducere a chiriilor. Această măsură, singura reformă importantă adoptată de guvernul Balaguer, a dus la o slăbire a investițiilor imobiliare și la o paralizare a activității de construcții.

(...) Evacuarea forțelor americane dovedește desigur că conducătorii de la Washington sînt conștienți de necesitatea de a liniști opinia publică latino-americană. Dar istoria recentă dovedește, de asemenea, că dacă ar avea motive să se teamă, ei nu ar ezita să intervină din punct de vedere militar, indiferent de consecințele internaționale ale unei asemenea hotărîri.

Elena DE LA SOUCHERE

profil

Houari BOUMEDIENNE

președintele Consiliului Național al Revoluției din Algeria

Președintele Consiliului Național al Revoluției din Algeria — organ suprem instituit la 19 iunie 1965 — este în vîrstă de 42 de ani. Născut la Guelma, în departamentul Bône (Algeria de nord-est), într-o familie de țărani fără pămînt, el a urmat cursurile elementare în orașul Constantine. Ulterior, a studiat limba arabă literară la Universitatea Zitouna (Tunis) și apoi la Universitatea El-Azhar (Cairo). În capitala egipteană — unde ocupa un post de învățător — el a stabilit legătura, încă înainte de 1 noiembrie 1954, cu reprezentanți ai Frontului de Eliberare Națională (F.L.N.). După ce a urmat un curs de antrenament militar s-a refugiat un timp în Maroc. În februarie 1955 s-a întors însă în Algeria, debarcînd împreună cu un grup de nouă oameni pe o plajă din Oran. Din acel moment va lua parte direct la războiul de eliberare națională. Pe atunci nu era decît un simplu militant, pe numele său adevărat Mohamed Bu Kharrouba (ulterior, își va lua numele conspirativ de Boumedienne pe care îl păstrează și astăzi). Treptat, Boumedienne a urcat în ierarhia militară : șef de grupă, adjunct de willaya, iar după formarea guvernului provizoriu în exil (la Cairo) conducătorul militar al regiunii Oran. În martie 1960 a fost numit șef al statului major general al Armatei de Eliberare Națională, iar apoi ales membru al Consiliului Național al Revoluției. În această calitate a participat, în iunie 1960, la redactarea programului F.L.N. de la Tripoli. După proclamarea, în iulie 1962, a independenței naționale, Houari Boumedienne a condus acțiunea de reorganizare a forțelor armate, de transformare a Armatei de Eliberare Națională în Armata Națională Populară (A.N.P.). În septembrie 1962, la constituirea primului guvern independent al țării, Boumedienne a fost numit ministru al apărării, iar după un an, prim-vicepreședinte al Consiliului de Miniștri. În aprilie 1964 a fost ales membru al Biroului Politic al F.L.N. În prezent, în afară de funcția de președinte al Consiliului Revoluției și șef al guvernului, Houari Boumedienne deține și postul de ministru al apărării.

Cu diferite prilejuri, șeful statului algerian a afirmat hotărîrea țării sale de a promova o politică de colaborare cu toate statele lumii pe baza respectării reciproce a suveranității, de sprijinire a luptei popoarelor din Africa, Asia și America Latină pentru eliberarea de sub dominația colonialismului și neocolonialismului. Cu ocazia celei de-a 12-a aniversări a începerii revoluției algeriene, scoțînd în evidență că uneltirile imperialismului se află la originea încordărilor actuale din lume, președintele Boumedienne declara : „Algeria nu poate decît să condamne războiul împotriva poporului vietnamez, război care riscă să se extindă și în alte părți ale lumii și să provoace o conflagrație generală". Cu aceeași ocazie, el s-a referit și la relațiile cu țările socialiste, arătînd că Algeria se bucură de un sprijin real din partea acestor țări „care își aduc întreaga contribuție tehnică și materială în vederea consolidării cuceririlor revoluționare ale Algeriei, grăbirii construcției sale industriale și dotării economiei cu echipament indispensabil dezvoltării sale", manifestîndu-și în același timp dorința de a dezvolta aceste legături.

R. G.

ZIUA MONDIALĂ A SĂNĂTĂȚII

În fiecare an, la 7 aprilie, se sărbătorește Ziua mondială a sănătății. Această dată are o deosebită importanță, ea semnificînd eforturile depuse pe toate continentele în lupta pentru combaterea marilor maladii cum ar fi tuberculoza, paludismul, cancerul, lepra, holera etc. „Există astăzi în lume cel puțin 15 milioane de tuberculoși contagioși — se arată într-un recent mesaj al directorului general al O.M.S., G. Cardeau. Tuberculoza omoară încă în fiecare an, peste 3 milioane de oameni". Circa 1 milion de vieți cad victime anual paludismului. În unele regiuni de pe glob, holera continuă să provoace numeroase decese.

Această stare de lucruri este favorizată în mare măsură de gravele insuficiențe ce se fac simțite în numeroase regiuni ale globului în domeniul asistenței medicale. Dacă în lume, un medic revine în medie la 3 mii de locuitori, în Africa nu există decît unul la 20 de mii. Contrastul este uneori și mai evident : sînt țări care nu posedă decît un medic la 76 000 de locuitori, în timp ce în altele un medic revine la 400 locuitori.

Toate statele lumii și-au concentrat în prezent eforturile în lupta contra numeroaselor boli care impun actualmente omenirii un atît de greu tribut. După un recent raport al O.M.S., 83 de țări au elaborat sau pregătesc planuri naționale în acest sens.

Problemele sănătății, asistenței medicale fac astăzi obiectul unei largi colaborări internaționale, în cadrul căreia un loc deosebit îl ocupă Organizația Mondială a Sănătății. Eforturile depuse de O.M.S. pentru ameliorarea sănătății mondiale s-au concretizat în instituirea unor proiecte de cercetare colectivă, în elaborarea unor programe mondiale de eradicare a unor maladii, în crearea unor centre de cercetare, cum ar fi Centrul internațional asupra cancerului, Centrul mondial de cercetare pentru sănătate etc.

În programul O.M.S. pe 1967 se arată că obiectivul principal al acesteia rămîne lupta contra maladiilor celor mai răspîndite. Două căi de acționare au fost definite în acest sens : întărirea serviciilor sanitare și promovarea cercetării. Altă activitate prioritară este formarea profesională a cadrelor medicale, esențială pentru reducerea disparității între țările industrializate și cele în curs de dezvoltare. Totodată, igiena mediului, nutriția, dezvoltarea protecției materne și infantile figurează de asemenea ca puncte importante ale acestui program. Problemele sănătății îmbracă astăzi aspecte mult mai complexe, punînd alături de laturile menționate și probleme cum ar fi poluarea, folosirea excesivă a medicamentelor, accidentele de circulație, sau anumite aspecte ale sănătății mintale.

Obiectivele menționate se înscriu printre țelurile O.N.U. care vizează, așa cum se arată în mod expres în Cartă, „să favorizeze progresul social și construirea unor condiții de trai mai bune".

C. MIHAILA

poșta redacției

PRIN PRISMĂ ISTORICĂ

Vă rog să primiți mulțumirile mele personale și ale mai multor cititori hunedoreni pentru noua formulă „Mersul evenimentelor", care ne permite a cunoaște exact, în minimum de timp, cele mai importante evenimente politice externe din cursul unei săptămîni.

Consider excelent modul de prezentare a unor evenimente politice actuale prin prismă istorică, de exemplu politica americană în Vietnam prin prisma expansiunii americane în Pacific. Un asemenea mod de prezentare a evenimentelor ne ajută pe noi, generația mai tînără, în înțelegerea unor evenimente cu care n-am fost contemporani sau pe care nu le-am cunoscut.

O propunere pentru rubrica „Puncte de vedere" : cred că ar fi mai nimerit ca extrasele din diversele reviste străine să trateze una sau două probleme văzute însă din unghiuri diferite. În anii trecuți dv. ați folosit de altfel acest procedeu, ce-i drept, numai sporadic.

Urez revistei „Lumea" o popularitate mereu sporită în acțiunea ei de informare și educare în problemele de politică externă.

Ing. Sabin CIOCÎRLIE
Hunedoara

CE FEL DE HĂRȚI ?

Mi-au plăcut hărțile Jamaica, Antigua și Coasta Piraților pentru precizie, frumusețea desenului și amănuntele pe care le conțin. Întrucît văd că aveți posibilitatea de a procura asemenea hărți, era bine și chiar necesar să publicați o hartă detaliată a Federației Arabiei de sud, ca o completare la articolul consacrat evenimentelor din această parte a Peninsulei Arabice.

Vorbind în general despre hărțile care apar în revistă, ele își au rostul numai cînd conțin și elemente în plus față de cele ce pot fi găsite în atlase.

D. MACH
Cîmpia Turzii

PIRATERIA ÎN DREPTUL INTERNAȚIONAL

Cîteva completări la fișierul publicat în nr. 8 al revistei :

Infracțiunea de piraterie este pedepsită din cele mai vechi timpuri. Legile Cretei și ale cetății Rhodosului cuprindeau sancțiuni aspre împotriva piraților. În anul 67 î.e.n. Roma, la propunerea tribunului Gabinius, a votat legea Gabinia împotriva pirateriei, care-i investea pe consuli cu împuterniciri absolute pentru combaterea piraților. Consulii aveau de pildă dreptul de a ridica pe toți oamenii apți de a purta armele pentru a lua parte la luptele împotriva piraților, precum și pe toți vîslașii și mateloții de care aveau nevoie, dispunînd de o autoritate nelimitată asupra țărmurilor și coastei Mediteranei. Folosind aceste împuterniciri, Pompeius Magnus, după trei luni de expediții maritime, a lichidat aproape complet pirateria în bazinul Mediteranei.

După moartea lui Cezar, Sextus Pompeius, unul din fiii triumvirului, a organizat o puternică flotă de pirați, avînd baze de aprovizionare în Sardinia, Corsica și Sicilia. Deși prin tratatul de la Misena (39 î.e.n.) Octavian și Antonius i-au recunoscut stăpînirea asupra insulelor menționate, deoarece expedițiile de pradă ale piraților continuau, punînd în primejdie aprovizionarea imperiului, lupta împotriva piraților a reînceput, aceștia fiind din nou lichidați în Mediterana de către Octavian August, în cea de-a patra expediție organizată împotriva lor.

În Evul Mediu se iau măsuri de combatere a pirateriei. Amintim culegerile cunoscute sub denumirea de Uzurile și cutumele barceloneze (sec. XI), Judecățile din Oleron (sec. XIII) și Ordonanțele din Wisby (sec. XV). La Genova fusese creată o instituție specială : „oficiul pirateriei". Pirații erau considerați ca fiind în afara legii. În această perioadă, navele lor puteau fi jefuite, chiar după ce naufragiau. De-abia în 1681, printr-o ordonanță a lui Ludovic al XIV-lea, aceste practici au fost interzise, stabilindu-se principiul că orice navă naufragiată se găsește sub protecția regelui.

Necesitatea unei lupte organizate a statelor împotriva piraților a determinat adoptarea unor convenții internaționale, cum au fost convenția de la Nyon din 14 septembrie 1937, întemeiată pe regulile înscrise în Tratatul naval de la Londra din 1930 și reafirmate în protocolul din noiembrie 1936, sau prevederile art. 14—21 din Convenția de la Geneva asupra Mării libere (1958).

Infracțiunea de piraterie a constituit obiectul unor bogate studii în literatura de specialitate. Amintim preocupările juristului român Vespasian V. Pella, care a ținut în anul 1926 un curs despre „Represiunea pirateriei", în cadrul Academiei de drept internațional de la Haga. Din însărcinarea guvernului român, V. Pella a elaborat de altfel și un proiect de dispoziții privind reprimarea pirateriei, pe care l-a depus în octombrie 1926 la Liga Națiunilor pentru a fi discutat de Comitetul de experți pentru codificarea progresivă a dreptului internațional.

În sfîrșit, semnalăm că, deși rare în practică, cazurile de piraterie nu au dispărut complet. Astfel, se citează atacarea navei indiene Naram Passa la 4 noiembrie 1953, în strîmtoarea Ormuz, la intrarea Golfului Persic, de pirați provenind din Saihut (protectoratul Aden) ; atacarea cargoului indonezian Kim Hai Seng, în largul Singaporelui, la 30 septembrie 1959 ; atacarea navei italiene „Lusita Croce", lîngă Capul Palmes, în largul Liberiei, la 28—29 ianuarie 1960 ; capturarea unor pirați care operau la bordul unor jonci cu motor, jefuind ambarcațiunile indiene în Marea Sulu, între Borneo și Filipine (3 mai 1961).

Victor DUCULESCU
București

DIN TESTAMENTUL LUI ALFRED NOBEL

Pornind de la lămuririle suplimentare cerute de unii cititori ai revistei cu referire la distribuirea premiilor Nobel, cred că ar fi interesant să se reproducă unele pasaje-cheie ale testamentului semnat de dr. Alfred Nobel la 27.XI.1895, ca de pildă : „Capitalul să fie transformat în hîrtii de valoare de către executorii testamentari și să se constituie un fond ale cărui venituri anuale să fie repartizate celor ce, în anul precedent, au adus omenirii contribuția cea mai valoroasă. Este dorința mea expresă ca, la atribuirea premiilor, să nu fie luată în considerare apartenența națională". După moartea subită a lui Alfred Nobel au urmat procese îndelungate pornite de rude, oficialități etc., care ar fi dorit să intre în posesia măcar a unei

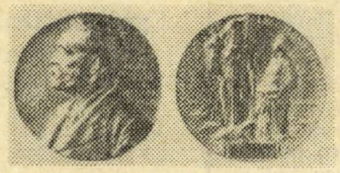

Fața și reversul medaliei de aur ce se acordă laureaților premiului Nobel

părți din cele 32 de milioane de coroane suedeze. Șapte state europene își disputau dreptul de a percepe impozitul de succesiune pe această sumă. În cele din urmă, justiția a ajuns la concluzia că dispozițiile testamentare ale lui Alfred Nobel trebuie respectate întocmai și că orașul în care trebuie să se considere că a locuit el este Stockholmul, orașul unde s-a născut.

Otto W. GWIAZDOMORSCHI
Bîrlad

HEPTANESOS

În reportajul „Afrodita între insule" („Lumea" nr. 13) ar fi fost interesant de menționat că Arhipelagul Ionic a fost primul teritoriu grec devenit independent în epoca modernă : Republica celor 7 insule (Heptanesos), proclamată în 1799, reconstituită apoi în 1815 sub protectorat britanic și alipită în 1864 la Grecia, care a devenit independentă în 1829—1830.

Poezia lui St. O. Iosif și Dimitrie Anghel intitulată „Statuia lui Heine" („Caleidoscopul lui A. Mirea") a fost inspirată de faptul că Wilhelm al II-lea a îndepărtat sus-numita statuie din palatul Achilleion, pe care îl achiziționase în Corfu. Iată strofele 4 și 6 din această poezie :

Te-a adoptat o clipă-o-împărătească
Și mîndră de poetu-i adorat
Departe într-o insulă frumoasă
Cu flori și chiparoși te-a așezat.
. . . . . .
Dar cînd stăpîna ta nevinovată
Înduioșatii ochi și i-a închis
Un împărat hursuz veni de-odată
Și te-alungă din mîndrul paradis.

Repet o propunere mai veche și anume ca materialele neefemere, care merită a fi decupate și păstrate de cei ce nu colecționează întreaga revistă și în special „Pe urmele istoriei", „Documentar", „Reportaj pe glob", să fie tipărite într-o formulă specială : pagina să fie împărțită în patru casete de circa 9x13 cm, eventual numerotate, și în nici un caz articolul să nu continue pe verso. O asemenea paginație ar permite celor ce doresc acest lucru să decupeze și să păstreze (lipind în caiete etc.) materiale interesante, nesupuse uzurii timpului.

E. VICTOR
Craiova

SOARTA NAVELOR „BISTRIȚA" ȘI „JIUL"

În legătură cu răspunsul pe care-l dați cititorului Victor Cazacu din Galați („Lumea" nr. 14), aș vrea să fac cîteva precizări. Atît nava „Bistrița", cît și nava „Jiul" au fost scufundate de submarinele germane în Oceanul Arctic. Aceste nave scufundate în anul 1916 transportau din Franța spre porturile Rusiei echipament militar destinat armatei române. Armamentul urma să fie tranzitat pe teritoriul Rusiei și apoi predat armatelor române. Numai nava „Bistrița" avea încărcate în calele sale 100 de mitraliere sistem Hotchins, 20 de mortiere de 58 mm, 88 de automobile, 5 automobile sanitare, 7 ambulanțe cu echipament sanitar complet, 2 hangare de avioane, 5 baloane de observație cu toate accesoriile, 10 000 de puști, 380 000 de grenade și proiectile, 60 000 de căști de oțel, 3 000 000 de cartușe pentru mitraliere, 883 de tone de oțel în bare, 28 tone de sulf, 29 tone de nichel, 8,5 tone plumb, 62 tone de mine și dinamită, încărcătura avînd o valoare totală de 30 000 000 lei. Scufundarea celor două nave a constituit o lovitură grea pentru armata română.

Valentin MUNTEANU
București

LITERE SEMICHIRILICE ?

Comentînd sub acest titlu răspunsul pe care l-am dat unui cititor cu privire la apariția primului cotidian din țara noastră — „România" — revista „Cronica" din 18 martie 1967 afirmă că am greșit folosind în explicații cuvintele „litere semichirilice". Ar fi trebuit, se spune în „Cronica", să folosim expresia alfabet de tranziție, încetățenită ulterior în limba noastră. Noi am reprodus însă ceea ce au scris, în 1913, primii cercetători competenți care au analizat temeinic condițiile de apariție ale ziarului amintit — Nerva Hodoș și Al. Sadi Rudeanu, în volumul „Publicațiile periodice românești" (Academia Română, tomul I, paginile 604 și 605) : „România. București 20 decembrie 1837 și 1 ianuarie — 31 decembrie 1838... de la 1 ianuarie zilnic cu caractere chirilice și de la 9 ianuarie cu caractere semichirilice".

Petru R. Condurat, Bacău. **Fostul președinte al Ghanei, Kwame Nkrumah, se află în prezent în Guineea. Nu sîntem în măsură să vă informăm dacă Antoine Gizenga se găsește sau nu în momentul de față în Congo. Vom ține seama de dorința dv. de a fi în continuare la curent cu evoluția evenimentelor din Indonezia.**

Mihai Nicolescu, Craiova. **Ideea foiletonului dv. este bună. După părerea noastră, manifestați pentru acest gen publicistic o înclinație care merită să fie cultivată. Trimiteți-ne și alte încercări, acordînd o mai mare atenție formei de exprimare (evitați repetările).**

Ing. Ioan Dubovan, Timișoara, Dumitru Recăcescu, București. **Repetăm ceea ce am comunicat și altor cititori : noi nu avem exemplare de rezervă, iar spațiul „Poștei redacției" nu ne permite să inserăm adresele celor care cer sau oferă numere de revistă. Cititorii care doresc să aibă colecții complete ale revistei „Lumea" sînt sfătuiți să-și asigure primirea ei regulată, abonîndu-se.**

lumea

Săptămînal de politică externă
editat de Uniunea Ziariștilor din
Republica Socialistă România

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1, Tel. 17.60.10

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

C.I.L. BRĂILA

PAL
Made in Rumania

Produce sortimente variate de mobilă, calitate superioară

- Garnitură de bucătărie „Foișor" 2
- Garnitură de bucătărie „Polar"
- Cuierul popular

S-AU PUS ÎN VÎNZARE LA TOATE MAGAZINELE DE MOBILĂ O.C.L. DIN ȚARĂ

str. Fabricilor 10

publicitate lumea

UZINA DE UTILAJ PETROLIER—

TÎRGOVIŞTE

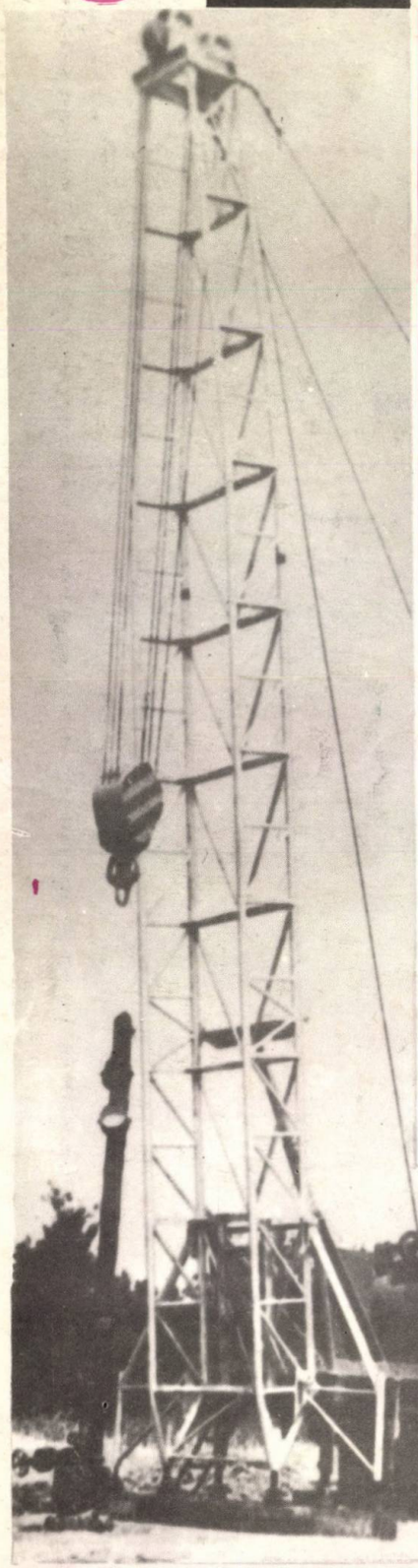

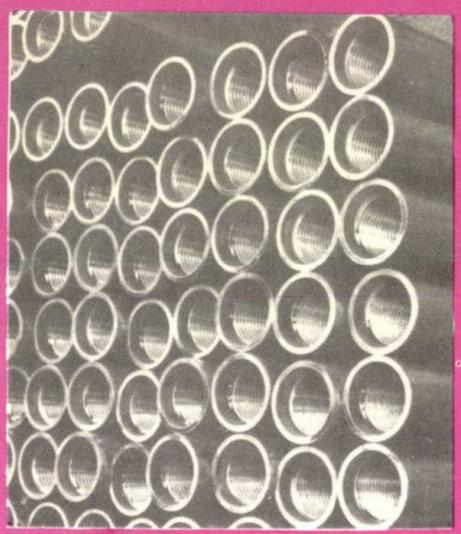

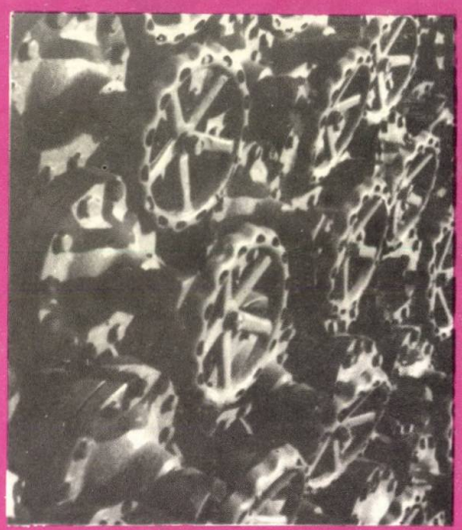

Instalaţia de intervenţie I.C. 5

destinaţie : ● **Punerea în producţie a sondelor de ţiţei şi gaze ● Extrageri — introduceri ţevi de extracţie ● Operaţiuni de lăcărit, pistonat.**

Instalaţia este montată pe autocamion, putînd fi uşor demontată — montată şi transportată de la o locaţie la alta.

REDUCŢII RODAJ

● Racorduri speciale pentru prăjini de foraj — toate tipodimensiunile ● Armături industriale din oţel.

destinaţie : ● **Echipează instalaţiile hidraulice şi pneumatice din industria de petrol şi gaze ● Se livrează în multiple tipodimensiuni, în gamă variată privind dimensiunile şi presiunile de lucru ● Reducţii pentru garnituri şi prăjini de foraj toate tipodimensiunile.**

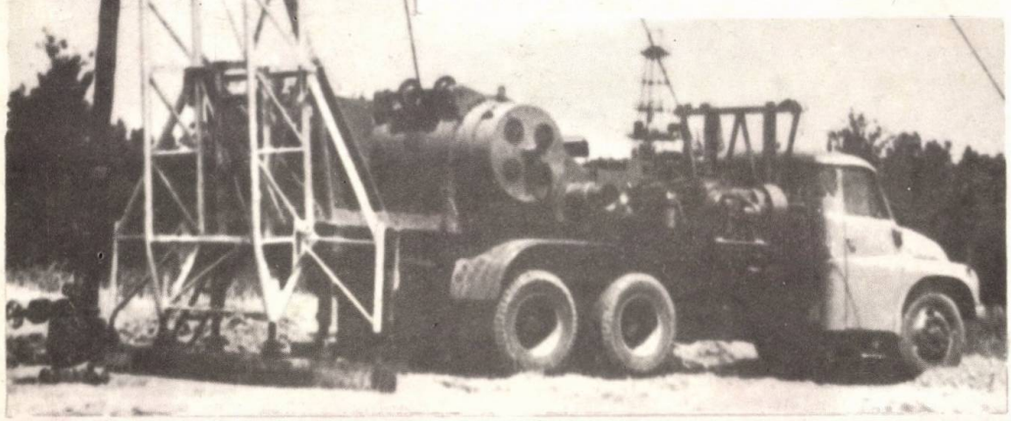

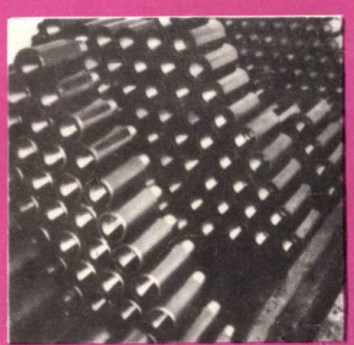

publicitate
lumea

SESIUNEA JUBILIARĂ A COMISIEI ECONOMICE O.N.U. PENTRU EUROPA

DE LA BUENOS AIRES LA PUNTA DEL ESTE

Reportaj pe glob

IMAGINI DIN BULGARIA

16

joi, 13 aprilie, 1967

lumea

săptămîna pe glob:

helsinki

alger

paris

rio de janeiro

Sofia. Cu prilejul vizitei delegației de partid și guvernamentale a R. P. Polone în R. P. Bulgaria. În fotografie : Todor Jivkov și Wladyslaw Gomulka

DIN ACTUALITATEA INTERNAȚIONALĂ

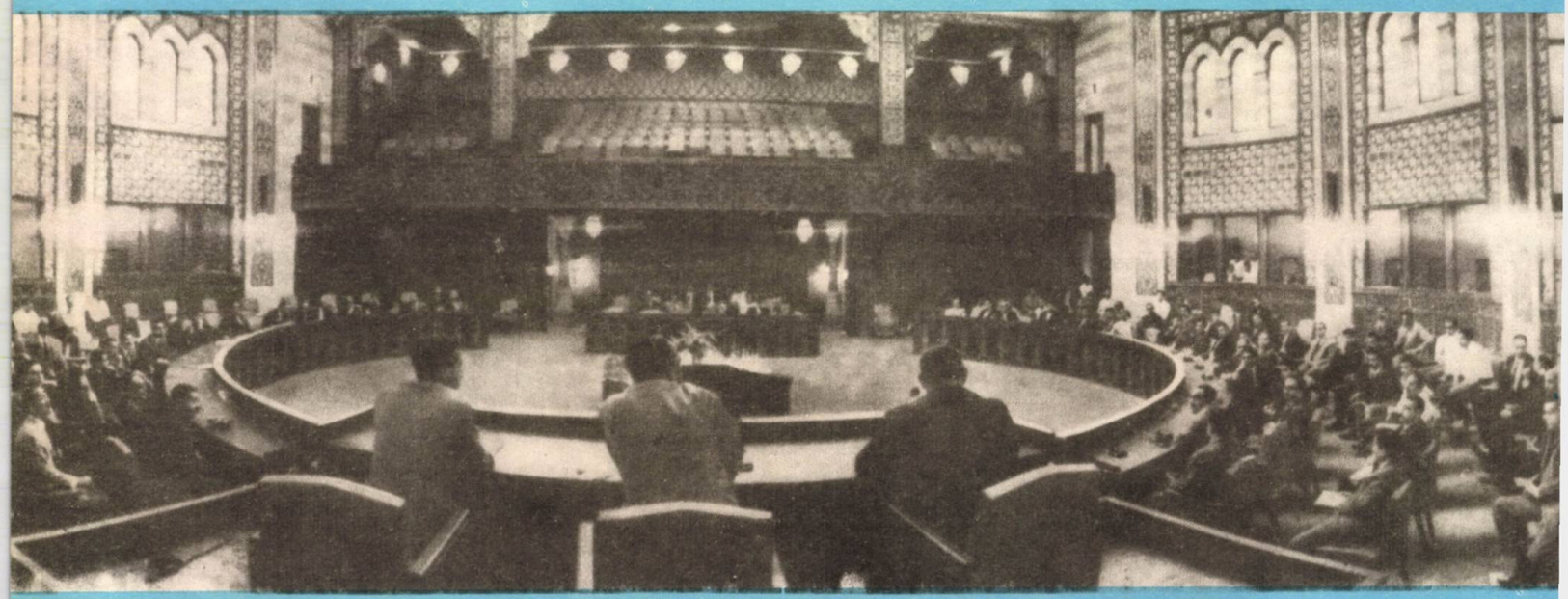

Cairo. Reuniunea la nivel înalt a celor cinci state africane — R.A.U., Algeria, Mauritania, Guineea și Tanzania

neva. În drum spre ia, unde va vizita ci țări, secretarul geral al O.N.U., U Thant, făcut un popas la sel organismelor specializate ale Națiunilor ite

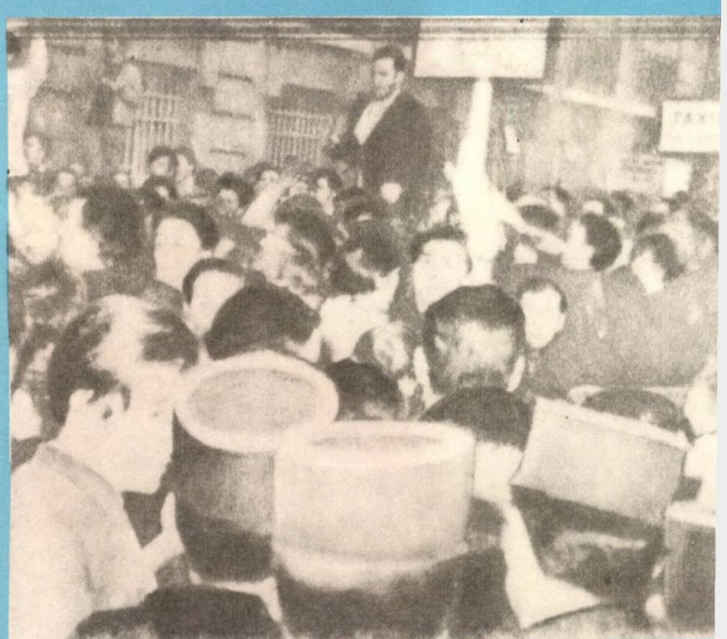

Paris. În Place de la Concorde, vicepreședintele S.U.A., Hubert Humphrey, a fost întîmpinat de demonstranți care protestau împotriva agresiunii americane în

lumea

nr. 16 (181) – 13 aprilie 1967

sumar

MERSUL EVENIMENTELOR

2 Colaborare internațională. — Conferințe regionale. — Relațiile interoccidentale. — Vietnam. — America Latină. — Motive de preocupare.

DE LA CORESPONDENȚII NOȘTRI

6 Ciudad de Mexico — De la Buenos Aires la Punta del Este. *Luis Suarez*
8 Helsinki — Țările nordice și Piața comună. *Pentti Sorvali*
11 Berlin — Reconstrucție și sistematizare. *Greta Graur*
15 Alger — Convorbiri interafricane. *Constantin Benga*

CONVORBIRE CU

5 *Prof. univ. Tudor Drăganu*, despre : Reuniunea interparlamentară de la Palma de Mallorca. *Eugen Phoebus*

ARTICOLE

9 Ce a văzut și ce a auzit Hubert Humphrey. *Felicia Antip*
12 „Populorum progressio". *E. Cedru*
13 Canada, anul 100. *Florin Hera*
18 Comisia economică O.N.U. pentru Europa. Sesiune jubiliară. *Dr. N. S. Stănescu*

REPORTAJ PE GLOB

16 Bulgaria. Imagini și ritmuri contemporane. *Al. Ivan Ghilia*

PE URMELE ISTORIEI

20 Diplomația lui Petru Rareș. *Virgil Cândea*

CONTRAPUNCT

22 O sectă chimică. *Valentin Silvestru*
Gambitul „Torrey Canyon". *Mihai Matei*
28 O sancțiune exemplară. *Art Buchwald*

■

23—24 Captura cea mare (fragmente din cartea lui Cristopher Morris)
25—26 Dallas, noiembrie 1963. — Bătălia cărții (II)

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

27—31 Le Monde, The New Republic, Novoe Vremea, Die Welt, Akșam, Herald, La Manana

PROFIL

31 Piet de Jong, primul ministru al Olandei

BREVIAR (3) ● **AGENDA INTERNAȚIONALĂ** (4) ● **POȘTA REDACȚIEI** (32)

5 — 12 aprilie

Și în cursul acestei săptămîni se pot sublinia, în evoluția diferitelor contacte internaționale sau în luările de poziție ale unor participanți la reuniuni cu reprezentarea diferitelor state, tendințe favorabile apropierii și destinderii pe planul relațiilor dintre țări și, în același timp, continuarea proceselor de izolare și de respingere a politicii alianțelor militare preconizate de unele puteri occidentale.

Colaborare internațională

Valorificarea posibilităților de colaborare internațională și afirmarea dorinței de a contribui la actualul climat de destindere prin lărgirea legăturilor economice, politice, culturale dintre state, constituie — după cum au subliniat ziarele — contextul în care s-a deschis săptămîna aceasta la Geneva sesiunea jubiliară a Comisiei economice a O.N.U. pentru Europa — organism care împlinește în 1967 două decenii de la înființarea sa. Pe ordinea de zi a sesiunii figurează în primul rînd cooperarea economică și tehnico-științifică între țările continentului european, folosirea în scopuri pașnice a resurselor financiare și materiale ce pot fi eliberate prin dezarmare etc. *(citiți la pag. 18 o trecere în revistă a problemelor care stau pe ordinea de zi a actualei sesiuni).*

România își poate aduce un aport prețios la rezolvarea acestor probleme. La Geneva a avut loc o întrevedere între șeful delegației române la sesiunea Comisiei Economice O.N.U. pentru Europa, Gheorghe Rădulescu, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, și secretarul executiv al Comisiei, Vladimir Velebit. Cu acest prilej au fost abordate probleme interesînd actuala sesiune a Comisiei, tocmai în legătură cu chestiunile importante de pe ordinea de zi.

O delegație de partid și guvernamentală a R. P. Polone a vizitat săptămîna trecută R. P. Bulgaria, iar la încheierea acestei vizite a fost semnat la Sofia un Tratat de prietenie, colaborare și asistență mutuală între cele două țări pe o perioadă de 20 de ani. În Tratat se arată că cele două părți vor dezvolta în continuare legăturile lor prietenești tradiționale în domeniile politic, economic, tehnico-științific și cultural.

Săptămîna aceasta au avut loc și o serie de vizite oficiale ale unor înalți demnitari din țări socialiste în țări ale Europei occidentale și discuții bilaterale prilejuite de aceste vizite, precum și de vizitele unor oficialități străine în capitalele unor țări răsăritene. Comunicatul dat publicității la încheierea discuțiilor care au avut loc în cursul vizitei președintelui Consiliului de Stat al R. P. Polone, Edward Ochab, la Roma, subliniază că „cele două părți și-au exprimat dorința de a depune, pe baza principiilor Cartei O.N.U., eforturi ulterioare pentru a favoriza destinderea internațională și instaurarea unei atmosfere de încredere și înțelegere reciprocă între națiuni". Cele două părți au subliniat, de asemenea, utilitatea pe care ar putea-o avea o conferință cu privire la problemele securității în Europa.

La sfîrșitul săptămînii trecute a fost publicată în capitala Belgiei declarația consemnînd vizita de patru zile a ministrului afacerilor externe al R.S.F. Iugoslavia, Nikezici, și tratativele cu colegul său belgian. În declarație se relevă interesul celor două țări în continuarea eforturilor pentru promovarea colaborării dintre țările europene cu sisteme sociale diferite, în conformitate cu rezoluția adoptată de Adunarea Generală a O.N.U. în această privință la sfîrșitul anului 1965.

În R. P. Ungară a întreprins săptămîna aceasta o vizită oficială ministrul afacerilor externe al Suediei, Torsten Nilsson, care a avut întrevederi cu președintele guvernului revoluționar muncitoresc țărănesc ungar, G. Kallai, și cu alte oficialități ungare.

Vicecancelarul Austriei, dr. Fritz Bock, a făcut o vizită în Iugoslavia, ca răspuns la o recentă vizită în Austria a președintelui Tito. În comunicatul publicat după convorbirile pe care oaspetele le-a avut la Belgrad cu vicepremierul Blazevici, se subliniază că aceste contacte constituie o continuare favorabilă a legăturilor dintre cele două țări pentru dezvoltarea mai departe a relațiilor de bună vecinătate și prietenie.

Bruxelles. Întrevederea miniștrilor de externe ai Iugoslaviei și Belgiei, Marko Nikezici și Pierre Harmel

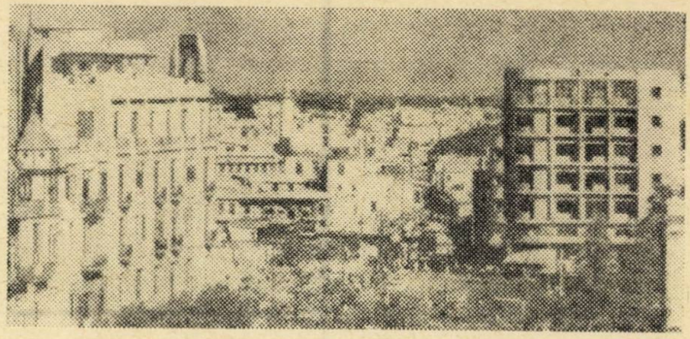

La 17 aprilie, Siria celebrează „Ziua independenței". Cu 21 ani în urmă, în această zi a fost terminată evacuarea forțelor militare străine de pe teritoriul țării. Fotografia înfățișează un aspect din Damasc, capitala Siriei

Conferințe regionale

Săptămîna aceasta au avut loc o serie de conferințe internaționale, regionale sau cu un caracter mai larg, consacrate unor probleme de actualitate. Convocată la Cairo, reuniunea celor 5 state africane a luat în discuție o serie de chestiuni care preocupă opinia publică din Africa și din restul lumii, reafirmînd poziția statelor participante față de problemele decurgînd din menținerea dominației rasiste în Rhodesia, continuarea intervenției americane în Vietnam. Participanții au reafirmat dorința statelor africane de a continua lupta unită a țărilor Africii în vederea lichidării dominației colonialiste pe acest continent și a eliminării focarelor de tensiune internațională.

La mijlocul săptămînii trecute s-a încheiat sesiunea Consiliului Nordic — la care a fost sprijinită din nou propunerea cu privire la crearea unei zone nordice denuclearizate și s-au formulat propuneri favorabile unei politici de largă colaborare comercială și care să nu se mai limiteze la cadrul închis al grupărilor economice ci să cuprindă întreaga Europă. La Roma s-a reunit sesiunea Consiliului ministerial al Uniunii Europei Occidentale. Desigur, aici s-au dezbătut chestiuni legate de evoluția alianței atlantice și problema relațiilor dintre țările membre ale Pieței comune. Însă ziarele au subliniat, totodată, că s-a afirmat ca „o tendință dominantă" dorința de continuare și consolidare a contactelor bilaterale sau multilaterale cu țările răsăritene.

Relații interoccidentale

Relațiile dintre țările occidentale, trecute în revistă la cele două reuniuni citate mai sus, se află în momentul de față dacă nu într-o criză acută, în orice caz în aceeași perioadă de menținere și adîncire a unor divergențe evidente de multă vreme. Așa-numita „rundă Kennedy" s-a întrerupt săptămîna trecută la Geneva tocmai pentru că nu se putea întrevedea un acord apropiat în chestiunile spinoase abordate în anii care au trecut de la inițierea acestor convorbiri. Tatonările întreprinse în ședințe mai restrînse, în cadrul diferitelor organisme occidentale, nu au marcat progrese și reluarea conferinței propriu-zise, în a doua jumătate a lunii aprilie, nu este așteptată cu prea mult optimism.

Existența unor asemenea puncte de divergență s-a făcut simțită și la sesiunea actuală de la Bruxelles a Consiliului ministerial al Comunității Economice Europene. (Participanții, în special ministrul de externe vest-german Brandt, au făcut aluzie la necesitatea unor consultări politice care să ia în discuție asemenea neînțelegeri.) În orice caz, dezba-

terile Pieței comune s-au referit și la chestiunea delicată a eventualității aderării Angliei la acest organism, chestiune evocată recent și la Roma la sesiunea U.E.O., unde participase și ministrul de externe britanic.

Reuniunile de la Washington ale Comitetului pentru problemele nucleare, urmate de cele ale miniștrilor apărării ai N.A.T.O. — nu au înregistrat succese. Anunțată ca „una dintre cele mai importante reuniuni periodice restrînse din cadrul N.A.T.O.", conferința de la Washington nu a trezit, cum scria un ziar occidental, decît „un interes slab".

Faptul că „alianța N.A.T.O. se află într-o zodie a schimbărilor", cum remarca un ziar vest-german și-a găsit o ilustrare spectaculoasă în evoluția turneului întreprins în capitalele vest-europene de vicepreședintele Statelor Unite, Hubert Humphrey, turneu început încă din săptămîna anterioară și încheiat luni, 10 aprilie. În toate etapele acestei călătorii Humphrey a fost primit cu manifestații de opoziție față de politica Statelor Unite în Asia de sud-est și față de încercările Washingtonului de a obține sprijinul puterilor occidentale din Europa în această politică. Întrevederile de la Paris ale lui Humphrey nu au constituit, în carența lor totală de realizări, o surpriză — căci o agenție de presă americană considera de la început ca cert că ele nu vor duce „la noi evenimente sau la adoptarea unor noi inițiative". Întregul turneu însă a confirmat aprecierea comentatorului american Walter Lippmann care spunea că vizita a arătat în desfășurarea ei „scăderea influenței politice și morale a S.U.A. și faptul că voința europenilor de a urma conducerea Washingtonului a slăbit în mod spectaculos în ultimii ani". *(La pag. 9 citiți articolul cu privire la turneul european al vicepreședintelui S.U.A., iar la pag. 30 veți găsi reprodus articolul lui Lippmann din „New York Herald Tribune".)*

Vietnam Intensificarea intervenției armate americane în Vietnam și reacțiile tot mai largi și categorice de condamnare a acestei agresiuni continuă să rețină atenția presei internaționale. Cu prilejul vizitei vicepreședintelui american în Europa occidentală au avut loc mari demonstrații de protest împotriva agresiunii S.U.A. în Vietnam — la Paris ca și la Bruxelles sau la Londra — și ele continuă și în alte țări luînd caracterul unor adevărate campanii : „demonstrații de primăvară", inițiate încă de săptămînile trecute în Anglia sau în R.F. a Germaniei, mitinguri de protest în diferite orașe britanice, cu participarea unor deputați, demonstrații similare în Suedia, Norvegia etc.

În Vietnamul de sud, în ciuda intensificării acțiunilor represive ale intervenționiștilor, evoluția situației militare a marcat, zilele acestea, succese pentru forțele patriotice în diferite regiuni ale țării și — cum scria ziarul *Le Monde* — „degradarea pozițiilor militare americane".

America Latină Se impune săptămîna aceasta în actualitate prin conferința șefilor de state latino-americane de la Punta del Este,

Georges Pompidou cu doi din membrii noului său guvern : Louis Joxe — ministrul justiției (stînga) și Roger Frey — secretar de stat pe lîngă primul ministru pentru relații cu parlamentul

breviar

5 aprilie

A sosit în Capitală o delegație a Partidului Socialist Popular din Norvegia, formată din F. Gustavsen, lider al grupului parlamentar al acestui partid, și K. G. Resi, redactor-șef al ziarului „Orientering" din Oslo, care, la invitația I.R.R.C.S., face o vizită în țara noastră.

6 aprilie

A părăsit Bucureștiul, îndreptîndu-se spre patrie, tovarășul Luigi Longo, secretar general al Partidului Comunist Italian, care, la invitația tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a făcut o vizită de prietenie în țara noastră.

O delegație a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, condusă de tovarășul Alexandru Drăghici, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent, secretar al C.C. al P.C.R., a plecat în Austria pentru o vizită de prietenie la invitația C.C. al P.C. din Austria.

La invitația Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a sosit în Capitală, în schimb de experiență, o delegație de activiști ai Partidului Muncitoresc Socialist Ungar, condusă de István Csáki, membru al C.C. al P.M.S.U., prim-secretar al Comitetului județean Szolnok al P.M.S.U.

A plecat spre Teheran o delegație condusă de Nicolae Giosan, președintele Consiliului Superior al Agriculturii, care, la invitația generalului Ismail Riyahi, ministrul agriculturii al Iranului, face o vizită oficială în această țară.

7 aprilie

Tovarășul Leonte Răutu, membru al Comitetului Executiv, secretar al C.C. al P.C.R., a primit delegația de activiști ai P.C. Bulgar, condusă de tovarășul Goran Anghelov, membru al C.C. al P.C. Bulgar, șeful secției Comerț și Industrie Alimentară a C.C. al P.C.B., care la invitația C.C. al P.C.R. ne-a vizitat țara în cadrul unui schimb de experiență.

A avut loc la Ministerul Afacerilor Externe parafarea Acordului de colaborare culturală între guvernul Republicii Socialiste România și guvernul Republicii Italiene. Cu aceeași ocazie a fost semnat Programul de schimburi între cele două țări în domeniul culturii, științei și învățămîntului pe anii 1967—1968.

9 aprilie

S-au încheiat convorbirile între tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al C.C. al P.C.R., și delegația Partidului Comunist Francez, alcătuită din tovarășii Etienne Fajon, membru al Biroului Politic al C.C. al P.C.F., director al ziarului „L'Humanité", și Jacques Denis, membru al C.C. al P.C.F.

La discuții au participat tovarășii Paul Niculescu-Mizil, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent, secretar al C.C. al P.C.R., Leonte Răutu, membru al Comitetului Executiv, secretar al C.C. al P.C.R., Manea Mănescu, membru supleant al Comitetului Executiv, secretar al C.C. al P.C.R., și Ghizela Vass, membru al C.C. al P.C.R.

A părăsit Capitala, îndreptîndu-se spre Geneva, Gheorghe Rădulescu, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, conducătorul delegației Republicii Socialiste România la sesiunea jubiliară a Comisiei Economice a O.N.U. pentru Europa.

10 aprilie

La invitația ministrului minelor, Bujor Almășan, a sosit în Capitală ministrul industriei cărbunelui al U.R.S.S., B. F. Bratcenko, însoțit de un grup de specialiști. Ministrul sovietic face în țara noastră o vizită de studii în domeniul industriei carbonifere.

La Ministerul Comerțului Exterior au început convorbirile între delegațiile economice ale Republicii Socialiste România și statului Izrael, privind probleme legate de dezvoltarea schimburilor comerciale și de cooperare economică și tehnico-științifică dintre cele două țări. Delegația română este condusă de Gheorghe Cioară, ministrul comerțului exterior, iar cea israeliană de Pinhas Sapir, ministrul finanțelor.

11 aprilie

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a primit pe ambasadorul extraordinar și plenipotențiar al Republicii Socialiste Cehoslovace în Republica Socialistă România, dr. Čestmir Cisar, la cererea acestuia.

A sosit în Capitală Sir John Chadwick, noul ambasador extraordinar și plenipotențiar al Marii Britanii în Republica Socialistă România.

deschisă miercuri, 12 aprilie. Cu multe zile înainte, relatările presei subliniau că atmosfera în orașul ales ca sediu al conferinței devenea tot mai încărcată. *Confuzie* și *discordie* erau noțiunile revenind cel mai frecvent în relatările despre reuniunea preliminară a miniștrilor de externe (convocată pentru pregătirea dosarelor conferinței la nivel înalt) și un observator străin, corespondentul săptămînalului britanic *Spectator*, putea să scrie cu îndreptățire că această reuniune se deschide într-un moment în care autoritatea și prestigiul Statelor Unite în continentul latino-american se află în declin și că, indiferent de rezultatele practice, ea va marca unul sau mai mulți pași înainte spre lichidarea doctrinei Monroe. *(Corespondența lui Luis Suarez, la pag. 6, și articolul reprodus după ziarul „La Mañana" — pag. 31 — aduc amănunte despre climatul în care s-a început conferința de la Punta del Este).*

Sosirea președintelui Statelor Unite, Johnson, în capitala Uruguayului, de unde urma să se deplaseze spre localitatea balneară Punta del Este, spre a lua parte la conferință, a prilejuit manifestații și demonstrații de protest soldate cu incidente calificate de agențiile de presă străine drept grave. De altfel, asemenea demonstrații avuseseră loc în Uruguay și cu cîteva zile înainte, iar conferința a început după ce se anunțase că șeful statului bolivian nu va participa (după cum se afirmase oficial că nici președintele Republicii Haiti nu va efectua deplasarea la Punta del Este) și după ce, pe neașteptate, delegația Ecuadorului pronunțase un atac împotriva condițiilor în care S.U.A. acordă credite și ajutor țărilor latino-americane.

Înaintea alegerilor municipale, care se țin sîmbătă în Japonia, Sanzo Nosaka, președintele Partidului Comunist din Japonia, prezintă pe candidatul comun al comuniștilor și socialiștilor din Tokio: profesorul Ryokichi Minobe

din agenda internațională

13 – 19 aprilie

15 aprilie

— „Ziua libertății Africii". Celebrarea acestei zile a fost stabilită la prima conferință a popoarelor Africii, care s-a desfășurat în anul 1958 la Accra.

— În Iordania se desfășoară alegerile pentru Camera Reprezentanților. Cu acest prilej, Ministerul afacerilor interne iordanian a anunțat că femeile sînt în continuare lipsite de dreptul de a alege sau de a fi alese.

17 aprilie

— Siria sărbătorește „Ziua independenței" — sărbătoare națională — care marchează împlinirea a 21 de ani de la evacuarea forțelor militare străine de pe teritoriul țării.

18 aprilie

— La Washington începe reuniunea Consiliului ministerial al pactului S.E.A.T.O. (Organizația tratatului Asiei de sud-est). Această alianță agresivă a luat ființă în anul 1954. Guvernul francez a anunțat că Franța nu participă la actuala conferință deoarece unele țări membre ale S.E.A.T.O. au luat în numele organizației unele hotărîri care duc la concluzia că există o legătură între activitatea S.E.A.T.O. și continuarea războiului din Vietnam.

— La Rawalpindi (Pakistan) sosește pentru o vizită de trei zile secretarul general al Organizației Națiunilor Unite, U Thant.

— În Irlanda se celebrează 18 ani de la proclamarea independenței Republicii. Sărbătoare națională.

19 aprilie

— Au loc alegeri generale în Swaziland. După cum a anunțat guvernul englez, Swazilandul, ultimul protectorat britanic din Africa de sud, va deveni după alegeri un stat autonom „protejat", urmînd ca pînă în 1969 să devină independent.

— La invitația premierului sirian, Yussef Zouayen, primul ministru al R.A.U., dr. Mohamed Sedki Soleiman, sosește într-o vizită oficială la Damasc.

— Secretarul general al Ligii Arabe, Abdel Khalek Hassuna, începe o vizită oficială în R.F. a Germaniei. La Bonn el va avea convorbiri cu membri ai guvernului și cu o serie de personalități vest-germane, privind relațiile R.F.G. cu țările arabe.

Motive de preocupare Săptămîna aceasta s-au produs în Orientul Apropiat incidente grave, în regiunea de graniță dintre Izrael și Siria, evoluind la un moment dat în adevărate ciocniri armate. Într-o zonă geografică apropiată, în Aden, situația se menține încordată și eforturile întreprinse de Organizația internațională, prin inițierea unei anchete a unei comisii O.N.U., au eșuat deoarece membrii comisiei au părăsit teritoriul în semn de protest față de atitudinea obstrucționistă a autorităților. Această plecare precipitată a fost interpretată ca un eșec diplomatic pentru Marea Britanie și, în urma agravării problemei, la Londra opoziția conservatoare a obținut deschiderea unor dezbateri parlamentare în această privință. Întrucît, după cum a recunoscut ministrul de externe britanic, problema „a luat proporții politice care depășesc sarcinile formale ale administrării unei economii", guvernul de la Londra a hotărît să trimită la Aden pe unul dintre miniștrii fără portofoliu spre a „contribui la administrarea teritoriului".

■

Actualitatea pe planul politicii interne în diferite state nu a marcat evoluții neașteptate. La Paris, guvernul Pompidou a fost reconstituit aproape cu aceeași compoziție, ceea ce l-a determinat pe comentatorul agenției *France Presse* să observe că „acțiunea diplomatică a cabinetului va continua pe aceeași linie ca și în timpul legislaturii precedente". În Grecia, constituirea guvernului Canellopoulos nu a dus și la încetarea disputelor între liderii Partidului Uniunea Națională Radicală și cei ai Uniunii de centru. Partidul E.D.A. a lansat un apel tuturor formațiilor politice din opoziție, cerîndu-le realizarea unei înțelegeri pentru a se ajunge la constituirea unui guvern alcătuit din toate partidele și la măsuri care să asigure alegeri libere.

În Republica Federală a Germaniei s-au desfășurat lucrările conferinței partidului liber-democrat în cursul cărora au fost adoptate rezoluții favorabile intensificării contactelor pe diferite planuri cu Republica Democrată Germană.

Mircea IVANESCU

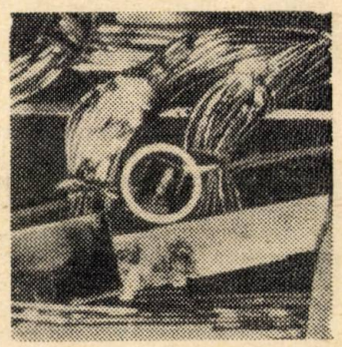

Comisia de anchetă a incendiului din cabina spațială „Apollo", care a provocat moartea a trei cosmonauți americani, și-a publicat raportul. Printre cauzele probabile ale catastrofei se menționează numeroase deficiențe în executarea și controlul de calitate al echipamentului electric. Pe fotografie, în cerc : un obiect metalic găsit între doi conductori cu izolația imperfectă, care ar fi putut produce scurt-circuitul fatal.

Între 27 martie și 2 aprilie a avut loc, la Palma de Mallorca, reuniunea de primăvară a Uniunii interparlamentare, la care au participat parlamentari din 57 de țări. În legătură cu activitatea delegației Grupului român al Uniunii interparlamentare, redactorul nostru Eugen Phoebus a avut o convorbire cu prof. univ. TUDOR DRĂGANU, conducătorul delegației parlamentare române.

Palma de Mallorca. Delegația română la reuniunea de primăvară a Uniunii interparlamentare

Reuniunea interparlamentară de la Palma de Mallorca

— Care este caracterul reuniunilor de primăvară ale Uniunii interparlamentare ?

— Uniunea interparlamentară este un organism internațional, constituit din grupurile naționale ale parlamentarilor unui număr de 57 state, obiectivul ei principal fiind favorizarea contactelor între parlamentari pentru promovarea păcii și colaborării între popoare.

Uniunea interparlamentară se reunește în conferință în fiecare toamnă, iar primăvara au loc numai reuniuni ale comisiilor și Consiliului, în vederea studierii problemelor și pregătirii proiectelor de rezoluție ce urmează a fi supuse dezbaterilor Conferinței. Prin urmare, reuniunile de primăvară ale Uniunii interparlamentare nu se desfășoară în cadrul unor dezbateri generale și nu duc la adoptarea unor hotărîri definitive, ci au un caracter pregătitor. Această muncă a reuniunilor de primăvară prezintă totuși un deosebit interes prin schimbul de vederi pe care îl prilejuiește, prin elaborarea principalelor materiale care vor forma baza discuțiilor în cadrul conferințelor de toamnă și prin măsurile adoptate în vederea organizării activității viitoare a Uniunii.

— Ce probleme au format tematica reuniunii de primăvară din acest an a Uniunii interparlamentare și care a fost contribuția delegației parlamentare române la dezbaterea lor ?

— În cadrul celor cinci comisii ale Uniunii interparlamentare care s-au întrunit la Palma de Mallorca, au fost dezbătute atît unele probleme cu caracter politic general, cît și altele cu caracter economic sau cultural. N-au lipsit, desigur, nici problemele legate direct de activitatea parlamentelor și de metodele lor de lucru.

În cadrul comisiei politice, dezbaterea problemelor cu caracter general a început prin discutarea temei „Măsurile concrete susceptibile de a asigura, în special pe linie parlamentară, aplicarea Declarației Națiunilor Unite referitoare la inadmisibilitatea intervenției în afacerile interne ale statelor și la apărarea independenței și suveranității lor". Luînd cuvîntul la acest punct al ordinei de zi, deputatul Ion Iliescu a subliniat că focarele de tensiune și de conflicte care amenință pacea și securitatea lumii sînt generate de intervenția în afacerile interne ale altor popoare, de violarea independenței lor naționale și a suveranității de stat. Locul unde se înfruntă astăzi, în modul cel mai brutal, politica de forță și amestec în treburile interne cu aspirațiile de independență și libertate, este Vietnamul. Poporul român sprijină pe deplin năzuințele poporului vietnamez la libertate, independență și unificarea patriei. Referindu-se la politica promovată de statul nostru în domeniul relațiilor internaționale, delegatul român a arătat că Republica Socialistă România este profund atașată principiilor independenței naționale, suveranității statului, egalității în drepturi a tuturor statelor, neamestecului în treburile interne ale altor țări, respectării dreptului sacru al fiecărui popor de a-și hotărî singur soarta.

Dezbaterile s-au încheiat cu adoptarea în unanimitate a unui proiect de rezoluție care exprimă adeziunea deplină la principiul neintervenției în afacerile interne și condamnarea oricărei intervenții care, știrbind independența și suveranitatea, agravează situația internațională și amenință pacea lumii.

A doua problemă dezbătută în Comisia politică a fost „Naționalism și internaționalism". În intervenția sa, delegatul român a precizat că afirmarea independenței și suveranității naționale, așezarea relațiilor internaționale pe baza trainică a acestor principii reprezintă o cerință obiectivă a lumii contemporane. Așa cum dovedește experiența statului nostru, socialismul creează condițiile favorabile pentru afirmarea nestingherită a ființei naționale a popoarelor, cimentează rîndurile națiunii, realizează o unitate fără precedent a întregii societăți pe baza lichidării antagonismelor de clasă. Republica Socialistă România dezvoltă relații multilaterale cu toate statele, indiferent de orînduirea lor socială, pe temeiul principiilor coexistenței pașnice. Situîndu-se pe o poziție consecvent internaționalistă, țara noastră este deplin solidară cu lupta popoarelor împotriva asupririi sociale și naționale, pentru cucerirea și consolidarea independenței și suveranității naționale.

Pe ordinea de zi a Comisiei pentru studiul problemelor economice și sociale a figurat tema „Mijloace de ajutorare a țărilor în curs de dezvoltare în domeniul comerțului internațional". În legătură cu această problemă, delegatul român C. Stătescu a scos în evidență avantajul pe care-l prezintă încheierea de acorduri comerciale pe termen lung și livrarea de echipament industrial pe credit cu rambursarea în mărfuri produse cu echipamentele livrate. Diverse delegații s-au declarat de acord cu această poziție a țării noastre, iar reprezentantul indian a elogiat călduros aplicarea acestor principii în relațiile economice dintre India și România.

Potrivit unei tradiții statornice, Uniunea interparlamentară discută la fiecare reuniune a ei, pe lîngă probleme de politică generală, și unele aspecte majore ale vieții și activității parlamentelor. În acest context au fost analizate : „Influența parlamentului asupra conducerii politicii externe", „Mijloacele de a asigura, în diferite sisteme politice, respectarea Constituției și a drepturilor garantate de ea cetățenilor și colectivităților" și „Rolul parlamentului în elaborarea și controlul politicii științifice naționale".

La prima din aceste teme, delegația română a expus principiile de bază ale politicii externe promovate de statul român, subliniind rolul Marii Adunări Naționale, ca organ suprem al puterii de stat.

→

La a doua temă, intervenția delegației noastre a cuprins examinarea principalelor modalități destinate să asigure respectarea prevederilor constituțiilor în general și analiza în special a sistemului consacrat de Constituția noastră din 1965. De asemenea, s-a pus în lumină ideea că, pentru asigurarea respectului drepturilor prevăzute de Constituție, nu este suficient ca ele să fie proclamate de organul legiuitor, ci este necesar, în același timp, să se creeze condițiile economice adecvate pentru ca cetățenii să le poată exercita efectiv. În acest sens, Republica Socialistă România duce o politică consecventă de întărire, nu numai pe plan politic și juridic, ci și pe plan economic, a mijloacelor de natură a asigura respectul drepturilor cetățenilor în spiritul profundului umanism și al largului democratism care-i călăuzesc activitatea. Ca semn de prețuire a activității depuse de delegația română, am fost reales vicepreședinte al Comisiei parlamentare și juridice și desemnat totodată ca raportor al acestei probleme care va fi discutată la Moscova, în septembrie 1967.

La a treia temă, deputatul C. Stătescu s-a ocupat, în referatul său, mai ales de rolul și atribuțiile Consiliului Național al Cercetării Științifice — organ de coordonare și de orientare a activității științifice în țara noastră — înființat prin Legea adoptată de Marea Adunare Națională la 22 decembrie 1965.

— Reuniunile Uniunii interparlamentare oferă, de obicei, prilejul de a strînge relațiile între grupurile parlamentare din diferite țări. Ce ne puteți spune, în această privință, despre reuniunea de la Palma de Mallorca ?

— Ca și la alte conferințe și reuniuni, la Palma de Mallorca delegația parlamentară română a stabilit numeroase contacte cu parlamentarii altor țări și a avut schimburi utile de păreri cu privire la problemele actuale ale vieții internaționale.

Printre altele, am menționa contactele personale și schimburile de vederi cu parlamentarii statelor balcanice ca și cu cei din alte țări europene, precum și întîlnirile prietenești cu deputații din multe țări ale lumii. În convorbirile avute, diverse personalități au manifestat interesul și prețuirea lor pentru politica externă a țării noastre și pentru activitatea delegației parlamentare române la această reuniune. Presa, care a urmărit îndeaproape desfășurarea lucrărilor reuniunii, a acordat un viu interes intervențiilor delegației noastre.

Aș dori, de asemenea, să menționez atenția și ospitalitatea arătată delegației române de grupul parlamentar spaniol, gazdă a reuniunii. Membri ai acestui grup au avut prilejul să ne exprime satisfacția lor pentru stabilirea relațiilor consulare și comerciale dintre țările noastre.

În cadrul activității generale a Uniunii interparlamentare, sesiunea din această primăvară a fost un prilej de discuții utile și contacte interesante, pregătind, totodată, în mod satisfăcător lucrările conferinței din toamnă.

Scrisoare din Ciudad de Mexico

De la BUENOS AIRES la PUNTA DEL ESTE

Între 12 și 14 aprilie, la hotelul San Rafael din localitatea uruguayană Punta del Este se desfășoară conferința la nivel înalt a Organizației Statelor Americane (O.S.A.). Conferința a avut un prolog neobișnuit de lung. De peste un an, numeroase reuniuni pregătitoare au fost consacrate elaborării ordinii de zi a conferinței. Se credea că reuniunea din februarie a miniștrilor de externe de la Buenos Aires va stabili, în sfîrșit, agenda conferinței la nivel înalt. Dar nici la Buenos Aires nu s-a ajuns la o hotărîre definitivă, urmînd ca, în ajunul Conferinței de la Punta del Este, să aibă loc o nouă întîlnire a miniștrilor de externe. Această întîlnire trebuia să se încheie la 10 aprilie, dar în cursul zilei de luni s-a anunțat că discuțiile în jurul documentelor pregătite pentru Conferința la nivel înalt necesită prelungirea ședințelor miniștrilor de externe și în perioada desfășurării întîlnirii șefilor de state.

Este cunoscut că la toate întîlnirile interamericane din ultimul timp S.U.A. au căutat să orienteze O.S.A. înspre o „colaborare militară", acestui scop servindu-i proiectul forțelor militare interamericane. Dar majoritatea țărilor latino-americane așteaptă de la O.S.A., în primul rînd, o contribuție eficientă la stimularea dezvoltării lor economice. Ciocnirea acestor concepții opuse în legătură cu activitatea de viitor a O.S.A. constituie sursa principală a dificultăților care s-au manifestat în pregătirea conferinței la nivel înalt. Articolul corespondentului nostru, Luis Suarez, prezintă complexul de motive tactice care au determinat S.U.A. să accepte întîietatea dezbaterilor în problemele economice ale continentului (de pe poziții care, în esență lor, tind să mențină privilegiile marelui capital nord-american). Pe ordinea de zi a conferinței figurează problema „integrării" economice, dar, în diferite cercuri economice și politice latino-americane, se manifestă mult scepticism în legătură cu posibilitățile de soluționare, pe această cale, a gravelor dificultăți economice pe care le întîmpină majoritatea țărilor din O.S.A. Cu atît mai mult, cu cît discutarea unui alt punct important prevăzut pe agenda conferinței — deschiderea mai largă a pieței Statelor Unite pentru mărfurile latino-americane, și fixarea unor prețuri mai echitabile la aceste mărfuri — nu a găsit un ecou favorabil la Washington.

Șeful delegației ecuadoriene la conferința miniștrilor de externe de la Punta del Este a „criticat violent" (France Presse) poziția S.U.A. În drum spre Punta del Este, președintele Hondurasului, Oswaldo Lopez Arrelano, declara că șefii de state din America Latină nu ar trebui să se ducă la conferință doar pentru „strîngeri de mînă". Se pare că „unitatea panamericană" pe care S.U.A. ar fi vrut s-o demonstreze la această conferință nu se va manifesta conform așteptărilor.

Conferința Organizației Statelor Americane la nivelul șefilor de state prezintă interese diferite pentru participanți. Statelor Unite, această reuniune le este necesară mai ales ca un cadru politic pentru afirmarea hegemoniei lor pe continentul american. În ce privește țările latino-americane, ele au interesul ca la această conferință să fie dezbătute, în special, probleme legate de dezvoltarea lor economică.

Pentru Johnson această reuniune este de o importanță deosebită, deoarece la Punta del Este va începe, de fapt, campania sa electorală în vederea unei noi perioade la Casa Albă. A fost deja pregătită televizarea directă, cu ajutorul unui satelit, a lucrărilor conferinței: nord-americanii îl vor vedea pe președintele lor înconjurat de marile personalități politice ale continentului. Desigur, organizatorii campaniei electorale știu că, atît în Europa (unde N.A.T.O. mai mult dezbină decît unește), cît și în Asia (unde S.U.A. continuă războiul agresiv din Vietnam), nu este posibilă prezentarea unei imagini de prestigiu a președintelui; dar aici, în America Latină, ei speră că reuniunea O.S.A. la nivel înalt va oferi posibilitatea de a prezenta situația în așa fel încît Johnson să apară ca „salvatorul" aplaudat al continentului. Se știe, printre altele, că în preajma conferinței de la Punta del Este, președintele S.U.A. a cerut Congresului „fonduri de ajutor" pentru America Latină în sumă de 1,5 miliarde dolari. Această sumă ar fi destinată sprijinirii proiectelor de „integrare", prezentate astăzi ca o alternativă a „Alianței pentru progres".

Rezultatele „Alianței pentru progres" au fost puse în discuție și la reuniunea miniștrilor de externe de la Buenos Aires, din februarie — preambul al conferinței șefilor de state. La Buenos Aires, participanții au conchis (chiar și S.U.A. — ceea ce ar fi surprinzător, dacă n-ar exista, se pare, intenția de a se da o lovitură ideilor lui Kennedy, care a inițiat „Alianța", și mai ales fratelui său, ca posibil candidat la președinție) că „«Alianța pentru progres» nu și-a atins decît în parte obiectivele sale". Alianța fiind absorbită acum de proiectele „integrării" economice — care trece pe prim plan — implicit s-a recunoscut eșecul ei după șase ani de la înființare; eșec relevat, tot implicit, și de documentul confidențial pregătit de nouă experți pentru reuniunea șefilor de state.

În fața eșecului „Alianței" și a scăderii prestigiului O.S.A., Frei (Chile), Lleras (Columbia), Leoni (Venezuela) și alți șefi de state au insistat asupra ne-

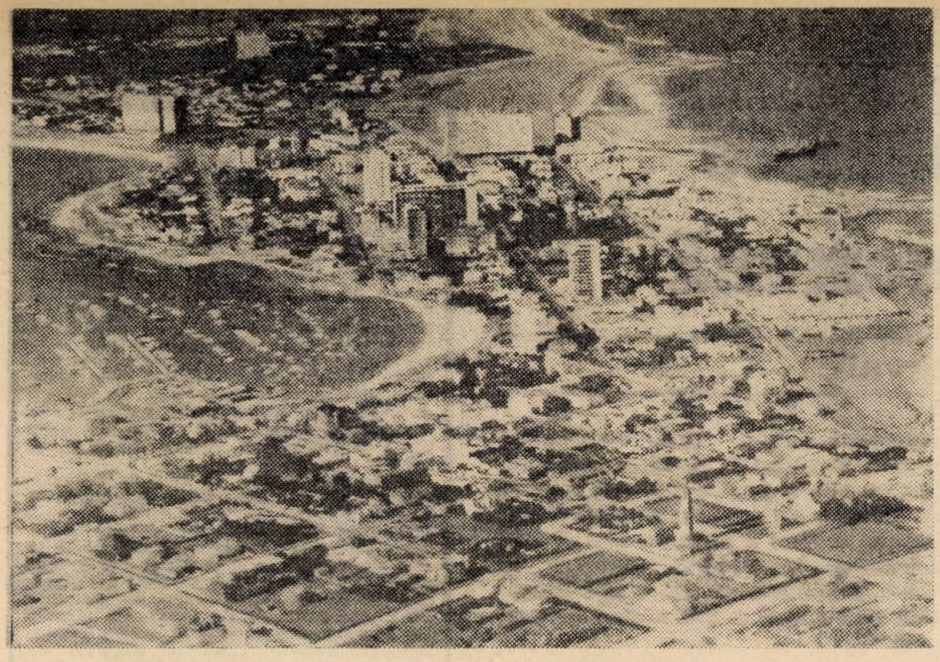

Sediul conferinței O.S.A.: stațiunea balneară Punta del Este

Articol scris pentru „LUMEA"

de

LUIS SUAREZ

redactor politic

al revistei mexicane „Siempre"

cesității unui instrument nou pentru stimularea schimburilor economice. În acest sens, s-a procedat și la revizuirea structurii organizatorice a O.S.A. În urma hotărîrilor conferinței miniștrilor de externe de la Buenos Aires, O.S.A. va adopta o structură organizatorică asemănătoare celei a O.N.U.: conferințele ministeriale periodice de pînă acum vor avea loc numai în cazuri speciale; ele se înlocuiesc cu adunarea generală permanentă și cu trei consilii permanente.

Pentru a obține acordul membrilor O.S.A. în vederea întîlnirii șefilor de state, S.U.A. au făcut, la Buenos Aires, anumite gesturi de „bunăvoință" cu care au venit în întîmpinarea unor propuneri economice latino-americane; a acelorași propuneri pe care, mai înainte, la Panama (este vorba de conferința ministerială a O.S.A. care a avut loc la Panama în martie 1966 — n.r.) le respinseseră. Mai mult: S.U.A. au intervenit pentru a sfătui guvernele să acorde întîietate inițiativelor de ordin economic și nu au mai insistat pentru constituirea forței militare interamericane. Cărui fapt se datorește acest lucru? Unei subite și generoase comprehensiuni a realităților latino-americane? Nicidecum. Rațiunea atîtor concesii la Buenos Aires — în realitate concesii aparente, care nu afectează fondul poziției nord-americane — era una singură: necesitatea unui acord unanim pentru convocarea reuniunii de la Punta del Este.

La Buenos Aires, S.U.A. au vrut să evite orice motiv de dezbinare, iar proiectul forțelor militare interamericane constituie un asemenea motiv, el întîmpinînd împotrivirea cîtorva guverne latino-americane, printre cele care se opun în mod ferm fiind și guvernul Mexicului.

Încă din luna ianuarie, a început să circule prin cancelariile latino-americane un memorandum al S.U.A. cu propunerile lor pentru Buenos Aires și Punta del Este. Pe prim plan a apărut ideea „integrării" continentale, însoțită de perspectiva unui sprijin financiar al S.U.A. în acest scop. Fără îndoială, între felul cum concep S.U.A. „integrarea" latino-americană și felul cum o văd unele guverne latino-americane, există anumite diferențe.

O „integrare" imediată — din punct de vedere practic imposibilă — presupune suprimarea tarifelor vamale, ceea ce ar afecta programele de dezvoltare ale fiecărei țări. Este însă cunoscută poziția Mexicului, nefavorabilă unor măsuri automate și inegal obligatorii. Este semnificativă, în acest sens, opinia exprimată de publicația „Comerțul exterior", organul Băncii Naționale a Comerțului Exterior din Mexic: „Documentul elaborat de miniștrii de externe ai O.S.A. (la Buenos Aires — n.r.) conține, în materie de integrare, idei care au fost deja exprimate în termeni identici sau asemănători. În alte ocazii s-au propus formule, mijloace, tactici și chiar strategii care nu au fost adunate în documentul aprobat la Buenos Aires.

Experiența „Alianței pentru progres" suscită legitime îndoieli, în America Latină, în legătură cu planul de „integrare" și ofertele Statelor Unite. La Buenos Aires, chiar Rusk a declarat, în fața miniștrilor de externe latino-americani, că nu poate garanta siguranța ajutorului pe care țara sa l-ar putea da pentru „integrare", o dată ce acordarea fondurilor o aprobă Congresul. Dar pilula amară a fost îndulcită, promițîndu-se că, la Punta del Este, Johnson va anunța un element senzațional al sprijinului nord-american pentru perioada începutului „integrării".

Acest anunț a și fost făcut: 1 500 de milioane de dolari, ca „ajutor" nord-american pentru „integrarea" latino-americană. Oferta a produs, însă, indispoziție și dezaprobare în rîndul reprezentanților șefilor de state, care au pregătit, la Montevideo, documentul pentru Punta del Este. În fond, 1 500 de milioane reprezintă chiar cu 500 de milioane mai puțin decît suma promisă „Alianței pentru progres", iar dacă aceasta a eșuat, cu „integrarea" ce se va întîmpla? Nemaivorbind de faptul că datoriile țărilor latino-americane și dobînzile la aceste datorii (contractate mai ales în S.U.A.) întrec cu mult îndoielnicul ajutor. La o recentă reuniune a experților în problemele tehnice ale proiectatei piețe comune latino-americane se arată că, într-un singur an, 1970, anul începutului „integrării", America Latină va trebui să plătească numai Fondului Monetar Internațional 13 milioane dolari pentru acoperirea creditelor acordate și a dobînzilor aferente. În același an, pierderile Americii Latine — prin scăderea prețurilor la materiile prime — vor fi, după calculele acelorași experți, de 25 miliarde de dolari.

Pentru obținerea unui acord unanim al miniștrilor de externe în problema convocării conferinței șefilor de state, Dean Rusk a pus problema ajutorului cu abilitate. Rusk arăta că, peste 20 de ani, populația Americii Latine va fi de 400 de milioane; că va fi deci nevoie de 40 de milioane de locuri de muncă și că 100 de milioane de copii vor fi de vîrstă școlară. Aceasta ar crea situații „explozive, periculoase" — afirma Rusk — iar în scopul evitării lor, S.U.A. ar fi dispuse să ofere fonduri pentru dezvoltare. Pare evident că guvernul american a folosit toate posibilitățile ce i-au stat la îndemînă în scopul obținerii unui acord unanim pentru convocarea șefilor de state. Atunci cînd, la Buenos Aires, reprezentanții argentinieni au propus un proiect de transformare a consiliului militar interamerican într-un stat major al O.S.A., care să îndeplinească, de fapt, aceleași funcții ca și forțele interamericane, chiar Statele Unite au fost acelea care au încercat să-i convingă pentru a-l retrage. Și înainte de primul vot, și în preajma celui de-al doilea (la Buenos Aires, problema forțelor interamericane a fost supusă votului de două ori, de fiecare dată la propunerea Argentinei — n. r.) S.U.A. au adoptat următoarea tactică: dacă în consultările prealabile Argentina își poate asigura 13 voturi, S.U.A. îl vor da pe al 14-lea, pentru obținerea majorității de două treimi. Dacă autorii propunerii nu-și vor putea însă asigura dinainte aceste voturi, S.U.A. se vor abține. La prima propunere — formarea forțelor interamericane — Argentina a rămas singură. La cea de-a doua — constituirea unui consiliu militar interamerican cu drepturi largi — a avut numai 6 voturi.

Ar fi greșit ca de aici să se tragă concluzia că S.U.A. au renunțat definitiv la proiectul lor de constituire a unei armate continentale intervenționiste. De altfel, la Buenos Aires, Rusk a afirmat că, în fața oricărei „agitații de pe continent", se va proceda „direct și fără oscilații", la fel ca în Republica Dominicană.

Aceasta este, în mare, panorama conferinței de la Punta del Este. Se vor ridica, probabil, și alte probleme decît cele asupra cărora ne-am oprit.

Situații complexe și contradictorii încarcă dosarul relațiilor interamericane cu multe probleme spinoase, dintre care unele nici măcar nu vor fi abordate la Punta del Este.

Ciudad de Mexico, 10 aprilie

Corespondenţă din Helsinki

Ţările nordice şi Piaţa comună

Pentti Sorvali

A 15-a sesiune a Consiliului Nordic, ţinută săptămîna trecută la Helsinki, nu a izbutit să lămurească marea problemă care îşi aşteaptă soluţionarea şi anume ce atitudine pot adopta ţările nordice faţă de aranjamentele privitoare la o piaţă vest-europeană mai largă. Nici nu era de aşteptat vreun altfel de rezultat. Cheia problemei nu se află în mîinile ţărilor nordice, cît timp situaţia nu s-a clarificat între Anglia şi ţările C.E.E. Ţările nordice vor fi în măsură să adopte o hotărîre numai după ce Anglia se va fi lămurit asupra propriilor sale posibilităţi şi se va decide asupra cererii sale de aderare. La sesiunea Consiliului Nordic s-a presupus că Anglia ar putea face pasul decisiv chiar în cursul lunii mai. Totuşi, se pare că nici Anglia nu ştie dacă va putea prezenta la această dată cererea de aderare. Între altele, atitudinea Franţei pare să fie, în continuare atît de rezervată încît nu există certitudinea unei rezolvări pozitive. Anglia ar trebui, poate, să se pregătească pentru mulţi ani de negocieri, înainte ca această problemă să fie rezolvată.

Se poate afirma că în ţările nordice se manifestă atît nerăbdare, cît şi o atitudine de expectativă. Danemarca este aceea care manifestă cea mai mare grabă, deoarece ar dori să-şi asigure pieţe de desfacere pentru produsele ei agricole în ţările C.E.E., în special în Germania occidentală. Se pare că Danemarca intenţionează să-şi supună cererea de adeziune la C.E.E. imediat după Anglia. În acest caz, s-ar putea ajunge la o situaţie confuză în grupul ţărilor nordice. Norvegia ar putea urma exemplul danez, dar pentru Suedia problema este mai complicată. Dacă Anglia devine membră a C.E.E. acceptînd în ansamblu Tratatul de la Roma, Suedia trebuie să cîntărească cu atenţie dacă participarea sa la această organizaţie va rezista poverii politice legată de această participare, cu alte cuvinte, dacă nu vor exista incompatibilităţi între neutralitatea suedeză şi apartenenţa la C.E.E. Un gen de afiliere exterioară — de felul aceleia pe care Finlanda o are faţă de A.E.L.S. — ar fi cea mai nimerită pentru Suedia.

În ce priveşte Finlanda, situaţia este încă şi mai delicată decît pentru Suedia, motiv pentru care această ţară a adoptat atitudinea rezervată a unui observator. Chiar acum, la sesiunea Consiliului Nordic, Finlanda nu s-a arătat dispusă să-şi precizeze atitudinea într-o prea mare măsură, deşi a considerat necesar să facă mai puţin stricte recomandările privitoare la pieţele comune.

Documentele finale ale Uniunii Consiliului Nordic nici nu se referă la C.E.E., ci la o soluţie „privind o piaţă europeană largă". Ţările nordice au promis să menţină un contact strîns, una cu alta şi pentru a fi gata oricînd să treacă la acţiune. Un membru al delegaţiei suedeze a propus o mai strînsă colaborare în vederea alăturării la C.E.E. Recomandarea nu a fost acceptată ca atare, ci a fost ocolită în mod evident.

Se recomandă, în acelaşi timp, menţinerea unei strînse cooperări economice între ţările nordice, ceea ce înseamnă menţinerea comerţului liber între ţările nordice. Ţările A.E.L.S. au şi desfiinţat taxele vamale — numai în ce priveşte Finlanda au rămas în vigoare unele asemenea taxe. Există acum îngrijorarea că, dacă unele ţări nordice s-ar alătura C.E.E., iar altele ar rămîne în afara acestei organizaţii, ar putea apare din nou barierele vamale dintre ele. În sesiunea Consiliului s-a subliniat în mod deosebit că nu trebuie să se permită reapariţia unor bariere vamale şi acesta este motivul pentru care se subliniază necesitatea menţinerii cooperării economice deja realizate.

Pesimismul perspectivelor în relaţiile cu C.E.E., nu este cu totul lipsit de temei, căci este foarte posibil că, pentru a intra în C.E.E., ţările nordice să nu ţină seama de realitatea politică şi anume că această participare nu este potrivită pentru toate în mod egal.

Urmărită cu atenţie, şi într-un spirit de colaborare, evoluţia acestei probleme, nu înseamnă totodată o acţiune comună de cereri de aderare. Nu este vorba de o lipsă de dorinţă de colaborare, ci de o adaptare la faptul că gradul de complexitate al problemei pieţei europene, este pentru unele dintre ţările nordice mai ridicat decît pentru altele.

Este cazul să ne ocupăm de expresia „ample pieţe europene" cuprinsă în recomandarea acceptată de Consiliu. În spatele acestei expresii se pot găsi, în afară de încercarea de a se evita menţionarea numelui C.E.E. şi ideile după care, în domeniul relaţiilor economice europene, ar trebui depăşită limitarea cooperării comerciale la Europa occidentală. S-a subliniat adeseori în trecut că cooperarea economică în Europa ar trebui promovată într-un mod larg, ceea ce înseamnă că ea ar trebui dezvoltată şi spre Europa răsăriteană. Acesta este un element de care trebuie să se ţină seama, dacă se urmăreşte ca schimburile comerciale mondiale să devină mai libere decît sînt astăzi.

Helsinki, 10 aprilie

reflector

PARIS : UNITATEA, PREOCUPAREA Nr. 1

Alegerile au trecut, au trecut şi intrarea în funcţiune a noii Adunări Naţionale şi constituirea noului guvern. Viaţa politică franceză intră, cum se spune, în viteză de croazieră. Adică începe să se desfăşoare pe coordonatele preocupărilor de fond, de lungă durată. Pe primul plan realităţile impun problemele economice şi sociale. Convingerea că în aceste domenii este necesară luarea unui ansamblu de măsuri domneşte atît în rîndurile formaţiei guvernamentale cît şi în acelea ale opoziţiei — deşi optica, firește, diferă de la una la cealaltă.

În această ordine de idei, este caracteristică de ambele părţi preocuparea pentru menţinerea şi consolidarea unităţii. Majoritatea de care dispune în actuala Adunare — mai modestă decît în cea precedentă — face Comitetul pentru Republica a V-a mai sensibil la divergenţele de concepţii dintre componenţii săi : este notoriu, de pildă, că într-un fel văd orientarea şi organizarea economiei tehnicienii „liberali" conduşi de Giscard d'Estaing, în alt fel „gaullişti de stînga" ca Louis Vallon sau René Capitant, Generalul de Gaulle a dorit totdeauna să nu apară drept şeful unui anume partid politic, ci să conducă o formaţie care să înmănuncheze tendinţe şi curente diverse. Fuziunea în Comitetul pentru Republica a V-a a vechii U.N.R.-U.D.T. şi a republicanilor independenţi răspunde acestei dorinţe.

În ceea ce priveşte stînga, s-a aflat (dintr-o declaraţie a lui Guy Mollet) că reuniunea fixată pentru 13 aprilie a comitetului executiv al Federaţiei are drept scop pregătirea fuzionării treptate a grupărilor membre într-un partid unic. Secretarul general al S.F.I.O. s-a referit în mod explicit la un protocol secret elaborat în acest sens şi semnat la 10 septembrie 1965 de către Mitterrand, el însuşi, Billères (radicali) şi Hernu (cluburi). După cîte se pare, acest text reflectă un anumit efort de a împăca interesele membrilor „mari", „mici" şi „mijlocii" ai Federaţiei : astfel, organele de conducere, la toate nivelurile, ar fi alese pe criterii de proporţionalitate diferenţiată, pentru ca nimeni, nici măcar S.F.I.O., să nu deţină majoritatea absolută. Membrii cluburilor găsesc însă că această formulă avantajează totuşi partidul socialist şi — cu atît mai mult cu cît propriul lor număr înregistrează oarecari creşteri— ar avea în pregătire diferite contraproiecte.

Pe planul colaborării dintre Federaţie şi Partidul comunist, se semnalează buna ei desfăşurare. „În cursul primei săptămîni de lucrări parlamentare, scrie cu titlu de exemplu L'Express, nimic n-a întunecat această atmosferă. Nici un vot comunist nu a lipsit candidaturii lui Defferre (la preşedinţia Adunării). Nici un vot din partea Federaţiei nu a lipsit candidatei comuniste, Marie-Claude Vaillant-Couturier, la vicepreşedinţie". Majoritatea comentatorilor apreciază aceşti paşi pe drumul unităţii ca fiind, în mare măsură, rezultatul eforturilor răbdătoare ale P.C.F. În comunicatul pe care l-a dat publicităţii la începutul activităţii sale, grupul parlamentar comunist din noua Adunare Naţională a reafirmat dorinţa partidului său de „a continua şi întări uniunea stîngii, care trebuie, cît mai curînd posibil, să ducă la un program comun de guvernămînt".

Unitatea este deci preocuparea nr. 1 a principalelor formaţii ale vieţii politice franceze.

SUGESTIA PRIMARULUI DALEY

Se spune că primarul oraşului Chicago, Richard Daley (democrat), ar povesti următoarea discuţie avută cu preşedintele Johnson, aflat recent într-o vizită la Chicago. „Trebuie să puneţi capăt războiului din Vietnam — a spus Daley, referindu-se la persepctivele electorale ale democraţilor în 1968". „Cum crezi dumneata că aş putea face acest lucru ?" — a întrebat Johnson. „E destul de simplu, domnule preşedinte — a fost răspunsul lui Daley. Luaţi toată flota americană şi o trimiteţi la ţărmurile Vietnamului. Apoi navele întind pasarelele spre pămînt, toate trupele se urcă pe bord şi pornesc spre casă".

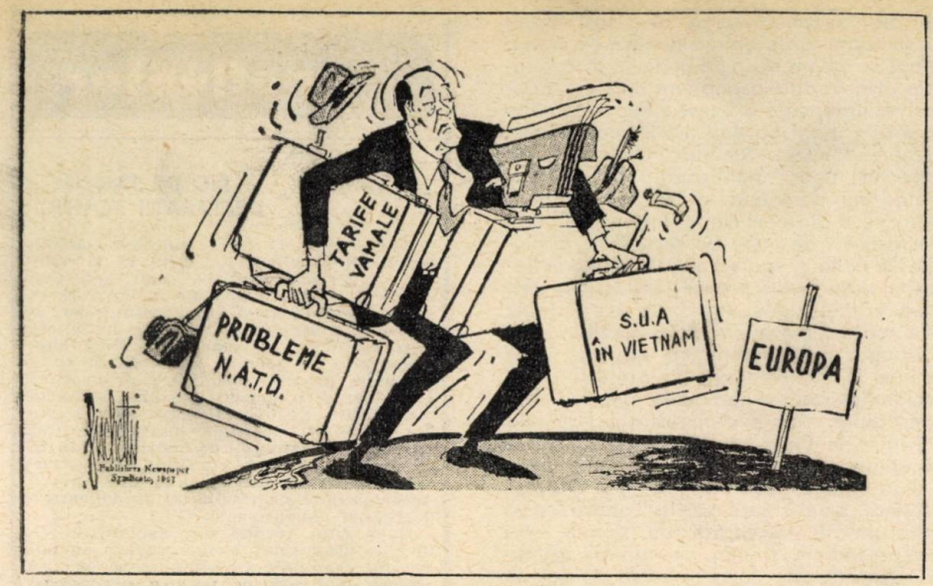

— *Și nimeni care să mă ajute la bagaje...*

(Din „The Herald")

Ce a văzut și ce a auzit Hubert Humphrey

Asigurările pe care vicepreședintele Hubert Humphrey le-a oferit guvernelor vest-europene au avut un efect contrar celui dorit. Laitmotivul lor a fost : „Războiul din Vietnam nu va determina o abdicare a Statelor Unite de la răspunderea de lider al N.A.T.O. pe care și-au asumat-o cu 18 ani în urmă. Din punctul nostru de vedere nu s-a schimbat nimic. Puteți conta pe noi ca și în trecut". Cum, însă, din punct de vedere al partenerilor europeni situația s-a schimbat dimpotrivă destul de mult în ultimii ani, sloganurile vechi, formulate într-un limbaj depășit, n-au făcut decît să pună și mai bine în evidență decalajul actual.

Trebuind să renunțe la ideea unei contribuții sau măcar a unui sprijin moral vest-european pentru războiul lor asiatic, Statele Unite ar fi dorit cel puțin ca Europa occidentală să aștepte imobilă între zidurile Pactului atlantic. Încercările diverselor state de a ieși dintre aceste ziduri, de a stabili relații noi, firești, cu celelalte state de pe continent au fost pare-se interpretate greșit la Washington. În loc să le înțeleagă ca un rezultat al evoluției normale către lichidarea rămășițelor „războiului rece", guvernul american a văzut în ele doar un reproș indirect de abandon. Bazată pe această premisă falsă, argumentarea pe care Humphrey a prezentat-o în capitalele vizitate nu putea convinge. Pretutindeni, interlocutorii săi i-au vorbit despre ceea ce s-a schimbat sau este pe cale de a se schimba în Europa. Fiecare dintre statele vizitate are problemele sale proprii, cărora le caută soluții specifice. Ca atare, la declarații în esență identice, Humphrey a primit răspunsuri diverse. În loc de șase capitale N.A.T.O. (sau cinci, presupunînd că atitudinea diferențiată a Parisului fusese prevăzută), vicepreședintele Statelor Unite a cunoscut tot atîtea capitale ale unor state în ale căror preocupări apartenența la N.A.T.O. nu deține locul prioritar. Prima surpriză a coincis cu prima etapă. La Haga, ministrul de externe al Olandei, Luns, l-a întîmpinat pe Hubert Humphrey cu următoarele cuvinte : „Lumea, după cum știți, e în mișcare. Există probleme foarte importante care trebuie cîntărite din nou și văzute poate într-o lumină nouă". „Ceea ce i-a șocat pe diplomații americani — scria a doua zi John Finney în *The New York Times* — a fost că un om care a fost în ultimii 12 ani unul din principalii arhitecți și apărători ai vechii politici sugerează acum o reexaminare a relațiilor americano-vest-europene. Cuvintele lui Luns au fost interpretate ca o indicație a orientării guvernului olandez spre o dezangajare față de sprijinul ferm acordat în trecut politicii S.U.A. și a alianței atlantice".

Răspunsul tip al vicepreședintelui S.U.A. la toate aluziile diverșilor lideri vest-europeni în legătură cu caducitatea N.A.T.O. sau cu interesul lor pentru normalizarea relațiilor Est-Vest a fost că îmbunătățirea atmosferei în Europa, destinderea pot fi obținute numai prin consolidarea blocului nord-atlantic. Acest raționament care, cu nu prea multă vreme în urmă, era acceptat ca de la sine înțeles de aproape toate guvernele occidentale, are mai puțin curs în momentul de față. Cea mai fervență susținătoare a lui era, precum se știe, Germania occidentală. Dacă n-ar fi decît indiferența cu care guvernul vest-german a primit retragerea a 12 000 de soldați americani de pe teritoriul său, anunțată printr-o coincidență chiar în timpul uneia dintre cele două vizite făcute de vicepreședintele Humphrey în aceste două săptămîni în R.F.G., și încă s-ar putea vorbi de o schimbare semnificativă. Același guvern nu a manifestat nici cel mai mic semn de îngrijorare în legătură cu lucrările noului Comitet al Congresului S.U.A., condus de Mike Mansfield, care începe să examineze astăzi posibilitatea reducerii mult mai substanțiale a efectivelor americane staționate în Europa. De altfel și relativ nouă „zgîrcenie" a R.F.G. în ceea ce privește subvenționarea indirectă a trupelor străine de pe teritoriul său este privită de unii comentatori ca un semn că nu mai pune atîta preț ca în trecut pe „scutul" american. Un test elocvent s-a desfășurat săptămîna trecută la Washington, unde miniștrii apărării din șapte țări membre ale N.A.T.O. au reacționat cu răceală la sugestia de a primi o nouă „umbrelă" atomică : un sistem de arme anti-rachetă. Pe măsură ce contactele bilaterale Est-Vest construiesc o atmosferă de încredere mutuală, stocarea de armament tot mai modern sub pretextul apărării — sau cu un termen american al „disuaziunii" — este privită ca o povară inutilă și ca o servitute primejdioasă.

Amintita schimbare în atitudinea Republicii Federale a Germaniei față de Statele Unite este apreciată de comentatori ca cea mai semnificativă evoluție recentă din interiorul lumii occidentale. După convorbiri despre care cancelarul Kiesinger a refuzat să declare ulterior altceva decît că au fost „sincere și obiective și s-au desfășurat într-o atmosferă prietenească", s-a spus că se merge spre „ameliorarea relațiilor americano-vest-germane deteriorate în ultima vreme".

Realitatea este că actualul guvern vest-german dorește să aibă cu Statele Unite relațiile cele mai prietenești. Același lucru e valabil și pentru guvernele celorlalte țări vizitate de Hubert Humphrey. Capătă însă tot mai multă consistență ideea unor relații cu adevărat egale, de parteneri, a unor bune relații bilaterale permițînd discutarea deschisă a problemelor de interes comun. Statele vest-europene nu mai par dispuse să fie tra-

→

tate global, ca membri minori ai unei alianțe în care Statele Unite au principala forță militară și ca atare cuvîntul hotărîtor.

Faptul că guvernele țărilor vizitate de vicepreședintele Humphrey sînt refractare politicii de supraputere a Statelor Unite s-a manifestat în diferite feluri. Din relatările corespondenților de presă reiese că cele care nu fac parte dintre puterile nucleare (Italia, de pildă) și-au exprimat temerea că proiectul american de tratat de neproliferare le-ar nesocoti interesele. Distanțarea cea mai netă s-a produs însă, după cum era și de așteptat, în problema războiului din Vietnam. Ea poate fi judecată după faptul că vicepreședintele Humphrey a acuzat guvernele vest-europene de... partialitate față de R. D. Vietnam și de Frontul Național de Eliberare din Vietnamul de sud. Admonestarea în acest sens a devenit publică atunci cînd toți corespondenții de presă au transmis simultan o informație comunicată de suita vicepreședintelui : guvernul american este nemulțumit că toate criticile se îndreaptă numai împotriva lui, nu și împotriva celeilalte părți. Pretutindeni vicepreședintele a desfășurat întreaga sa elocvență în sprijinul poziției S.U.A., dar interlocutorii săi nu s-au putut reține să-și exprime îngrijorarea față de consecințele posibile ale acestei poziții. Unul din argumentele principale ale lui Humphrey a fost următorul : „Felul în care Statele Unite își îndeplinesc angajamentele față de Vietnamul de sud este o chezășie că vor fi la fel de credincioase și angajamentelor lor față de N.A.T.O." Argumentul a fost primit cu maximum de răceală : o aventură militară americană în Europa nu reprezintă o perspectivă tentantă, iar mitul cu atîta grijă cultivat de S.U.A. al unei „primejdii dinspre Est" a fost spulberat de experiența contactelor bilaterale între țările cu sisteme social-politice diferite.

Trăsăturile comune ale tuturor întrevederilor avute de vicepreședintele S.U.A. în Europa fiind date de tendința partenerilor din N.A.T.O. de a-și revizui în funcție de noile realități atît relațiile cu S.U.A. cît și relațiile intereuropene, precum și de dorința de a nu fi implicate de loc în angajarea militară a S.U.A. în Asia de sud-est, în fiecare țară discuțiile au avut un colorit specific. Ele s-au desfășurat, de pildă, protocolar și formal în Franța, care a reușit să se detașeze cu totul de aceste probleme, aprins în R.F.G., mai calm în Anglia etc. Hubert Humphrey a avut prilejul să constate că statele vest-europene au preocupări diferențiate, liste de priorități proprii, moduri diferite de a le aborda. Cu toate acestea, el a repetat pretutindeni, aproape fără modificări notabile, aceleași cereri și recomandări. Una dintre ele, prezentată imperios : țările vest-europene să nu întreprindă acțiuni pe linia consolidării relațiilor Est-Vest fără a consulta sau cel puțin a informa în prealabil Statele Unite. Este prețul cerut pentru informarea de către Statele Unite asupra propriilor lor intenții și acțiuni în afara N.A.T.O. Tratarea nediferențiată a partenerilor vădește, după părerea observatorilor politici, nu numai o marcată incapacitate (sau lipsă de dorință) a Statelor Unite de a înțelege complexele probleme europene, ci și limitele mandatului încredințat de președintele Johnson emisarului său. Humphrey nu a avut calitatea de a trata, ci numai pe aceea de a expune poziția americană și de a înregistra punctele de vedere ale celorlalți. Este prima misiune diplomatică importantă pe care o îndeplinește de la alegerea sa și poate că cel mai dificil aspect al ei a fost faptul că în toate țările opinia publică l-a întîmpinat ca pe un oaspete nedorit. În capitalele prin tradiție ospitaliere ale diverselor țări vizitate, care primesc zilnic cu fast sau în liniște înalți oaspeți din întreaga lume, vicepreședintele Statelor Unite a fost obiectul unor manifestații de protest vizînd nu persoana lui ci politica vietnameză a Statelor Unite. Impresionantele desfășurări de forțe de securitate, apelurile la calm și toate celelalte metode folosite n-au putut preveni sau curma demonstrațiile ostile. Apreciate ca violente în toate țările vizitate, soldîndu-se aproape pretutindeni cu ciocniri între poliție și manifestanți, cu arestări și cu incidente foarte neplăcute pentru vicepreședinte, aceste demonstrații l-au silit să intre în Paris pe o cale neuzitată și să renunțe apoi la masa pe care urma s-o ia într-un restaurant de pe Champs Elysées, s-au complicat la Londra cu o înfierbîntată înfruntare de opinii între vicepreședinte și unii membri ai grupului parlamentar laburist, s-au soldat în Berlinul occidental cu arestarea unor tineri sub inculparea de „complot în vederea asasinării vicepreședintelui Statelor Unite".

Experiența a fost destul de edificatoare pentru ca la Washington să se excludă eventualitatea unui turneu european al președintelui însuși în viitorul previzibil. Deși, la sosirea în Elveția, Humphrey declarase că vizitele sale nu țin locul celor pe care ar urma să le facă președintele, nimeni nu a luat în serios promisiunea implicată de această afirmație. Ea a fost trecută în contul declarațiilor de complezență pe care în Statele Unite presa s-a deprins chiar să le aștepte de la reprezentanții guvernului și care formează cadrul așa-zisei „prăpastii a încrederii". De aceea a și părut lipsită de însemnătate contradicția între afirmația făcută cu același prilej de Humphrey că „nu este purtătorul nici unui mesaj personal din partea președintelui" și comunicarea oficială după vizita la Elysée : vicepreședintele Humphrey a înmînat președintelui de Gaulle un mesaj personal din partea președintelui Johnson.

Presa americană a scris mult în toată această perioadă despre semnificația politică internă a călătoriei vicepreședintelui : o primă sarcină de răspundere cu scopul de a-i ridica autoritatea în țară în vederea alegerilor prezidențiale de anul viitor cînd partidul democrat intenționează să propună aceeași formulă de conducere. Unii observatori se întreabă însă dacă nu se va obține un rezultat exact contrar. Hubert Humphrey devenit un adevărat „alter-ego" al președintelui Johnson, după cum scria un ziarist cunoscut, Hubert Humphrey în postura de avocat convins al politicii Statelor Unite față de Vietnam, este un cu totul alt personaj decît liberalul cu convingeri aparent ferme care a întrunit sufragii entuziaste cu trei ani în urmă. A fost poate o simplă coincidență că, exact în timpul călătoriei sale, organizația „Americanii pentru o acțiune democratică" a condamnat energic politica de agresiune. Foștilor prieteni politici ai lui Hubert Humphrey li se pare că în procesul de identificare cu vederile președintelui acesta și-a pierdut tocmai obișnuința de a gîndi independent, pe care se obișnuiseră s-o stimeze. Insuccesul turneului său european nu poate fi considerat totuși un insucces personal. După cum spunea un diplomat vest-european, vorbind despre rezultatele acestei călătorii de două săptămîni : „Nu e vina lui Hubert că Atlanticul este mai larg decît oricînd".

Felicia ANTIP

reflector

RIO DE JANEIRO : DECLARAȚII POLITICE

Nouă civili și nouă militari compun cabinetul brazilian instaurat la 15 martie a.c. Presa braziliană relevă că, deși a trecut numai o lună de la instaurarea noului președinte și a guvernului său, în Brazilia domnește o febrilă activitate cerîndu-se cu tot mai multă insistență „renovarea", ceea ce echivalează cu o revizuire în ansamblu a legilor drastice promulgate în ultimii trei ani de fostul președinte Castelo Branco. Se mărește tot mai mult numărul parlamentarilor aparținînd partidului de opoziție (M.D.B.) și de guvernămînt (ARENA), care consideră promisiunile actualului guvern incompatibile cu rămînerea în vigoare a legislației excepționale.

După cum rezultă din declarațiile oficiale, programul noului guvern în domeniul economic își propune să asigure dezvoltarea țării pe măsura multiplelor resurse de care dispune Brazilia. Politica economico-financiară, fără să interzică pătrunderea în țară a capitalului străin prin investiții și împrumuturi, va avea — se afirmă — ca principal obiectiv „dezvoltarea și consolidarea întreprinderilor naționale", care vor trebui să devină competitive și să asigure în viitor folosirea într-o măsură mai mare a forței de muncă prin cuprinderea unui număr sporit de muncitori în producție.

În domeniul politicii externe, declarațiile noului președinte și ale ministrului de externe, José de Magalhaes Pinto, au subliniat că principala preocupare a diplomației braziliene va fi în viitor canalizată în direcția „emancipării economice a țării". În cadrul primei sale declarații de politică externă, președintele Braziliei a propus continentului latino-american „o opțiune hotărîtă pentru era nucleară pașnică".

Intenția noului guvern de a lărgi colaborarea economică și tehnică nu numai în limitele continentului, ci și în afara lui, a fost exprimată de Magalhaes Pinto, ministrul de externe al Braziliei : „Lărgirea pieților externe, obținerea unor prețuri bune și stabile pentru produsele braziliene, intensificarea ajutorului tehnic și economic, cooperarea științifică vor figura între obiectivele noastre primordiale. Vom duce o politică realistă, fără prejudecăți sau idei preconcepute, întreținînd dialoguri cu toate țările lumii. Vom da tot sprijinul Națiunilor Unite pentru îndeplinirea nobilelor sale misiuni".

VOR FI TĂIATE ARIPILE PROIECTULUI FRANCO-BRITANIC ?

În interiorul grupului parlamentar laburist se conturează încă o opoziție, hotărîtă să obțină renunțarea de către guvernul britanic la proiectul de avion cu aripi expandabile, care urma să fie construit în colaborare cu Franța. Adversarii proiectului franco-britanic sînt îngrijorați de faptul că aprecierile privind costul realizării prototipului sporesc pe măsură ce trece timpul. În prezent, ele au ajuns de la 200 de milioane de lire sterline la 250 de milioane de lire sterline (sumă care urmează să fie suportată în părți egale de Anglia și Franța), iar deputatul Tom Dalyell afirmă că pînă la urmă realizarea proiectului ar putea să coste 500 de milioane de lire, sumă comparabilă cu aceea irosită în trecut de guvernele precedente pentru proiecte ca avionul TSR-2 și racheta „Blue Streak", care nu au fost produse în serie niciodată. În plus, numeroși deputați laburiști se arată îngrijorați de faptul că în Franța s-a acordat prioritate construirii avionului „Mirage-3-G" — care ar putea înlocui proiectul franco-britanic.

După opinia guvernului englez nu există suficiente indicii că Franța ar renunța la avionul cu aripi expandabile și nu dorește să-și asume răspunderea în această privință pentru a nu compromite alte activități franco-britanice în domeniul construcției de avioane.

Corespondență din Berlin

Reconstrucție și sistematizare

Greta Graur

S-ar putea ca turiștii care vizitează în aceste zile de primăvară capitala R. D. Germane să fie decepționați atunci cînd ajung în plin centrul orașului, în „Alex" — cum obișnuiesc berlinezii să denumească Alexanderplatz. Tabloul ce li se oferă nu este cel pe care îl așteptau. Centrul Berlinului a devenit un imens șantier. Clădiri vechi și mai puțin vechi sînt supuse demolării. Buldozere, macarale, camioane, străzi închise, circulație anevoioasă, cu numeroase ocoluri. Cam astfel se prezintă centrul Berlinului azi, pentru ca mîine să devină unul dintre cele mai frumoase și moderne centre urbanistice din Europa.

Lucrările de sistematizare ale capitalei R. D. Germane au început mai de mult, în primăvara anului 1961, după ce, în anul 1959, cel de-al V-lea Congres al P.S.U.G. luase hotărîrea de a se reconstrui centrul orașului. Punctul de plecare l-au constituit Casa învățătorului și Sala Congreselor.

Problema sistematizării centrului capitalei a format timp îndelungat obiectul unor largi dezbateri publice. Și-au spus părerea mulți specialiști, s-au analizat temeinic propunerile și, din anul 1966, s-a trecut la lucru. Pe șantierul din „Alex", cel mai mare șantier de construcții din R.D.G., lucrează în prezent mii de muncitori și tehnicieni.

În timp ce sînt demolate clădirile vechi, un turn înalt se află în construcție. Mai ieri, pe terenul din apropierea restaurantului „București" începuseră lucrările de fundație, iar azi turnul măsoară deja peste 220 metri în înălțime. Cînd trec pe lîngă el, berlinezii lasă capul pe spate ca să vadă cu cît s-a mai înălțat și, mîndri de „turnul lor" — turnul televiziunii — îl mai fotografiază o dată ca să-l aibă în toate fazele evoluției lui. Îi auzi întrebîndu-se cum va arăta el cînd va depăși 300 metri în înălțime? Cum va arăta orașul văzut „de sus", de pe terasa cafenelei care va fi amenajată la peste 200 metri înălțime?

Planul de perspectivă prevede ca pînă la a 20-a aniversare a R. D. Germane — 7 octombrie 1969 — centrul Berlinului să fie reconstruit. Un nou tunel va asigura circulația pietonilor în „Alex"; el va porni de la noul hotel, a cărui fundație a și fost săpată, spre Liebknecht Strasse. Deocamdată continuă demolările, iar macaralele au intrat în funcțiune. Din vechiul local al pompierilor nu va mai rămîne în curînd decît imaginea surprinsă de vreun aparat fotografic. Un bloc nou se va înălța în locul lui.

Edilii orașului sînt preocupați nu numai de sistematizarea centrului. De fapt, reconstrucția Berlinului a început cu cartierele periferice. Din cauza întinderii orașului, numai cu greu îți poți da seama de numărul mare de locuințe construite în ultimii ani. Mereu descoperi noi cartiere și, după linia lor arhitectonică, după coloritul lor, poți aprecia cu ușurință de cînd datează, de zece sau de numai 3—4 ani. Este atît de diferit ceea ce se construiește acum de ceea ce se construia în urmă cu vreo 10—15 ani, încît ai putea afirma că s-au scurs mai multe decenii. Au dispărut unele note de monotonie în linia arhitectonică și în colorit. Noile construcții au personalitate, constituind totodată un armonios ansamblu. În jurul pieței Strausberg au fost înălțate în ultimii ani blocuri noi. Coloritul lor pastelat, numeroasele balcoane, ferestrele mari sînt o încîntare pentru ochii trecătorului și pentru locatari. În Strausbergerplatz — unde construcțiile înălțate acum vreo zece ani se confundă cu noile blocuri — a luat ființă recent încă un șantier. Azi lucrarea este terminată. De curînd a fost făcută proba de lumini la fîntîna arteziană realizată aci după planurile prof. Fritz Kühn: 36 de reflectoare a cîte 1 000 de wați și-au aruncat lumina peste jeturile de apă ale noii fîntîni. „Casa copilului" — blocul cu 13 etaje — considerat cîndva drept unul dintre cele mai frumoase blocuri berlineze, este azi eclipsat de construcțiile din jur și de frumoasa fîntînă arteziană. Pînă mai ieri, hotelul „Berolina" și „Casa învățătorului" dețineau întîietatea pe plan arhitectonic. Azi sînt considerate drept cele mai reușite construcții hotelul de pe Unter den Linden și complexul Linden Corso. Dar o asemenea apreciere e valabilă numai azi. Într-un viitor apropiat și aceste construcții vor trebui să cedeze întîietatea noilor blocuri din „Alex", printre care se va afla noul hotel ultramodern.

Un ansamblu de locuințe a apărut și în apropierea cunoscutei artere Karl Marx, în extremitatea opusă a orașului, în cartierul Friedrichshain: blocuri noi, de cîte opt și zece etaje, o școală pentru 720 de elevi, s-au ivit pe locuri unde pînă nu de mult se aflau case vechi, lipsite de confort. Acum se execută lucrările de interior la un bloc de 16 nivele, care numără la fiecare etaj cîte 15 apartamente. În apropiere, se vor construi alte 900 de locuințe. Se vor construi totodată o creșă și un cămin cu 80 și, respectiv, 180 locuri.

În timp ce, în anul 1962, doar 20 la sută din construcțiile noi erau dotate cu încălzire centrală, în 1966 cifra s-a ridicat la 46 la sută, iar dotarea cu apă caldă s-a ridicat în aceeași perioadă de la 30 la 85 la sută.

În ultimii cinci ani, s-a dezvoltat mult baza tehnico-materială în domeniul construcțiilor. Accentul a fost pus pe mecanizarea complexă a procesului de producție. S-a urmărit ca prin mecanizare să fie înlocuite numeroase procese efectuate pînă nu de mult manual. O altă problemă importantă care și-a găsit rezolvarea a fost introducerea mai multor schimburi la lucrările de construcție. Aceasta a constituit o sursă de mărire a productivității muncii și de reducere a prețului de cost. Productivitatea muncii în sectorul construcțiilor a crescut an de an, după cel de-al VI-lea Congres al P.S.U.G., fiind în anul 1966 cu 35 la sută mai mare decît în 1962.

De la ultimul Congres al P.S.U.G. (1962), la Berlin au fost date în folosință peste 30 000 locuințe. În afară de construcțiile noi, înălțate în acești ani, o preocupare permanentă au constituit-o menținerea și modernizarea vechiului fond de locuințe, între cele două congrese fiind renovate aproape 60 000 apartamente. În anul 1967 sînt prevăzute 280 milioane mărci pentru noi construcții de locuințe.

În întrecerea în cinstea celui de-al VII-lea Congres al P.S.U.G., care își deschide lucrările la 17 aprilie, harnicii constructori berlinezi s-au angajat să dea peste plan și înainte de termen noi construcții locuitorilor capitalei.

Berlin, 12 aprilie

Panoramic asupra noilor construcții din capitala R. D. Germane, Berlin

„POPULORUM PROGRESSIO"

Enciclica papală „Populorum progressio" („Despre evoluția popoarelor"), dată publicității la începutul acestei luni, intenționează să exprime punctul de vedere al Vaticanului cu privire la necesitatea popoarelor din statele aflate în curs de dezvoltare de a fi ajutate de către statele dezvoltate. Reacțiile sînt împărțite : opinia publică și comentatorii occidentali lucizi aprobă, în general, mesajul papal ; cercuri restrînse își exprimă rezerve și chiar aprecieri critice din cauza denunțării „unui anumit capitalism", a colonialismului, imperialismului și liberalismului economic.

Enciclica afirmă că progresul popoarelor, în special al celor care luptă pentru a se elibera de jugul foametei, al mizeriei, al bolilor endemice, al ignoranței ; care încearcă să se împărtășească mai deplin din fructele civilizației, care doresc o mai deplină valorificare a calităților lor umane constituie obiectul unei atente observații din partea Vaticanului. Referindu-se la unele din cauzele care au determinat ca problemele sociale să capete o amploare mondială, enciclica subliniază : „Trebuie, desigur, să recunoaștem că puterile colonizatoare au urmărit numai interesele lor, puterea și prestigiul lor, și că retragerea lor a lăsat cîteodată o situație economică vulnerabilă, legată, de exemplu, de randamentul unei singure culturi, al căror curs formează obiectul unor bruște și ample variații". După cum este clar, e vorba aici de o referire directă la situația acelor state din Africa, Asia sau America Latină care au suferit și suferă consecințele nefaste ale monoculturii. „Popoarele bogate — continuă enciclica — se bucură de o creștere rapidă în timp ce ritmul de dezvoltare a celor sărace e lent. Se adîncește dezechilibrul : unii produc excedentar bunuri alimentare care altora le lipsesc iar aceștia din urmă își văd încerte exporturile. În același timp, conflictele sociale au luat amploare..."

După ce condamnă colonialismul ca un „fenomen care se conturează în forme de presiune și de putere economică exercitate în scopul de a apăra sau de a obține o hegemonie dominatoare", enciclica formulează observații critice la adresa sistemului capitalist, definit drept un „nefericit sistem", și se ridică împotriva teoriei profitului ca motor principal al progresului economic, caracterizînd capitalismul drept „sursă a multor rele".

Partea constatativă și apreciativă a enciclicei este completată cu sugestii și propuneri concrete. În ceea ce privește acțiunile care ar trebui să fie întreprinse pentru remedierea unor situații se spune că : „nu există drept necondiționat și absolut de proprietate". Puterile publice „pot și trebuie să intervină cîteodată pentru a expropria sau a pune veniturile disponibile în serviciul comunității". În continuare, enciclica cere chiar realizarea unor programe de planificare pentru a nu se risca îmbogățirea bogaților și sărăcirea săracilor. Considerînd drept „un scandal intolerabil" cursa înarmărilor, enciclica propune constituirea unui fond pentru ajutorarea țărilor aflate în curs de dezvoltare prin reducerea „risipei, a cheltuielilor ostentative și a înarmărilor". Pentru ajutorul urmînd a fi acordat țărilor aflate în curs de dezvoltare va trebui să se obțină garanții indispensabile — „deoarece nu se pune problema să se favorizeze leneșii și paraziții" — dar fără un amestec în politica statelor suverane.

Presa occidentală a comentat pe larg conținutul enciclicei papale. „Anumitor observatori — se putea citi în *New York Times* — documentul le pare impregnat de o puternică nuanță de stînga, aproape marxistă, întrucît conține un act de acuzare împotriva păcatelor economice și sociale ale lumii capitaliste...". Cotidianul vest-german *Neue Rhein Zeitung* afirma : „Se poate deci vorbi de o enciclică anticapitalistă. Dreptul necondiționat la proprietatea privată este respins ; la fel profitul, acest mijloc esențial al progresului, și concurența ca supremă lege a economiei sînt puse în dubiu".

Luigi Longo, secretar general al Partidului Comunist Italian, declara că această enciclică este „importantă" și merită „un studiu atent", subliniind că „nu este vorba desigur de a se căuta posibilitatea unei împăcări a principiilor filozofice catolice și comuniste... ci de a se trage din principii diferite consecințe nedivergente".

Datorită ecoului pe care mesajul papal l-a avut în rîndurile celor care sînt receptivi la atitudinea oficială a Vaticanului față de o problemă sau alta, enciclica este atacată de ziarele care apără de obicei punctele de vedere ale cercurilor capitaliste și imperialiste.

Prin această enciclică și prin unele documente precedente, Vaticanul a căutat să arate că urmărește promovarea unei politici noi, a unei politici proprii, care să slujească mai bine țelurile Bisericii catolice chiar dacă aceasta, în unele cazuri, poate aduce prejudicii anumitor cercuri guvernante din Occident. După ultimul Conciliu ecumenic, Vaticanul a arătat că înțelege să depună eforturi pentru a ține pasul cu unele din realitățile lumii contemporane. Abordînd una din problemele cruciale ale zilelor noastre — decalajul în continuă creștere dintre statele capitaliste dezvoltate și cele eliberate de sub dominația colonială în perioada postbelică — documentul papal sugerează dorința Vaticanului de a se alătura eforturilor depuse la O.N.U. de statele care au cerut elaborarea unui program rațional pentru dezvoltarea armonioasă a tinerelor state și care militează pentru așezarea pe temelii sănătoase a relațiilor economice și comerciale dintre toate statele lumii.

E. CEDRU

reflector

DOAMNA ȘI DOMNUL WALLACE ÎN OFENSIVA

Comentînd hotărîrea d-nei Wallace de a nu respecta dispozițiile legale referitoare la desegregarea școlilor, ziarul The New York Herald Tribune scrie : „Dacă discursul rostit de guvernatorul Lurleen Wallace în Congresul din Alabama nu ar implica tot felul de primejdii potențiale, am putea rîde în hohote. Doamna Wallace are aceleași caracteristici ca și soțul ei : incapacitate de a înțelege sensurile limbii engleze, ideea fixă că Statele Unite nu s-au schimbat din 1857, precum și o deosebită înclinație spre contradicție.

Doamna Wallace a solicitat Congresului să dea un ordin de „desesizare" Tribunalului federal, care-i ceruse ei și celorlalte oficialități din Alabama să înlăture pînă în toamna viitoare sistemul școlar segregat. Ea a susținut că solicitarea este posibilă deoarece puterea unui stat e mai mare decît puterea unui tribunal federal. De asemenea a cerut Congresului să-i acorde controlul total asupra școlilor publice ale statului și să ia în considerare posibilitatea sporirii forțelor de poliție ale statului „în scopul de a-i apăra pe copiii noștri".

Dacă doamna Wallace și principalul ei consilier, pe nume George, consideră că programul ei este constituțional, înseamnă că sau nu au citit niciodată Constituția, sau că sînt incapabili s-o înțeleagă. Dacă ea și George sînt de părere că soldații statului pot înfrunta guvernul federal înseamnă probabil că nu au auzit niciodată de ce s-a întîmplat prin 1860, sau chiar prin 1960 în Mississippi. Dacă ea consideră că sistemul de învățămînt din Alabama nu este încă sub controlul său, înseamnă că a uitat cum i-a intimidat soțul ei în toamna trecută pe înalții funcționari locali pînă cînd aceștia au hotărît să nu urmeze propriile lor planuri de desegregare.

Tragedia constă desigur în faptul că soții Wallace ar fi încîntați să-i atragă pe toți cetățenii Alabamei în vîrtejul unei noi crize a școlii pentru a sprijini astfel campania pentru candidatura lui Wallace la președinția S.U.A. Există toate șansele ca doamna Wallace, întocmai ca și soțul ei în trecut, să dea bir cu fugiții atunci cînd lucrurile se vor încurca. Există însă pericolul ca, în această împrejurare, pasiunile să se înfierbînte, așa cum s-a întîmplat în Mississippi, și să se ajungă pînă la uciderea unor oameni.

Este posibil ca d-na Wallace să ia în serios ceea ce spune. În acest caz vom avea probabil din nou ocazia să vedem un Wallace postat în ușa unei școli. Ultima dată cînd s-a întîmplat acest lucru, dl Wallace s-a dat în lături și negrii au intrat. Are oare de gînd să-i spună d-nei Wallace ca ea să nu se dea în lături pentru a-i da lui posibilitatea să-și ducă campania electorală pentru președinție sub lozinca : „Dați drumul soției mele din închisoare ?"

RECLAMĂ „SUI GENERIS"

Firma olandeză Philips a descoperit un mod ingenios de a-și face publicitate : organizînd o expoziție a eșecurilor înregistrate în cei 75 de ani de existență. În acest original muzeu, Philips — în ordinea importanței, a 7-a firmă industrială vest-europeană — prezintă: o bicicletă electrică, un aparat de bărbierit care se „întoarce" ca un ceas, o pendulă electrică, un refrigerator, un aparat fotografic. În raport cu cele trei sferturi de veac de activitate și cu numărul succeselor, „muzeul erorilor" este, după cum se vede, modest. Conducerea firmei nădăjduiește să nu-l îmbogățească anul acesta cu cel mai recent produs al său, o cameră de televiziune în culori, care urmează să fie lansată pe piață.

documentar

CANADA ANUL 100

Sub un drapel nou, fluturînd ca semn heraldic al Confederației frunza de arțar (cîndva se înălța britanicul Union Jack...), Canada se întinde pe un teritoriu imens — de la Atlantic la Pacific, de la Niagara la Arctica. Țară de inepuizabile contraste, cea mai mare de pe continentul american și a doua din lume ca suprafață, Canada are aproape dimensiunile Europei, dar populația ei abia o depășește pe cea a României.

Rudyard Kipling a numit această țară a nordului „Our Lady of the Snows", Madona Zăpezilor. Iubitorii literaturii franceze au păstrat vreme îndelungată imaginea Canadei din „Maria Chapdelaine" a sentimentalului Louis Hémon : păduri nesfîrșite sub viscole, pămînt înghețat, oameni dîrji în luptă cu elementele dezlănțuite. Această Canadă boreală există : la latitudini unde, în Europa, se află orașe ca Leningradul, Oslo, Edinburghul — nu întîlnești nici o așezare canadiană similară. Dar oamenii dîrji care au străbătut șuvoaiele și cascadele, preria și Munții Stîncoși — urmașii lui Champlain și ai lui Mackenzie — au transformat Canada într-o mare țară modernă, cu o vie activitate industrială, cu orașe care concentrează majoritatea locuitorilor.

1967 este un an cu semnificație deosebită pentru Canada, anul centenarului. Acum un veac, la 1 iulie 1867, se uneau provinciile Ontario, Québec, New Brunswick și Nova Scotia. Alte șase provincii aveau să intre mai tîrziu în Confederația cu capitala la Ottawa. Sărbătorile vor dura tot anul : încă în noaptea Revelionului, primul ministru Lester Pearson a aprins în fața Parlamentului o flacără omagială. Dar evenimentul cel mai răsunător se va petrece la Montréal, la 28 aprilie. Pe țărmurile Sf. Laurențiu, găzduită de cel mai mare port fluvial al lumii, se va deschide „Expo 1967", prima Expoziție Universală organizată în America de Nord. Canadienii au dorit să-și lege centenarul de tema Expoziției, inspirată din Saint-Exupéry : „Pămîntul oamenilor"...

Transcontinentalul merge spre est...

Planificarea festivităților a început încă din 1963, sub controlul unei comisii parlamentare. Dirijînd pregătirile, dl John Fisher, cunoscut sub popularul nume de „Mr. Canada", declara că, dată fiind lipsa oricărui precedent în materie de centenar al țării, se așteaptă cea mai largă inițiativă. După cum s-a văzut ulterior, ideile n-au lipsit. Uneori, în forme surprinzătoare, ele și-au propus să ilustreze spiritul centenarului : dorința de coeziune, sub semnul progresului economic și al perfecționării relațiilor sociale și naționale din federație ; afirmarea personalității canadiene în general, și, în special, în raport cu insistentul său vecin din sud, Statele Unite ; mîndria pentru faptul că, în acest secol, Canada a ajuns să se înscrie printre primele opt state industriale avansate ale lumii.

Recordul imaginației a fost probabil bătut de cei 3 000 de cetățeni din St. Paul, o localitate din nordul provinciei de prerie Alberta. Nu numai că au alocat 200 000 de dolari canadieni pentru un nou centru cultural, dar au hotărît construirea altor 66 de obiective variate. Cel mai neașteptat dintre ele : o platformă de aterizare pentru „farfuriile zburătoare" și alte „obiecte zburătoare neidentificate". Platforma va trebui să fie gata pînă la 1 iulie, în așa fel încît orice eventual vizitator din spațiul cosmic să fie binevenit la festivități.

La 24 mai va pleca de la Rocky Mountain House, Alberta, un convoi de canoe alegorice, reprezentînd cele 10 provincii ale Canadei. Vîslașii vor străbate spre est, în o sută de zile, vechea și aventuroasa cale a apelor, itinerarul vînătorilor și al negustorilor de blănuri, ajungînd în septembrie la Montréal.

În Yukonul „goanei după aur", echipe de alpiniști încercați vor porni la asaltul unor piscuri încă necucerite, în masive întrecute numai de Himalaya și Anzi. Vîrful cel mai înalt va fi botezat „Piscul Centenarului".

Dar ideea anului festiv pare să fi fost întruchipată în modul cel mai fidel de „Trenul Confederației", un transcontinental care istorisește în sunet și culoare — în engleză și franceză — evoluția Canadei. Expoziția mobilă transcanadiană se oprește în 63 de orașe, cele mai multe situate în atît de îngusta bandă de aproximativ 300 de kilometri care formează Canada populată, de-a lungul frontierei cu Statele Unite, de la un ocean la altul.

Trenul transcanadian leagă prosperul Vancouver, cel de-al treilea oraș al țării ca mărime și importanță economică — (odinioară, aici puteai vîna urșii în spatele casei...) — de grînarele provinciilor preriei, Alberta, Saskatchewan, Manitoba. Într-adevăr, pentru această trecere Vest-Est trebuie înfrîntă gigantica barieră a Munților Stîncoși, ale căror zăpezi sclipesc la peste 3 500 de metri altitudine. O zonă întinsă de masive în care ar intra de două ori suprafața Franței.

„Locomotivele lui Canadian Pacific — amintește Pierre Deffontaines în «Geografia Universală» — atinseseră prin 1880 pragul Stîncoșilor la Edmonton. Dar străpungerea acestor uriași era un obstacol care părea de netrecut. A trebuit — este de părere Pierre Deffontaines — să se manifeste pericolul absorbirii de către Statele Unite a îndepărtatei colonii britanice din insula Vancouver pentru a se decide un efort feroviar aproape supraomenesc"... Cei 6 500 de kilometri care separă Columbia britanică de Noua Scoție (pe țărmul Atlanticului) puteau fi realmente o piedică în calea închegării politice și economice a Canadei. De fapt, provincia de origine anglo-saxonă de la Pacific a pus drept condiție a aderării ei la Confederație, construirea căii ferate transcontinentale. Orice elev canadian știe azi să povestească peripețiile lui Sir William Von Horne, conducătorul operației „Canadian Pacific", care, în anii '80 ai secolului trecut, a străpuns cu linia sa ferată ziduri de munți, făcînd să țîșnească vulcani de dinamită. Nu este de loc o întîmplare că, alături de alte recorduri, Canada poate afirma că deține cei mai mulți kilometri de cale ferată pe cap de locuitor din întreaga lume. De altfel, se pare că un prețuit umorist canadian, Leacock, propusese ca Stephenson, inventatorul locomotivei, să fie cooptat printre „Strămoșii-întemeietori" ai Confederației de la 1867...

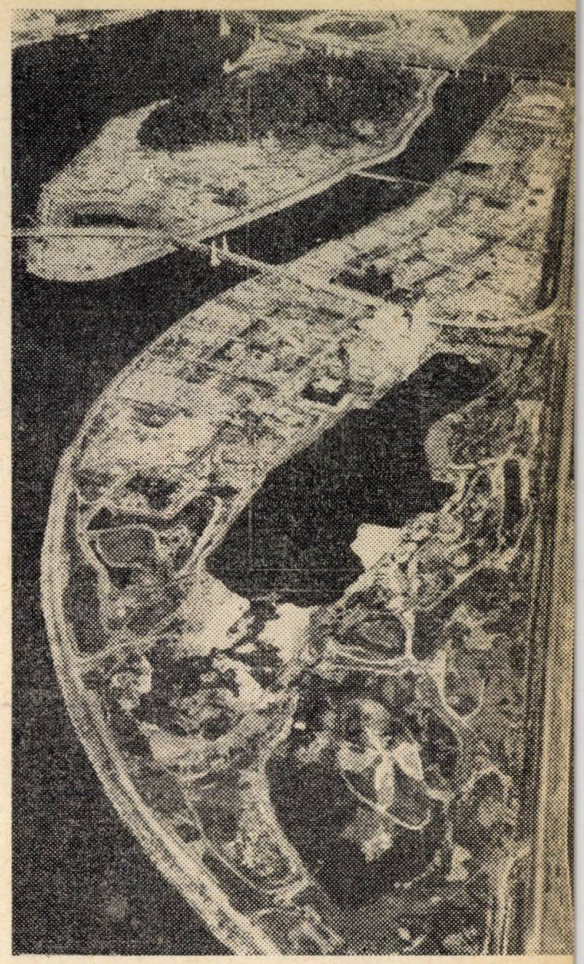

Montréal, gazda Expoziției mondiale 1967

Conglomerat și creuzet

Un ziarist francez, Max Olivier-Lacamp, notează în *Le Figaro* următoarele impresii de la o reuniune cu mai mulți funcționari ai administrației federale de la Ottawa : „Unul din ei purta un nume scoțian, celălalt un nume pe care îl întîlnești în Bretania sau Normandia... Un al treilea mi-a spus că este nepotul unui imigrant dintr-altă parte a Europei..." Conversația, observă vizitatorul parizian, a început în franceză. Dar pe măsură ce interlocutorii se încălzeau, trecerile spontane la engleză deveneau tot mai frec-

→

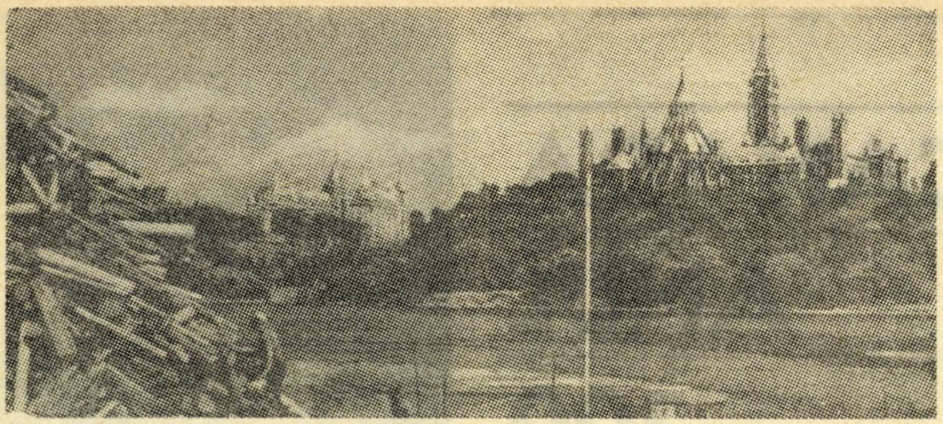

Ottawa. Clădirea parlamentului; în prim plan — o mare bogăție a Canadei, lemnul

vente... „Simt la funcționarul «francofon» — are impresia Olivier-Lacamp — o oarecare dificultate de a trata în franceză despre subiectele politice și economice. În schimb, omul ai cărui strămoși purtau kilt-ul în Scoția se străduiește să se exprime în limba lui Descartes, așa cum îi cere principiul bilingvismului din instituțiile cu caracter federal".

Astfel, în Canada poți întîlni un rîu Avon, și pe acest rîu, un Stratford. Ca și în celălalt Stratford, al strămoșilor Canadei tradiționale (ea are, totuși, peste trei sute de ani de istorie...) și aici se desfășoară, an de an, festivalul Shakespeare. La Québec, oraș foarte modern — care a fost cîndva o cetate întărită — numeroase clădiri amintesc trecutul, păstrînd un aspect „vieille-France". Montréal, metropolă cu zgîrie-nori și cu cel mai nou metro din lume, este cel mai mare oraș francofon după Paris, și înainte de Bruxelles.

Conglomeratul canadian permite să găsești o moschee la Edmonton, sate olandeze în Ontario, un templu sikh la Vancouver, o Veneție a italienilor din prerie, un Windsor canadian lîngă Detroit, biserici ortodoxe la Toronto... Una din ultimele statistici arată că peste 30 la sută din cetățenii Canadei sînt de origine franceză, circa 48 la sută de origine engleză, scoțiană sau irlandeză. O parte crescîndă revine „canadienilor noi" (peste 4 000 000), imigranți din alte părți ale Europei. Dintre indieni și eschimoși, cîndva stăpînii preriei și ai tundrei, n-au mai rămas decît aproximativ 250 000.

Istoria Canadei poartă puternic amprenta coexistenței, rivalității și colaborării dintre națiunile întemeietoare. Numele țării perpetuează probabil un cuvînt din limba indienilor huroni : *kanata*, „așezare de colibe". Huronii au pierit tragic, masacrați de irochezi, aliații Marii Britanii în războiul cu regatul Franței.

În 1497, John Cabot descoperea pămîntul Terra Novei, „unde marea este acoperită de pești". În 1534, Jacques Cartier debarca la Gaspé, în golful Sf. Laurențiu, blestemînd vremea rea și țărmurile înnegurate, „pămînturi pe care Domnul le-a lăsat lui Cain"... Navigatorii nu căutau aceste pămînturi. Visul lor era faimosul „drum către Extremul Orient" prin apus și miazănoapte. Jacques Cartier, exprimînd nădejdi neînfăptuite, a botezat căderile de apă de lîngă Montréal, „cascadele Chinei".

„Noua Franță" din valea Sf. Laurențiu avea să fie făurită de exploratori, de vînătorii de blănuri, de agricultori și militari. După ce Champlain întemeiază Québec-ul la 1603, Maisonneuve se oprește la Ville-Marie, care va deveni Montréal. Primul recensămînt, în 1666, înregistrează în „Noua Franță" 3 215 locuitori de origine europeană. Dar, patru ani mai tîrziu, „Compania britanică a Golfului Hudson" intră în aprigă competiție cu colonii francezi, pentru comerțul cu blănuri, care valora aur. În anii în care Montesquieu scria „Spiritul legilor", ostilitatea anglo-franceză se îndreaptă, pe pămîntul Canadei, către o turnură tragică. Încercarea decisivă de forțe are loc în cele din urmă pe Cîmpiile lui Abraham, lîngă Québec, în 1759. Întîmplarea a vrut ca în această bătălie, care a însemnat sfîrșitul „Noii Franțe", să cadă atît generalul învingător, britanicul Wolfe, cît și francezul înfrînt, marchizul de Montcalm. Prin tratatul de la Paris, în 1763, la capătul „războiului de șapte ani", Franța ceda Angliei toate teritoriile din Canada. Dar blazonul Québec-ului continuă să poarte azi florile de crin ale regilor Franței și inscripția „Je me souviens"...

Claude Julien de la *Le Monde*, autorul unei interesante cărți despre Canada, observa că reminiscențele atașamentului pentru trecute steme europene oferă uneori prilej de tensiuni, creînd imaginea unui „conglomerat" din piese disparate, și nu a „creuzetului" menit să făurească ceva nou.

După convingerea multor canadieni competenți (de altfel oameni cu opinii și opțiuni din cele mai diferite), principala atenție în domeniul relațiilor dintre comunitățile naționale este solicitată de situația economică și culturală a acestora. De pildă, fostul premier al provinciei cu majoritate francofonă, Québec, Jean Lesage, unul din liderii partidului liberal de guvernămînt al d-lui Pearson, scria : „Dorim să jucăm în Canada rolul care ne revine. Vrem să ocupăm în sectorul economic locul care ne aparține. Vrem să ne menținem identitatea culturală și să-i permitem să se dezvolte". Deși nu dispune, nici după alegerile din noiembrie 1965, de majoritate absolută în Camera Comunelor de la Ottawa, iar în multe din provincii guvernele locale îmbrățișează vederi ale opoziției, premierul Lester Pearson a declarat că dorește să promoveze egalitatea „celor două popoare fondatoare". Pentru moment, statistica oficială (reprodusă în lucrarea lui Claude Julien la care ne-am referit), indică în provincia anglofonă Ontario un venit pe cap de locuitor de 116 la sută față de media canadiană, în British Columbia de 113 la sută, iar în Québec un venit sub media națională : 87 la sută. Mai multe ziare canadiene au atribuit în primul rînd acestor fapte de ordin economic rezultatul alegerilor provinciale din vara anului 1966 : în mod neașteptat, premierul Lesage din Québec a fost înfrînt de adversarul său conservator, Daniel Johnson (un Johnson francofon). Alți observatori au amintit însă, cu același prilej, că partidul „Uniunea națională", venit la putere în provincia Québec, este formația politică a ultraconservatorului Maurice Duplessis, care a aplicat timp de 20 de ani, pînă în 1959, cînd a murit, un paternalism cu efecte negative.

Convingerea că nu trebuie acceptate soluții retrograde pentru realitățile din Québec a fost exprimată cu multă căldură de Tim Buck, președintele partidului comunist din Canada. El arăta că deplina asigurare a tuturor drepturilor naționale pentru toți rămîne cheia asocierii voluntare în statul federal.

Observația d-lui Jordon

O publicație a Departamentului Afacerilor Externe din Ottawa, *Canada, de la o mare la cealaltă*, scoate în evidență în modul următor semnificația esențială a actului constitutiv al Confederației, *The British North America Act* de la 1867: „Factorul principal, poate, a fost credința că numai o puternică uniune transcontinentală ar putea să prevină încălcarea și chiar eventuala absorbire de către Statele Unite în expansiune". Această afirmație, ca și cea referitoare la preocuparea businessman-ului canadian de a-și asigura o piață națională largă, se întemeiază pe fapte istorice cunoscute.

În 1776, anul Declarației de independență a Statelor Unite, este respinsă o încercare a forțelor americane de a invada Canada. Între 1812 și 1814 (în timpul campaniei și retragerii lui Napoleon din Rusia), canadienii și americanii sînt în război. John Adams, cel de-al doilea președinte al Statelor Unite, declarase încă la sfîrșitul secolului al XVIII-lea : „Vocea unanimă a continentului este — Canada trebuie să fie a noastră !" În secolul nostru, accentul a fost pus pe mijloacele de ordin economic. Republicanul William Taft, cel de-al 27-lea președinte, explica într-o scrisoare lui Theodore Roosevelt : „Cantitatea de produse canadiene pe care o vom lua va da naștere unui curent de afaceri între Canada și Statele Unite. Toate afacerile lor importante vor fi transferate la Chicago și New York, împreună cu creditele lor bancare și toate celelalte, și aceasta va face să crească mult cererea Canadei pentru mărfurile noastre industriale".

La un veac de la constituirea ei ca stat, Canada este un membru independent al Commonwealthului, recunoscînd nominal pe regina Angliei drept suveran al Canadei. Dar Marea Britanie nu mai reprezintă decît circa 11 la sută în comerțul exterior al Canadei, iar Commonwealthul, 6 la sută. În schimb, 57 la sută din export și 70 la sută din import se desfășoară cu Statele Unite (menținînd un deficit comercial care se prelungește an de an).

Canada este o țară foarte bogată. Din cinci pagini de ziar tipărite pe continentul american, trei sînt trase pe hîrtie canadiană. Produce 80 la sută din nichelul țărilor occidentale, se situează printre primele din lume la azbest, platină, zinc, cadmiu, cobalt. Pe marea insulă înghețată Baffin, la 500 de kilometri nord de Cercul Polar, a fost descoperit minereu de fier de o calitate neobișnuită. În teritoriul Yukon, rezervele de minereu sînt apreciate la 11 miliarde de tone. Producția de petrol a Canadei a cunoscut o creștere fulgerătoare. În mijlocul holdelor de grîu din provinciile preriei a apărut o pădure de sonde, tot atît de deasă ca în Texas. Iar nisipurile din At-

habasca par să conțină alte uriașe rezerve de petrol.

Avuțiile sînt, de multe ori, amestecate unele cu altele. Plumbul, arama, argintul se găsesc laolaltă. În Saskatchewan, căutîndu-se petrol, s-a descoperit unul din cele mai mari zăcăminte de potasiu din lume. Canada posedă totodată imense rezerve de uraniu. Oferta canadiană de uraniu pe piața internațională depășește cererea.

Nenumăratele lacuri și rîuri ale Canadei, cascadele ei furnizează cantități considerabile de energie folosite în hidrocentrale. Abundența de electricitate ieftină a permis dezvoltarea unei mari industrii a aluminiului, care lucrează exclusiv cu bauxită importată. Complexul hidroelectric de la Manicouagan-Outardes va avea o capacitate de 6 milioane kW.

Această enumerare poate continua. Dar ea este întreruptă de glasul d-lui Walter Gordon, ministru de finanțe pînă în 1965, iar actualmente ministru fără portofoliu în cabinetul Pearson. Dl Gordon, în fruntea unui comitet guvernamental pentru cercetarea investițiilor de capital străin, declară : „Nu cred că este o situație sănătoasă"...

Explicațiile sînt desigur necesare, și Walter Gordon le oferă. Este un om meticulos, foarte cumpătat care citește în fiecare seară cîteva pagini din Biblie. „În sectoare-cheie ale economiei noastre— observă ministrul Gordon — proprietatea și controlul aflate în mîinile străinilor au atins proporții foarte mari. După cifre mai recente, străinii (citește companiile americane) și-au asigurat controlul a 70 la sută din petrol și gaze, a 60 la sută din mine și turnătorii, a 60 la sută din industria prelucrătoare. Aceasta, arată Gordon, înseamnă că deciziile importante privind industria canadiană sînt luate de oameni care locuiesc în afara frontierelor Canadei".

Mari consumatoare de materii prime, Statele Unite sînt în același timp exportatoare de capital, orientîndu-se de preferință spre regiunile globului care asigură „condiții de stabilitate" față de riscul naționalizării. Canada a atras investiții americane care se ridică, după cum arată *New York Times*, la 26,5 miliarde de dolari, depășind cu mult investițiile în America Latină. „În nici o altă țară avansată a lumii, scrie ziarul, industria nu este controlată în măsură atît de mare de străini, în cazul dat de americani".

Controlul american ajunge la 85 la sută în industria cauciucului, depășește 90 la sută la automobile. Filialele canadiene ale firmelor americane sînt împiedicate să încheie tranzacții cu R. P. Chineză, cu Cuba sau R. D. Vietnam — deși legea canadiană nu le oprește. „Este foarte iritant pentru canadieni, deși fac parte din N.A.T.O., că firmele deținute de americani sînt folosite pentru a aplica politica externă a Statelor Unite", scrie Robert Fowler, în *Atlantic Monthly*.

Totodată, cercuri ale oamenilor de afaceri, economiști, oameni politici, arată că doresc diversificarea comerțului exterior al Canadei și se pronunță pentru intensificarea relațiilor cu țările socialiste.

... În limba eschimoasă, „Katimavik" înseamnă „loc de întîlnire și sfat" : canadienii au ales ca nume al pavilionului lor la Expoziția Universală — „Katimavik". Festivitățile centenarului Canadei și întîlnirea de la Montréal sînt astfel contopite într-un unic gest de găzduire tradițională și de invitație la dialog contemporan.

Florin HERA

Corespondență din Alger

Convorbiri interafricane

Constantin Benga

Deschisă lunea trecută la Cairo, „mica reuniune la nivel înalt" (cum a fost denumită de observatori), care a întrunit șefii de state ai Algeriei, Republicii Arabe Unite, Tanzaniei și Mauritaniei, a luat sfîrșit joi seară, după trei zile de dezbateri cu ușile închise. Inițial, conferința trebuia să întrunească cinci șefi de state, respectiv la masa tratativelor urma să ia loc și președintele Republicii Guineea, Ahmed Seku Ture. Cu o zi înainte de începerea lucrărilor, la Conakry s-a anunțat însă că președintele guineean nu va putea participa la conferință. Președintele Seku Ture l-a delegat pe Leon Maka, președintele Adunării Naționale a Guineei, pentru a-l reprezenta la conferința de la Cairo. Totodată, într-un mesaj adresat președintelui Republicii Arabe Unite și difuzat de posturile de radio guineene, Seku Ture, respingînd speculațiile unor cercuri privind „semnificația" absenței sale de la Cairo, a subliniat „adeziunea totală a Guineei la acțiunile întreprinse de țările africane în luptă pentru progres social și democrație", și a anunțat că hotărîrile de la Cairo vor fi aplicate și de Guineea „întrucît ele favorizează intensificarea mișcării revoluționare în Africa și în lume..."

Pe ordinea de zi a conferinței de la Cairo s-au aflat situația din Rhodesia, sprijinul acordat mișcărilor de eliberare din Africa, consolidarea Organizației Unității Africane, problemele economice legate de decalajul crescînd care separă țările recent eliberate de statele puternic dezvoltate și acțiunile forțelor colonialismului și imperialismului în Africa și în alte părți ale lumii. Participanții la conferință au constatat din nou că unele puteri străine, urmărind satisfacerea propriilor interese economice, nesocotesc aspirațiile poporului Zimbabwe și sprijină pe cei care dețin în mod arbitrar puterea în Rhodesia. În comunicatul final, șefii de state prezenți la Cairo au subliniat, între altele, că „animați de importantele succese ale luptei popoarelor africane, unite ferm în jurul Organizației Unității Africane, au depus și vor depune eforturi, într-o atmosferă de deplină încredere, în scopul victoriei depline a popoarelor Africii în lupta pentru înlăturarea deplină a colonoalismului, rasismului și exploatării străine de pe continent". Comunicatul, care cuprinde 17 puncte, subliniază, de asemenea, rolul Organizației Unității Africane în această luptă.

Șefii de state africane participanți la reuniunea de la Cairo și-au reînnoit sprijinul total acordat „Comitetului de coordonare a luptei de eliberare a Africii". În cadrul discuțiilor — se consemnează în comunicat — participanții au apreciat că natura problemei rhodesiene impune tuturor statelor obligația de a-și respecta îndatoririle scrise în Carta O.N.U. și condamnă din acest punct de vedere poziția guvernului britanic. Ei și-au exprimat regretul că „anumite țări continuă încă să întrețină relații cu guvernul rasist și minoritar al Rhodesiei" și le-au invitat „să pună capăt acestor relații". Ei au declarat că vor continua să acorde tot sprijinul necesar mișcării de eliberare din Rhodesia, cît și celor din întreaga Africă.

Participanții la conferință și-au reafirmat hotărîrea de a riposta în mod energic împotriva amestecului anumitor cercuri străine în treburile interne ale altor țări. În acest sens, ei s-au pronunțat pentru încetarea imediată a bombardamentelor americane în Vietnam, susținînd în același timp dreptul poporului vietnamez de a-și hotărî singur viitorul.

La Cairo, participanții la conferință și-au reafirmat, de asemenea, întregul sprijin și solidaritatea cu lupta eroică din sudul Peninsulei Arabice pentru independență și progres social, cerînd totodată guvernului britanic să pună imediat capăt politicii de represiune și — conform hotărîrilor adoptate de Adunarea Generală a O.N.U. — să-și retragă trupele din această parte a lumii.

Observatorii desprind, din identitatea de păreri consemnată în comunicatul final și din hotărîrile luate, un punct de plecare pentru noi inițiative ale statelor africane în vederea înlăturării pericolului generat de acțiunile cercurilor imperialiste agresive, care s-au făcut din ce în ce mai simțite în ultima vreme, atît pe continentul african, cît și în alte părți ale lumii.

Reuniunea de la Cairo — subliniază observatorii străini — a demonstrat că țările africane sînt hotărîte să acționeze cu vigoare în direcția intensificării luptei pentru eliberarea deplină a continentului african de sub dominația străină.

Asigurarea unității de acțiune în lupta pentru o reală independență politico-economică a continentului, consolidarea unității africane — iată doar două dintre marile probleme care justifică, după părerea participanților, organizarea unor asemenea contacte.

Alger, 11 aprilie

Sora de peste Dunăre e o expresie polivalentă, pe care am auzit-o pe ambele maluri ale Dunării, atît la noi cît și la bulgari, și reflectă plastic euritmia sentimentelor de stimă și prietenie nutrite cu reciprocitate de cele două popoare. De altfel, expresia conține în ea un adevăr mai vechi, statornicit în timp ; nu numai vecinătatea geografică dar, pînă la un punct, însăși istoria ambelor popoare convergînd spre apropiere, rudenie de suflet și interese comune. În lupta lor pentru independență, strămoșii noștri și frații bulgari, apăsați de aceleași nevoi, au înfipt piatra de hotar a prieteniei și înțelegerii, stropită din belșug cu sînge. Istoria mai veche și mai nouă a păstrat în Panteonul ei de veșnică aducere aminte frăția româno-bulgară. Casa noastră, primitoare și ospitalieră, a avut ușile deschise totdeauna cu dragoste pentru vecinii de peste Dunăre.

CULTUL ISTORIEI

În vremurile întunecate pe care le-am străbătut, patrioți de frunte ai Bulgariei, amenințați de ignominia claselor stăpînitoare, și-au salvat viața continuîndu-și activitatea revoluționară în țara noastră, editînd ziare și literatură care aprindeau în inimi flacăra revoluționară. Mulți tineri intelectuali bulgari și-au făcut studiile superioare la București, Cluj sau Iași, învățînd românește și păstrînd o amintire de neșters acelor ani și României. La Plevna, anul trecut, după ce am vizitat mausoleul eroilor ruși căzuți în războiul de independență și apoi orașul, am făcut cunoștință la spitalul raional cu doi doctori trecuți de 50 de ani, care studiaseră în tinerețe la Facultatea de medicină din București. La Grivița, pe locurile vestitelor bătălii istorice — coline dulci ondulate, înclinate spre vale într-o panoramă largă, dominată de cupola solemnă a mausoleului ridicat în cinstea eroilor români — străzile satului poartă nume românești, iar mulți locuitori vorbesc cu emoție despre eroismul și bărbăția strămoșilor noștri cu o competență de adevărați cronicari. Gazdele ne evocau, cu aceeași emoție, manifestări de simpatie și sprijin ale strămoșilor lor față de faptele înaintașilor noștri.

Am remarcat oriunde am străbătut drumurile Bulgariei, trecînd prin sate și orașe, un adevărat cult pentru istorie, un adînc și tulburător sentiment de pietate și reculegere în fața eroilor patriei, fie că-i vorba de mausoleul și Casa memorială a marelui fiu al Bulgariei, Gheorghi Dimitrov, eminent conducător care și-a închinat întreaga viață cauzei muncitorimii și poporului bulgar, fie că ochiul descoperă surprins la răscruci de drumuri, pe margini de ape sau în cele mai neașteptate locuri, o oază de verdeață și flori îngrijită cu o rară delicatețe și-n mijlocul ei, ca un omagiu, un monument, o placă de marmură, un crîmpei de luptă sau o faptă de seamă a trecutului. Toți munții Bulgariei sînt plini de astfel de monumente.

PATINA TIMPULUI ȘI ARHITECTURA MODERNĂ

Trecînd cu mașina în viteză, pe drumurile moderne, asfaltate și bine întreținute, cu arbori ornamentali și flori pe margine și privind cîmpiile mănoase transformate în grădinării irigate, dealurile terasate cu vii și imensele fînețuri sau lanuri de cultură, se zăresc muncind siluete de bărbați și femei, care trebăluiesc în jurul mașinilor și camioanelor, încărcînd fîn sau culegînd roșii, fructe sau petale de trandafiri. Industrializarea impetuoasă și cooperativizarea agriculturii în care s-a angajat Bulgaria contemporană au mobilizat forțele creatoare ale poporului, canalizîndu-le spre marile centre industriale, spre șantiere și cooperative agricole specializate în zootehnie, legumicultură sau cultura cerealelor. Oriunde am fost, în satele prin care am trecut — sate ce surprind plăcut prin tenta lor modernă, de civilizație ; aproape toate casele zidite din piatră, cărămidă sau beton, cu etaj și balcoane spațioase, lumină electrică și antene de televizor — în orașele de provincie, chiar în cele mai vechi, ca Tîrnovo, fosta capitală, de o fizionomie arhitectonică și patină a timpului care fac farmecul lor inegalabil, pe litoralul Mării Negre și în capitala țării, la Sofia, am observat numeroase înnoiri, un ritm febril de construcție.

Cele două hoteluri unde am fost găzduiți la Sofia — unul mai îndepărtat de centru, spre muntele Vitoșa, celălalt în partea opusă — erau clădiri noi, de un gust ales, ceea ce dovedește talentul și

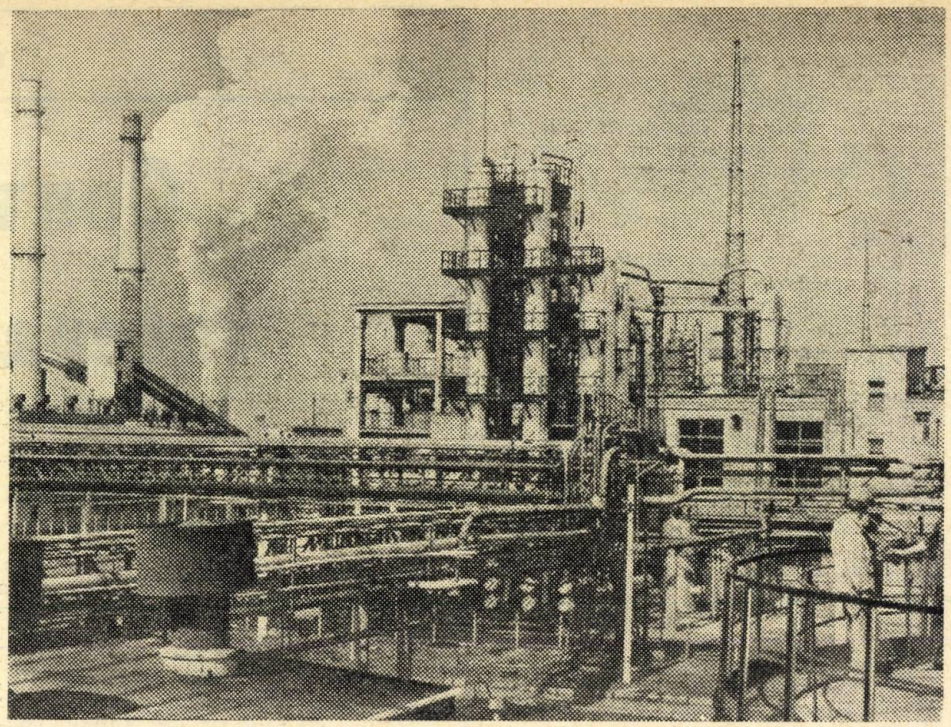

Un important obiectiv al siderurgiei bulgare : combinatul Kremikovți

reportaj pe glob

BULGARIA

imagini şi ritmuri contemporane

Al. Ivan Ghilia

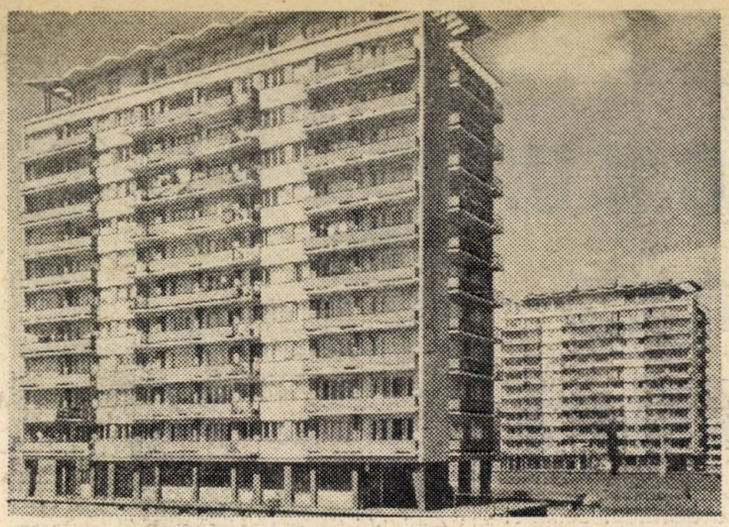

Siluete noi în peisajul Sofiei

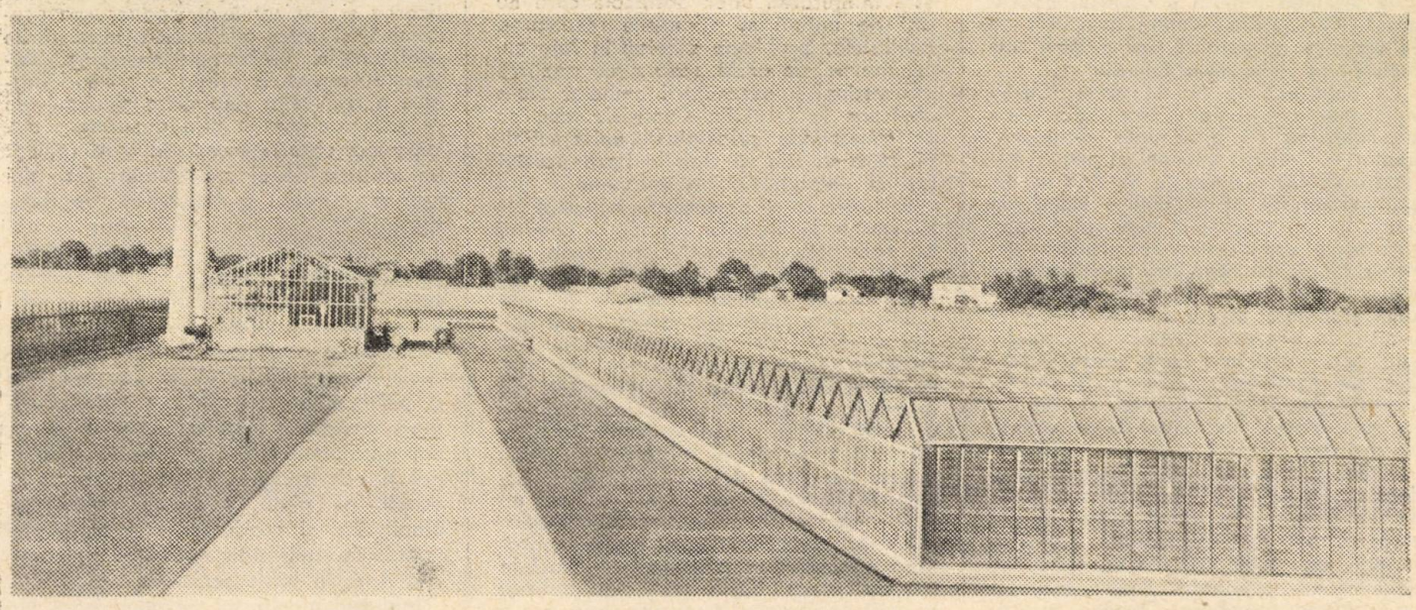

Pe zeci de hectare se întind serele pentru legume timpurii în gospodăriile agricole cooperative de muncă din R. P. Bulgaria

orientarea modernă a arhitecților bulgari, într-o viziune proprie. Farmecul Sofiei, în afara străzilor și clădirilor sale vechi sau noi, îl constituie amplasarea fericită, plină, pe șes, în apropierea muntelui Vitoșa, decor fastuos în zilele cu soare, cu hoteluri și restaurante moderne de pe larga terasă a cărora se deschide poetica panoramă a orașului, cu zonele industriale care o încercuiesc învăluite într-o azurie perdea de fum. Noaptea, aceeași priveliște capătă străluciri mirifice, pare oglinda răsturnată a unui cer înstelat, cu artera principală care înaintează spre centrul orașului, cale lactee geometrică.

La 30 de kilometri de capitală, în plin rai vegetal, se ridică unul din cele mai originale complexe zootehnice și uzine din cîte am văzut : o uriașă uzină de lapte. Imaginea seamănă aidoma cu marile rafinării de petrol, cu rezervoarele lor strălucitoare, ca niște tuburi de orgă țîșnite din pămînt sau, mai exact, ca niște retorte de laborator. Chiar și este de fapt un laborator, tot procesul tehnologic, de la mulsul electric al vacilor pînă la brînzeturile fine și celelalte derivate ale laptelui efectuîndu-se sub un riguros și automatizat control științific.

Bulgarii sînt vestiți prin tutunul de calitate pe care-l cultivă, prin fructele parfumate și, nu mai e nevoie s-o spun, prin legumicultura ajunsă, pe temeiul unor vechi tradiții și prin priceperea deosebită a cooperatorilor bulgari, la o adevărată artă.

DECORUL INDUSTRIAL

Dar, firește, adevărata mîndrie a Bulgariei contemporane o constituie procesul complex de industrializare. Spre acest deziderat major al construcției socialiste s-au îndreptat eforturile poporului și grija stăruitoare a Partidului Comunist Bulgar, organizatorul, animatorul și conducătorul acestei opere de schimbare a întregii societăți.

Bulgaria, țară cu bogate resurse naturale, a cunoscut în anii de după eliberare marile binefaceri ale industrializării. Cine vizitează Bulgaria astăzi reține ritmul în care se construiește, progresele dobîndite de poporul bulgar în toate ramurile industriale, dar mai cu seamă în industria metalurgică și chimică. La poalele munților Balcani se află gigantul industriei bulgare, marele combinat metalurgic „Kremikovți". Construcția lui a început în martie 1960, ajungînd ca în cîțiva ani să se întindă pe o suprafață de peste 2 600 de hectare. În aprilie 1965, ziarele bulgare au consemnat prima fișă biografică a combinatului : prima șarjă de oțel. În martie anul acesta, combinatul a produs numai cu două convertizoare și o singură oțelărie electrică 11 650 de tone de oțel de calitate superioară. Pînă la sfîrșitul anului, combinatul va produce 850 000 tone de oțel, 1 600 000 tone de minereu aglomerat de fier și 66 milioane m.c. oxigen ; o mare producție de energie electrică se obține la centrala termoelectrică. Prin capacitatea lui de producție și prin sarcinile complexe pe care le rezolvă, combinatul „Kremikovți" constituie baza industriei metalurgice ; pînă în 1972, pe porțile acestui combinat vor ieși trei milioane tone de laminate.

Cu toate că scriitorii, spre deosebire de economiști, nu folosesc în limbajul lor cifrele, ele sînt totuși mai elocvente decît orice „expresie poetică" și le voi folosi și eu. Iată numai cîteva privind sarcinile actualului plan cincinal, al 5-lea plan cincinal al Bulgariei : venitul național, la sfîrșitul etapei, adică în 1970, va fi cu aproximativ 50 la sută mai mare decît în 1965. Fondurile fixe de producție, pe ansamblul economiei naționale, vor crește cu 90 la sută. Producția industrială globală va spori cu 70 la sută iar producția agricolă cu peste 30 la sută. În acest fel, Bulgaria contemporană va atinge unul din cele mai înalte ritmuri de creștere economică din Europa. Cum scria într-un articol Jivko Jivkov, membru al Biroului Politic al C.C. al P.C.B. și prim-vicepreședinte al Consiliului de Miniștri : „Noi vedem patria noastră scăldată în anii următori în lumină electrică și mai vie, presărată de mari uzine constructoare de mașini și chimice, ale căror produse vor fi exportate în țări apropiate și îndepărtate, cu lanuri bogate, care nu vor suferi de lipsă de apă în timpul secetei îndelungate".

Și toate acestea se vor realiza datorită oamenilor minunați ai Bulgariei, datorită muncitorilor, țăranilor, intelectualilor, tuturor constructorilor noii societăți.

Cu tezaurul ei de tradiții glorioase, cu pitorescul portului și folclorului ei, datinilor și obiceiurilor moștenite, zestre primordială neîncetat îmbogățită și adaptată noilor condiții și impulsuri istorice și, mai presus de orice, cu ospitalitatea și cu oamenii săi simpli, mîndri și harnici, constanți în credințele și pasiunile lor, creatori de civilizație și progres, Republica Populară Bulgaria, sora noastră de peste Dunăre, pășește în concertul lumii contemporane sigură pe porțile de aur ale viitorului ei.

Comisia economică O.N.U. pentru Europa – Sesiune jubiliară

Între 11 și 28 aprilie are loc la Geneva sesiunea anuală a Comisei Economice O.N.U. pentru Europa (C.E.E./O.N.U.). Ea coincide cu sărbătorirea a două decenii de la înființarea Comisiei.

Cu douăzeci de ani în urmă, Consiliul Economic și Social al Națiunilor Unite lua hotărîrea de a se crea — experimental — Comisia Economică pentru Europa a O.N.U. Comisia a devenit un organ permanent al Națiunilor Unite, un centru de promovare a comerțului internațional, al schimburilor reciproce în domeniul tehnic, al negocierii unor acorduri internaționale, ca și de studiere a evoluției economiei țărilor Europei. Din 1947 și pînă în prezent, Comisia și-a desfășurat activitatea în direcția întăririi relațiilor de colaborare economică și tehnico-științifică pe continentul nostru, între toate statele, indiferent de orînduirea lor socială.

Faptul că în lucrările Comisiei predomină din ce în ce mai mult un climat de înțelegere reciprocă exercită o influență tot mai favorabilă și în ce privește legăturile statelor europene cu celelalte țări ale lumii. Pentru a aprecia ponderea membrilor Comisiei în economia mondială, este suficient să amintim că — după date ale O.N.U. — țările participante dau cinci șesimi (circa 83,4 la sută) din producția industrială mondială, jumătate din producția agricolă a lumii și efectuează aproximativ două treimi din comerțul mondial.

Prin mijlocirea Comisiei, guvernele participante efectuează un larg schimb de opinii și informații, duc tratative în probleme de interes comun. Comisia este, deci, un organ consultativ, ea neavînd drept atribuție luarea de hotărîri obligatorii pentru statele membre, ci elaborarea de recomandări a căror aplicare poate fi decisă numai de către guvernele interesate.

Se poate remarca, totodată, faptul că, pornind de la premisa că activitatea Comisiei are drept scop găsirea unor soluții general acceptate care să permită colaborarea unui cît mai mare număr de state, participanții dau, de regulă, un caracter practic, tehnic lucrărilor, fără să angreneze Comisia în rezolvarea unor probleme ce depășesc competența sa. În anii care au trecut de la crearea sa, Comisia s-a dovedit un instrument util pentru dezvoltarea înțelegerilor economice între state cu sisteme social-politice diferite. Jubileul actual, prin ordinea de zi a sesiunii și prin tendințele ce se profilează, pare să confirme concluzia că există premise pentru o întărire a pașilor făcuți pînă acum în cele două decenii de activitate a Comisiei, pentru o sporire a contribuției pe care ea o poate aduce la consolidarea cooperării economice europene.

O importantă cerință pentru desfășurarea mai eficientă a activității Comisiei este înlăturarea unor obstacole care nu sînt de natură să stimuleze rezolvarea multiplelor probleme ce stau în fața sa. Se impune, de pildă, rezolvarea pozitivă a chestiunii reprezentării ambelor state germane la lucrările Comisiei, ceea ce ar corespunde principiului universalității, care trebuie să stea la baza acestui for al colaborării intereuropene.

Sesiunea ce se desfășoară, începînd din 11 aprilie, la Geneva are loc în condiții în care, pe continentul european, se afirmă tot mai mult curentele ce se pronunță pentru schimbări radicale în viața politică internațională, pentru înlăturarea urmărilor războiului rece, pentru extinderea relațiilor economice, politice, culturale dintre state, fără deosebire de orînduirea socială. Un rol important în această direcție îl poate juca aplicarea în viață a rezoluției adoptate de Adunarea Generală a O.N.U. — la inițiativa României — privind „Acțiuni pe plan regional în vederea îmbunătățirii relațiilor între statele europene aparținînd unor sisteme economice și sociale diferite". Rezoluția, la care s-au alăturat în calitate de coautori și alte state, are o rezonanță crescîndă și se bucură de o aprobare tot mai largă pe continentul european. Statele Europei, acordînd o înaltă apreciere contribuției aduse de România în cadrul Comisiei și al comitetelor sale, au ales țara noastră, timp de doi ani consecutivi, în calitate de președinte și doi ani consecutivi în calitate de vicepreședinte al Comisiei.

Contribuția României la lucrările C.E.E./O.N.U. s-a exprimat printr-o participare permanentă și activă la perfecționarea activității Comisiei, a formelor sale organizatorice, a problematicii dezbătute ș.a. Așa, de pildă, România a inițiat constituirea unui comitet specializat în studierea problemelor legate de exploatarea gazelor naturale, Comitetul gazelor. Ca o parte componentă esențială a energeticii contemporane, gazele naturale pun numeroase probleme tehnice și economice. Comitetul care funcționează sub egida C.E.E./O.N.U. procedează anual la examinarea multilaterală a problemelor industriei extractive de gaz în Europa : transportul și stocarea gazelor naturale ; piețele de desfacere și aprovizionare existente pe continent ; statutul gazoductelor internaționale ; folosirea gazelor ; stadiul de folosire a unor materii prime pentru producerea de gaze ; productivitatea muncii în acest domeniu ; metodele de previziune în ce privește cererea de gaze naturale în viitorul mai apropiat sau mai îndepărtat etc.

Inițiatoare activă a lărgirii preocupărilor Comisiei Economice pentru Europa, România a jucat un rol important în includerea în programul de lucru al C.E.E./O.N.U. a unor teme de interes general pe continentul nostru. Astfel, printre temele dezbătute în momentul de față figurează numeroase probleme inițiate de țara noastră : proiectarea și construirea de termocentrale (în cadrul Comitetului energiei electrice), fabricarea de plăci aglomerate (în cadrul Comitetului lemnului), irigații, mecanizarea agriculturii (în cadrul Comitetului problemelor agricole) etc. De asemenea, România a promovat includerea între preocupările Comisiei a unor activități în domeniul industriei chimice.

Tematica înscrisă pe ordinea de zi a actualei sesiuni este amplă și privește domenii multiple de activitate : dezvoltarea industrială, problemele legate de Anul turistic internațional 1967, automatizarea și implicațiile ei, cooperarea economică și tehnico-științifică între țările continentului, problemele energeticii statelor europene, folosirea în scopuri pașnice a resurselor financiare și materiale ce pot fi eliberate prin dezarmare etc. Un punct care figurează în mod regulat pe ordinea de zi a sesiunilor Comisiei este examinarea și discutarea raportului C.E.E./O.N.U. privitor la „Situația economică în Europa". De larg interes european, problemele înscrise pe agenda sesiunii actuale ușurează schimbul de idei între guvernele participante cu privire la evoluția de pînă acum a unor sectoare-cheie ale economiei țărilor continentului și perspectivele lor în perioada următoare, metodele folosite pentru a se obține rezultatele pozitive, stimulii producției și comerțului. Un loc de seamă îl ocupă, de pildă, studierea experienței planificării și conducerii economiei naționale în unele state europene și, în primul rînd, în țările socialiste.

Interesul manifestat de numeroase gu-

Consiliul O. N. U. D. I.

Între 10—28 aprilie, va avea loc la New York prima sesiune a Consiliului Dezvoltării Industriale, organul de conducere al Organizației Națiunilor Unite pentru dezvoltare industrială (O.N.U.D.I.), compus din 45 de membri, printre care și România.

Sesiunea Consiliului O.N.U.D.I. constituie, după rezoluția 2152 (XXI) a Adunării Generale a O.N.U. care a consfințit crearea lui, primul act de manifestare al acestei organizații. Pînă nu cu mulți ani în urmă, punerea în discuția O.N.U. a problemelor industrializării tinerelor state constituia pentru reprezentanții țărilor capitaliste dezvoltate, și este lesne de înțeles pentru ce, un subiect „non grata" care, dacă se ridica în dezbateri, atrăgea din partea acestora reacții dintre cele mai negative.

Treptat, această opoziție a fost înfrîntă, ajungîndu-se la crearea acestei noi instituții a O.N.U. Prin eforturile conjugate ale statelor interesate, O.N.U.D.I. poate deveni un instrument eficient în lupta pentru promovarea industrializării.

Sesiunea se deschide într-o atmosferă de speranțe. Este vorba, dacă analizăm

verne pentru discutarea problemelor cooperării economice și tehnico-științifice demonstrează cît de largă este aprecierea rolului pozitiv pe care ea poate să-l joace în ce privește dezvoltarea în ritm susținut a economiei tuturor țărilor, în asigurarea folosirii cît mai depline a resurselor materiale și de forță de muncă, în consolidarea relațiilor economice între țări și, prin aceasta, în întărirea atmosferei de pace și colaborare în Europa și în întreaga lume.

După cum s-a subliniat de nenumărate ori în cursul lucrărilor Comisiei, pentru a se ajunge la rezultate pozitive în privința colaborării țărilor Europei este nevoie de efortul conjugat al guvernelor, de străduința lor de a extinde și dezvolta relațiile dintre state. De aceea, un rol de seamă l-a jucat și continuă să-l joace activitatea guvernelor membre îndreptată spre dezvoltarea, pe baze bilaterale, a schimburilor de valori materiale și spirituale, a colaborării economice în spiritul respectării principiilor fundamentale ale relațiilor dintre state suverane și independente, bazate pe egalitatea statelor, neamestecul în treburile interne, avantajul reciproc. Această activitate a oferit o bază temeinică pentru dezvoltarea rolului Comisiei Economice pentru Europa și creează premise pentru ridicarea lui pe o treaptă calitativ nouă. Înlăturarea acelor obstacole și discriminări artificiale care mai frînează încă relațiile normale dintre țările cu sisteme economice diferite, ar permite Comisiei Economice O.N.U. pentru Europa să-și aducă într-o mai mare măsură contribuția la dezvoltarea unui climat de pace și colaborare pe continentul nostru.

Dr. N. S. STĂNESCU

---

ordinea de zi, de a pune acum bazele juridice ale dezvoltării activității viitoare a O.N.U.D.I. (adoptarea regulamentului interior); de adoptarea unei schițe de program de lucru care trebuie să fie în același timp concret, dinamic, dar și suficient de suplu pentru a face față cerințelor noi și a se încadra în contextul activităților pe care unele din instituțiile specializate le depun în acest domeniu de mai mulți ani; de analizarea stadiului de pregătire a Colocviului internațional asupra dezvoltării industriale, prevăzut să aibă loc la sfîrșitul acestui an la Atena.

La sesiune participă în calitate de membră și România, care a fost aleasă în Consiliul O.N.U.D.I., ca o recunoaștere atît a experienței valoroase, proprii, în construcția economică și industrializare, cît și a participării active la promovarea activităților de industrializare în cadrul O.N.U. și a instituțiilor specializate.

Optimismul prudent pare că va plana asupra lucrărilor Consiliului. Fiecare delegație prezentă are viu în minte experimentul Conferinței Națiunilor Unite pentru comerț și dezvoltare care n-a realizat încă speranțele atît de mari și atît de arzătoare pe care înființarea sa le trezise în rîndul țărilor în curs de dezvoltare.

Se va repeta oare istoria și în cazul O.N.U.D.I.? Lucrările primei sesiuni și următoarele ne-o vor arăta. În orice caz, delegația română, alături de alte delegații, va căuta să promoveze la sesiune acele propuneri realiste și constructive care ar putea face din O.N.U.D.I. o instituție cu o activitate eficientă.

D. MICULESCU

ÎN CURÎND VA APĂREA REVISTA

„Magazin istoric“

În curînd va apărea o nouă publicație lunară, Magazin istoric — revistă de cultură istorică. Destinată unor categorii largi de cititori, ea va aborda o problematică variată din domeniul istoriei naționale și universale. Istoria patriei, din cele mai vechi timpuri și pînă în contemporaneitate, mișcarea democratică și revoluționară din țara noastră, locul poporului român în istoria universală, contribuția sa la îmbogățirea patrimoniului cultural al omenirii — iată cîteva din subiectele care se vor bucura de o susținută atenție în coloanele revistei. În paginile ei, cititorii vor găsi documente și memorii inedite ale unor personalități românе și străine, materiale privitoare la culturi și civilizații mai puțin cunoscute, la procese care au făcut vîlvă, la enigme istorice și culise ale diplomației, la episoade ale celui de-al doilea război mondial etc.

Printre colaboratorii Magazinului istoric se vor număra istorici, scriitori, publiciști, cadre didactice din învățămîntul de toate gradele, cercetători din institute, de la arhive și muzee, etnografi. Paginile revistei vor fi deschise tuturor celor care se preocupă de probleme privind istoria politică, socială, diplomatică, istoria economiei, științei, tehnicii, culturii.

La început de drum, revista Magazin istoric se adresează cititorilor din întreaga țară, solicitîndu-le păreri și sugestii asupra profilului și conținutului tematic. Redacția revistei Magazin istoric își exprimă dorința de a întreține o permanentă legătură cu cititorii săi, așteptînd de pe acum corespondențe pe adresa: București, Raionul 30 Decembrie, Str. Academiei nr. 39—41.

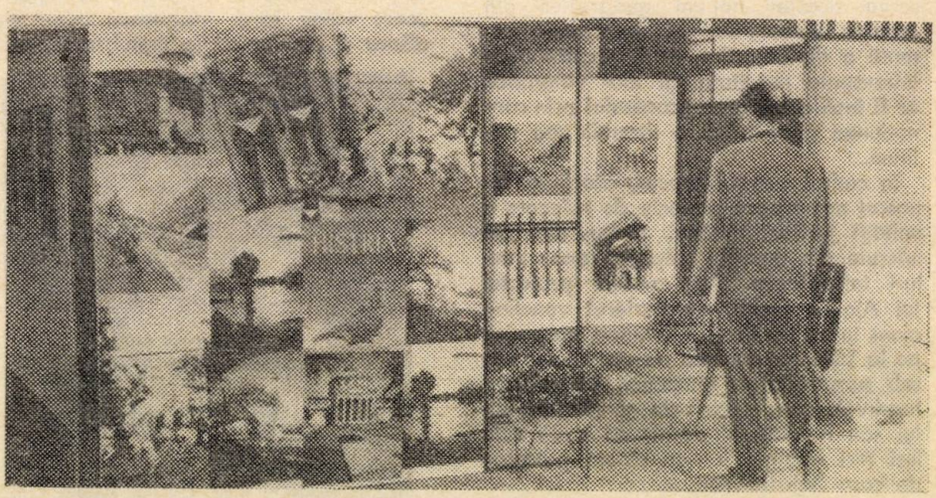

Belgrad. Standul românesc la expoziția internațională „Turism 1967“

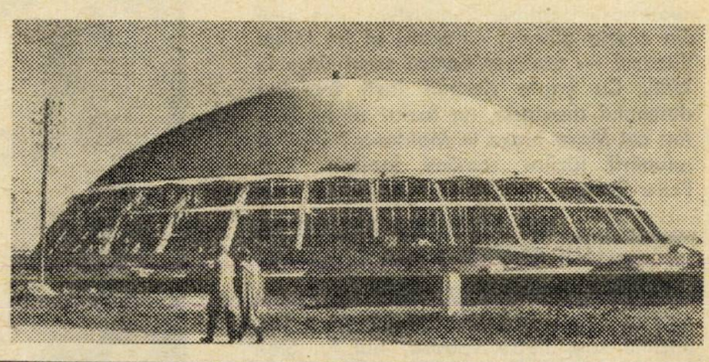

La Tunis se construiește un mare complex sportiv, care va găzdui în luna septembrie Jocurile Mediteraneene. În fotografie: cupola sălii de sport care va putea găzdui 7 000 de spectatori

pe urmele istoriei

Diplomaţia lui Petru Rareş

Virgil Cândea

Istoria patriei noastre a fost, pentru o îndelungată perioadă, cronica asprelor strădanii ale înaintaşilor de alcătuire a unui stat naţional unitar. Dacia, acest stat străvechi, a intrat în istoria lumii prin faima lui Burebista şi a lui Decebal, rămînînd cunoscută pînă aproape de pieirea imperiului roman sub numele ca de legendă : **Dacia felix.**

Despre Dacia au început a scrie din nou, în al XV-lea veac, cărturarii umanişti. Din scrierile lor, noţiunea a intrat în terminologia cancelariilor europene. Iată de ce osteneala cercetătorului de azi, care ar recapitula trecerea acestei noţiuni geografice din erudiţia umaniştilor în informaţia curentă a diplomaţilor, ar fi răsplătită cu interesante rezultate. Şi mai valoroasă ar fi însă cercetarea procesului prin care noţiunea geografică a devenit una politică.

În cadrul acestui proces, istoria a cunoscut numeroase proiecte de refacere a unităţii ţărilor române, multe din ele născute din ambiţia stăpînirii unor ţinuturi înfloritoare. Aşa a fost proiectul lui Aloisio Gritti, aventurierul venetian ajuns în slujba Porţii Otomane, care visa pe la 1534 să conducă un stat unitar pus sub suzeranitatea semilunei. De aceeaşi inspiraţie erau proiectele contemporanului său Ferdinand, dornic să vadă cele trei ţări române într-un sistem patronat de casa habsburgică.

Dincolo de aceste „planuri din cuţite şi pahare" au existat idealurile oamenilor de stat români, care-şi aveau izvorul în drepte imperative politice : rezistenţa în faţa cotropirii străine şi redobîndirea neatîrnării depline. Cunoaştem bine unul din aceste planuri — acela al lui Mihai Viteazul — realizat pentru scurt timp în 1600. Cu şapte decenii însă înaintea domnului muntean, un fecior al lui Ştefan cel Mare luase în Moldova iniţiativa adunării ţărilor române laolaltă. Era Petru Rareş.

„UN ADEVĂRAT FECIOR AL LUI ŞTEFAN VODĂ CEL BUN"

La 20 ianuarie 1527, locul lui Ştefăniţă la cîrma treburilor Moldovei îl lua unchiul său, Petru voevod, fiul lui Ştefan cel Mare şi al Mariei Rareş din Hîrlău. În portretele contradictorii făcute lui Petru Rareş pe vremea sa, unele vădit duşmănoase, altele prea elogioase, concordă trăsături de voinţă şi energie, îndrăzneală şi hotărîre rapidă, un orizont politic larg în problemele interne ca şi în relaţiile externe ale statului. Rareş cunoştea politica înaintaşilor săi, se informa necontenit despre împrejurările internaţionale, avea conştiinţa puterii economice şi militare a ţării sale şi credea într-un rol politic al Moldovei în Europa de sud-est. Aceste trăsături sînt confirmate de acţiunile sale. Petru Rareş a continuat măsurile de îngrădire a influenţei marii boierimi, după exemplul lui Ştefan şi al lui Ştefăniţă. Conducînd cu autoritate, el a fost aspru cu boierii, „care voiau să-şi însuşească averi ale altora şi ale lor să le înmulţească prin

Petru Rareş. (După o frescă din mînăstirea Sucevita)

mijloace nedrepte", apropiindu-şi mica boierime, tîrgoveţii şi micii proprietari de pămînt, pe care „îi apăra mai întîi împotriva nedreptăţii boierilor", cum arată documentele vremii. În politica externă a conceput planuri mari, alianţe cu diferite state, nu ezita în faţa unor adversari puternici şi, calitate esenţială pentru un adevărat conducător, îşi păstra optimismul şi capacitatea de refacere după orice insucces. Acest portret al lui Rareş l-a moştenit Moldova şi astfel îl consemnează, peste un secol, Grigore Ureche în cronica sa : „Şi cu adevărat era fecior lui Ştefan Vodă celui bun, că întru tot semăna tătîne-său ; că la războaie îi mergea cu noroc, că tot au izbîndit ; şi multe lucruri bune şi dumnezeeşti apucase de făcea. Ţara şi moşia, ca un părinte o socotea. Judecata cu dreptate o făcea."

„O ŢARĂ PUTERNICĂ ŞI MÎNDRĂ"

În anii domniei lui Rareş (1527—1538 şi 1541—1546), Moldova a atins o dezvoltare economică, politică şi militară care i-a justificat faima de care se bucura pe plan internaţional. Rapoartele şi cronicile străine subliniază frumuseţea ţării şi resursele ei, energia creatoare şi vitejia locuitorilor. Fiind „atît de întărită de la natură şi atît de bogată în toate", scria sasul George Reicherstorffer într-un raport către Ferdinand de Habsburg, publicat la Viena în 1541, „în această ţară nu lipseşte nimic din ceea ce este necesar pentru trebuinţele omului". Ţara are „un număr mare de oraşe şi castele", locuitorii de alte naţionalităţi se bucură de libertatea credinţei, administraţia este aspră cu cel ce calcă legile, dar „de aici provin ascultarea şi supunerea cea mare a supuşilor către domn". Frumuseţea şi bogăţia ţării sînt descrise la fel de Mustafa Gelalzade, cronicarul lui Soliman Magnificul. Obişnuiţi cu trupe de mercenari, observatorii străini admiră adesea oastea de ţară a Moldovei şi vitejia ei. Acestei ţări, puternice şi mîndre, s-a străduit Rareş să-i cîştige locul meritat pe arena internaţională a vremii lui.

Rareş venise la conducerea Moldovei într-o nouă perioadă a expansiunii spre Europa centrală a Porţii Otomane. Cu un an înainte, la Mohacs, Ungaria se prăbuşise sub loviturile oastei lui Soliman Magnificul. Regatul maghiar este disputat timp de cincisprezece ani de Ioan Zapolya, regele din Buda, şi de Ferdinand de Habsburg (fratele lui Carol Quintul), care ocupase Ungaria dinspre apus de Dunăre. Luptele se duceau în Slovacia şi Transilvania. Încurcată în nesfîrşite conflicte : în apus — cu Liga de la Cognac (formată de Franţa, Veneţia, Milanul şi statul papal), în sud-est — cu Poarta Otomană (aliată a lui Francisc I, regele Franţei), casa de Habsburg înţelesese importanţa Transilvaniei, regiune bogată, capabilă să întreţină cheltuielile ei militare şi, totodată, să constituie o bază de operaţii contra imperiului otoman. Mai bine de două secole, proiectele multor campanii, care trebuiau să rezolve Chestiunea Orientală — marea problemă politică europeană — vor pleca de la ideea stăpînirii Transilvaniei şi a asigurării unei alianţe între Moldova şi Ţara Românească. Astfel, soluţionarea Chestiunii Orientale, conform acestor proiecte, începea prin unirea ţărilor române sub forma unei alianţe politice şi militare capabilă să oprească expansiunea otomană la nord de Dunăre şi să favori-

zeze apoi eliberarea Europei de sud-est.

Dintre oamenii de stat care întrevedeau, după 1527, această soluție, Rareș era călăuzit nu numai de țeluri drepte (apărarea țării și redobîndirea independenței ei depline), dar și dispunea, totodată, de o bază politică, economică și militară sigură (autoritate în conducerea internă, resurse, sprijinul maselor, o armată puternică). Obiectivele lui Ferdinand erau expansiunea, iar acțiunile sale erau nesigure, pentru că în Transilvania putea conta numai pe patriciatul săsesc în timp ce armatele imperiale erau angajate pe alte fronturi. Zapolya, regele Ungariei (vasală Turciei), nu dorea decît refacerea regatului, fărîmițat la Mohacs. Dușmănit de o nobilime rebelă, care, cum observa Marx, prin politica ei concesivă față de Poarta Otomană „i-a deschis drumul spre Germania", atacat necontenit de habsburgi, el n-a putut lăsa țara, la sfîrșitul unei domnii zbuciumate, decît în moștenire nominală habsburgilor și în dominația reală a Porții. Această situație confuză o exploata Soliman, dornic să desăvîrșească dezmembrarea Ungariei, ceea ce-i reușește în 1541.

Polonia continua o politică de pace cu Poarta, disputele sale împărțindu-se pe frontul de vest, cu habsburgii, și de est, cu Ivan al IV-lea.

„TREI ȚĂRI ROMÂNEȘTI ÎNTR-UNA SINGURĂ"

În politica sa externă, Petru Rareș a înfruntat cu același mîndru limbaj, care a înscris cîteva din cele mai frumoase pagini ale istoriei diplomației noastre vechi, și retorica lui Soliman Magnificul și argumentele lui Zapolya sau Sigismund privind „drepturi" la o suzeranitate asupra Moldovei pe care nimeni nu și-o putea dobîndi cu armele. El se considera liber de alte obligații în afara plății tributului către Poartă, acceptat de înaintașii săi și care-i asigura deocamdată liniștea dinspre partea otomană. Încă de la începutul domniei sale, Rareș și-a îndreptat atenția către teritoriul în care conflictul era deschis și unde ajutorul îi era cerut de competitori : Transilvania. Erau acolo posesiuni moldovenești (Ciceul și Cetatea de Baltă) a căror situație trebuia lămurită în împrejurările tulburi aduse de înfrîngerea de la Mohacs. Dar Transilvania mai oferea o posibilitate pe care mîndrul domn al Moldovei n-o putea neglija : era regiunea care prin resursele și poziția ei geografică oferea, împreună cu Moldova, cea mai sigură bază pentru viitoare acțiuni împotriva Porții. Asemenea lui Mihai Viteazul mai tîrziu, un voievod român putea însă dobîndi conducerea Transilvaniei numai respectînd coordonatele juridice ale timpului. Rareș putea deci aduce la supunere provincia ca mandatar al suzeranului ei legitim. Cum pentru acest titlu luptau, în 1527, atît Ferdinand de Habsburg cît și Ioan Zapolya, amîndoi încoronați la Buda, Rareș a dus timp de doi ani negocieri cu fiecare dintre ei, preferînd, firește, pe Ferdinand, adversar al Porții Otomane, frate al puternicului împărat romano-german Carol Quintul. Dar tocmai din acest motiv, Ferdinand, după ce l-a înfrînt pe Zapolya în 1527 și 1528, a fost nevoit să se retragă, urmînd atitudinea fratelui său preocupat de conflictele apusene cu Liga de la Cognac. Iată de ce Rareș a adus la supunere Transilvania, în 1529, pe seama lui Zapolya, care i-a confirmat stăpînirea asupra Ciceului și Cetății de Baltă, i-a dat pe deasupra Bistrița și Ungurașul, cu bogatele mine din munții Rodnei și, fiind protejat de sultan, i-a menținut și bunele raporturi cu Poarta.

Dar, după campania din 1529, nobilimea maghiară, secuii, ca și patriciatul săsesc înțelegeau că provincia este, practic, sub ascultarea domnului Moldovei. Prin bătălia de la Feldioara, din 22 iunie 1529, în care vornicul Grozav a zdrobit trupele lui Ferdinand de Habsburg și i-a capturat artileria, Rareș a înscris preludiul altor bătălii de peste șapte decenii ce aveau să facă din alt domn român, Mihai Viteazul, stăpînul Transilvaniei.

Țara românească de peste munți era acum punctată de cetăți întărite moldovenești, ai căror pîrcălabi luau împozite și menținеau autoritatea lui Rareș. Consiliile orașelor săsești trimit la cerere, domnului Moldovei, contribuții bănești și, fără cerere, daruri. În Țara Românească domnea, în acest răstimp, Vlad, ginerele lui Rareș, atent la directivele socrului său. Astfel, din nordul Carpaților și pînă la Dunăre prima voința domnului moldovean.

Iar cînd, în 1535, Aloisio Gritti încearcă, printr-o acțiune politică, din care se degaja o idee curentă în literatura umanistă, să „refacă Dacia" (dar o „Dacie otomană, sub supremația sultanului", cum o va defini Nicolae Iorga) reacția moldoveanului este promptă : Gritti este scos de pe scena politică, pentru că stăpînirea Transilvaniei și a celorlalte două țări române trebuiau s-o aibă românii, nu un aventurier oarecare în căutare de avantaje politice.

TRĂDAREA MARII BOIERIMI

Încă din timpul lui Ștefan, condiția bunelor relații moldavo-poloneze o constituise rezolvarea problemei Pocuției. Într-o epocă în care statutul unei țări nu-l hotăra voința locuitorilor ci învoielile monarhilor, provincia era supusă dreptului feudal și acest drept înclina în favoarea domnului Moldovei, al cărui înaintaș sprijinise cu un împrumut Polonia, luînd ca zălog Pocuția. Bogdan al III-lea o cedase de bună voie lui Sigismund, într-un moment cînd crezuse că va îmbunătăți astfel relațiile cu regatul din nord. Rareș voia același lucru, dar în situația de acum a Moldovei cerea un act de bunăvoință și acesta era cedarea Pocuției. La refuzul regelui Sigismund, el ocupă regiunea cu armele, pierzînd-o, în 1531, prin bătălia de la Obertyn, care avea să-i deștepte pentru prima oară bănuiala unei trădări a marii boierimi.

Principala problemă a politicii externe moldovenești, pînă la sfîrșitul primei domnii a lui Rareș, a fost aceea a relațiilor cu Sigismund. În răgazul lăsat de campania din Persia a lui Soliman Magnificul (1535—1536), domnul moldovean a crezut în posibilitatea creării unei coaliții de eliberare a Europei de sud-est, în care scop a și dus tratative cu Ferdinand de Habsburg, ce se arăta dispus, pentru recăpătarea Transilvaniei, să uite înfrîngerea de la Feldioara din 1529.

Ferdinand ar fi fost un aliat necesar atît împotriva lui Soliman, ceea ce explică îndeajuns acordul secret încheiat de Rareș, în 1535, cu habsburgii, ca și negocierile ce au urmat. Dar, încă o dată, habsburgii și-au sacrificat singurul aliat posibil din sud-est. Ferdinand obține, în 1538, de la Zapolya, prin Tratatul de la Oradea, moștenirea Transilvaniei după moartea acestuia. În acest timp, Sigismund cere sultanului pedepsirea puternicului său vecin din sud iar Soliman, biruitor în Persia, poate încerca acum cucerirea Moldovei. Un asemenea stat, tare prin voința de libertate a locuitorilor lui, printr-o armată viteză, prin hotărîrea conducătorului, nu putea fi cucerit altfel decît prin trădare. Și marea boierime, în frunte cu „un oarecare Mihul, boier mare, arbănaș de neam, om foarte viclean", cum îl descrie cronica, va preda, în ianuarie 1538, cheile Sucevei lui Soliman.

Fugărit, scăpat de credincioșii de la Bistrița, de pescarii rîurilor de munte și aliații din țara secuilor, hotărît să reia la primul prilej lupta, Rareș se închide în Ciceu. Rezistă acolo doi ani, hotărîndu-se apoi să reia conducerea Moldovei. O obține într-o întrevedere, la Constantinopol, cu Soliman Magnificul, întrevedere despre care cronicile nu ne deslușesc nimic. Nu știm, deci, cum cei ce se înfruntaseră în timpul campaniei din 1538 au ajuns la pace. Dar este sigur că marele cuceritor otoman a recunoscut, și cu acest prilej, calitățile de om politic ale fiului lui Ștefan cel Mare.

■

Cea de-a doua domnie a fost una a răzbunării trădărilor din 1538 și a acreditării convingerii generale că Moldova nu înțelege să abdice de la țelurile sale. Pentru Rareș problemele politice sînt acum și mai grele. După căderea capetelor lui Mihu Logofătul, Trotușan, Alexandru Cornea, Moldova era din nou unită și gata de luptă. Dar în Transilvania, slăbiciunea lui Zapolya, mort în 1540, lăsase țara moștenire lui Ferdinand și voievodului său, Ștefan Mailat, român din Făgăraș ; moștenire contestată de Poartă, care îl susținea pe Ioan Sigismund, fiul nevîrstnic al Isabelei Zapolya. Pentru a doua oară, armatele moldovenești cuceresc Transilvania pentru un vasal turc, sacrificînd pe cel care, în alte condiții, putea fi un aliat, Ștefan Mailat, capturat la Feldioara și predat Porții Otomane. În 1542, noua coaliție europeană împotriva Porții, condusă de Ioachim de Brandenburg, găsește însă în Rareș un aliat care avansează importante subsidii în bani și provizii și e gata din nou să-și angajeze armata într-o expediție antiotomană. Dar coaliția se destramă, lipsită de hotărîre și mijloace, și — pentru a doua oară — domnul Moldovei este silit să-și abandoneze proiectele.

În întreaga sa domnie, energia și idealurile politice ale lui Rareș au fost zădărnicite de lipsa unor aliați însuflețiți de același ideal și încrezători în valoarea domnului moldovean. Politica sa externă fusese influențată de lipsa de hotărîre a habsburgilor, de slăbiciunea și interesele divergente ale lui Zapolya sau Sigismund, de timorarea nobilimii și negustorimii transilvănene. Acțiunile din Pocuția și apoi trădarea marii boierimi, pe care Rareș n-o preîntîmpinase, explică o mare parte din insuccesele sale.

Cu aceste sentimente trebuie să fi murit Rareș în 1546.

Ce moștenise Petru la începutul domniei sale ? O Moldovă puternică, numai nominal supusă sultanului. El o afirmase ca arbitru al situației din Transilvania, obligînd pe regele Ungariei, ai Poloniei, pe pretendentul habsburg și chiar pe sultan s-o recunoască astfel. Ce lăsa el la moartea neașteptată din 1546 ? Tocmai această faimă a Moldovei, care va fi chemată în ajutor de principii Transilvaniei și în anii lui Alexandru Lăpușneanu, și care se va dovedi o țară nesupusă Porții Otomane și în anii domniei lui Ioan Vodă cel Viteaz. O Moldovă care păstra un rol activ în politica Europei de sud-est. O țară capabilă de inițiative internaționale și recunoscută ca atare de factorii politici determinanți ai timpului.

o sectă chimică

Dr. Timothy Leary, profesor la Universitatea Harvard, a experimentat asupra domniei sale un drog halucinogen numit LSD sau, în termeni chimici, acidul dietilamidolisergic. În timpul probei a simțit că se „dizolvă" și că „toate celulele se dezintegrează", el urmînd a se transforma în totalitate „într-o băltoacă". Cam în această etapă a încercării a văzut „un șarpe enorm" strecurîndu-i-se „în stomac" și a căpătat certitudinea că va face „explozie".

După ce a străbătut acest traseu atît de accidentat prin diverse hîrtoape clocotinde, profesorul a făcut o amplă relatare studenților, însoțind-o de îndemnul la experiență proprie, căci „numai în asemenea momente poți obține extazul" și posibilitatea „de a te simți complet liber". Relatarea a fost mereu reluată, cu mereu altă asistență. Mulți tineri auditori au ascultat expozeul psiho-chimic cu gurile căscate, dar membrii consiliului științific al Universității l-au audiat pe magistru cu bărbiile în pumni — „nu m-au privit cu maximă simpatie", a observat și dr. Leary — și l-au dat afară.

Experimentatorul expulzat a considerat că e de datoria sa, în acest caz, să întemeieze un „cult lisergic", un fel de sectă al cărei conducător s-a declarat el însuși, inițiind drogări colective, cu ceremonial demential adecvat și regulament halucinatoriu. Poate că întreaga chestiune ar fi rămas în obscuritate — căci cîte secte nu se tot înființează și se desființează? — dacă transele acestea organizate nu s-ar fi însoțit și cu oarecari șolticării. Cînd șolticăriile au depășit anumite limite, poliția federală a permis cîtorva din agenții ei să fie convertiți la „lisergism" iar aceștia, în extazul furios al slujbei din casa patriarhului, au dat din greșeală peste o cantitate de marijuana —valorînd între 16 și 30 de ani pușcărie.

Dr. Leary, desmeticit întrucîtva, a protestat din mai multe puncte de vedere (științific, metafizic, religios, medical, psihic și personal), arătînd că starea de transport ce o provoacă cultul lisergic e de un efect social pozitiv : diferiți cetățeni halucinați au executat acțiuni practic imposibile altfel, adică, o studentă cu o constituție debilă a tăiat un copac cu toporul, un actor de la Hollywood se pregătește, la vîrsta de 60 de ani să aibă un moștenitor — și așa mai departe. Motivele invocate au făcut ca șeful cultului să fie audiat mai întîi, adică înainte de tribunal, de Subcomitetul pentru stupefiante al Camerei Reprezentanților. Acela l-a ascultat cu multă luare-aminte pe bărbatul cu chip lat și buze albe, pieptănat ca un fox scos din baie, a luat în considerație pledoaria sa și l-a dat în judecată.

Secta a fost așadar nevoită să se exileze în Mexic. Aici, dr Timothy și un asistent al său au început să experimenteze o nouă substanță dereglatorie, psilocibina, pentru a adăuga un nou capitol la evanghelia tulburărilor psihice dirijate. Oficialitatea mexicană, la început mirată de ce se întîmplă cu ceata aceasta bîntuită de amok, a îndrumat-o într-o regiune cactiferă, adică în localitatea Cuernavaca, dar după scurtă vreme, edificîndu-se pe deplin — cum ne informează revista „Vision" — a expediat toată trupa înapoi în Statele Unite. Întors acasă, dr. Leary a dat un interviu unei publicații deocheate, afirmînd destul de bățos că 10—40% din studenții americani sînt adepții săi și că el va persevera pînă cînd, printr-un mijloc sau altul, va „lisergiza" toată populația țării și a globului. Întrucît psilocibina e o materie fină, incoloră, inodoră, insipidă și perfect solubilă, dr. Leary crede că cel mai eficace mijloc de a o difuza în rîndurile locuitorilor ar fi aruncarea cîtorva pachete bune în apeductul din Washington. El a informat presa că un grup instruit de dînsul personal e pe cale de a săvîrși gestul în Olanda, la Amsterdam.

Poliția olandeză s-a sensibilizat rapid, cea americană a triplat paza principalului canal de aducțiune a apei și a stațiilor de filtrare. Dar dacă dr. Timothy Leary, asistentul său, Richard Alpert, sau vreun membru total psilocibinat al sectei a și acționat în apa potabilă a capitalei S.U.A. ?

Cîte semne de acolo, cîte discursuri congestionate, cîte articole crîncene ori oțețite nu par a duce spre o asemenea ipoteză !...

Valentin SILVESTRU

CA SĂ NU MAI VADĂ PRIMA PAGINĂ...

...Johnson, sătul de criticile la adresa politicii americane în Vietnam, citește ziarele de-a-ndoaselea

(Din **Die Zeit** — Hamburg)

gambitul „Torrey Canyon"

Poate pierzîndu-și răbdarea să aștepte mari inițiative diplomatice din partea guvernului, comentatorii englezi și-au concentrat atenția asupra petrolierului „Torrey Canyon" eșuat în largul coastelor britanice, încercînd — firește — să-i identifice semnificațiile politice.

Abordarea cea mai simplistă a problemei o ilustrează aceia care susțin pur și simplu că, o dată cu kilometrii de plajă ai peninsulei Cornwall, petrolul vărsat din „Torrey Canyon" a pătat și reputația de om prevăzător și eficient pe care premierul Wilson s-a străduit întotdeauna să și-o întrețină.

O altă școală de gîndire afirmă însă că naufragiul petrolierului, cu toate urmările sale, nu reprezintă un accident ci încă una din abilele mișcări politice ale primului ministru. Nu întîmplător, se spune, „Torrey Canyon" a eșuat într-o regiune binecunoscută lui Wilson, la mică distanță de insulele Scilly, locul preferat de premier pentru week-endurile sale atît de fructuoase în inițiative politice. După „diplomația canonierelor" a apărut deci „diplomația petrolierelor", al cărei prim capitol l-a scris „Torrey Canyon".

Din păcate, adepții acestei teorii nu reușesc să se pună de acord asupra țelurilor pe care le-ar fi urmărit primul ministru prin regizarea catastrofei.

Unii afirmă că, după ce a părut multă vreme nepreocupat de această problemă, Harold Wilson a hotărît să dea o lovitură decisivă rebeliunii rhodesiene a lui Ian Smith. Într-adevăr, acesta din urmă nu ar putea să nu înghită în sec la gîndul că, în timp ce el este obligat să aștepte cele cîteva camioane-cisternă care-i aduc benzină cu țîrîita din R.S.A., Marea Britanie își permite luxul de a se scălda literalmente în petrol. Supus la chinuri tantalice de această imagine, Smith nu va putea decît să ceară o nouă întîlnire în largul mării — de data aceasta nu pe un crucișător, ci pe un petrolier — și să accepte condițiile oricum generoase ale premierului Wilson.

Partizanii unor speculații încă și mai subtile afirmă însă că „Torrey Canyon" nu reprezintă altceva decît o dovadă a fermității intențiilor lui Harold Wilson de a aduce Marea Britanie în Piața comună. Fiu al unui popor de navigatori care a dat lumii pe Cook, Nelson și Francis Chichester, primul ministru a recurs la o metodă clasică pentru a calma apele cam agitate dintre Anglia și mica Europă, aruncînd petrol pe valuri. Așa se explică — argumentează adepții acestei teorii — faptul că petrolul a pornit-o de-a dreptul spre coastele Franței, țara care ridică principalele obstacole în calea amintitului proiect diplomatic.

Mihai MATEI

Captura cea 4 mare

Numai printr-o întîmplare și din zvonuri au aflat locuitorii satului spaniol Palomares că în împrejurimi se află bombe nucleare, pierdute cu prilejul catastrofei aviatice de la 17 ianuarie 1966. În cartea sa The Big Catch (Captura cea mare) Cristopher Morris explică motivele tăcerii autorităților americane și spaniole.

Jandarmii spanioli barează toate drumurile care duc spre perimetrul amenințat

Specialiști americani cercetează fiecare brazdă de pămînt

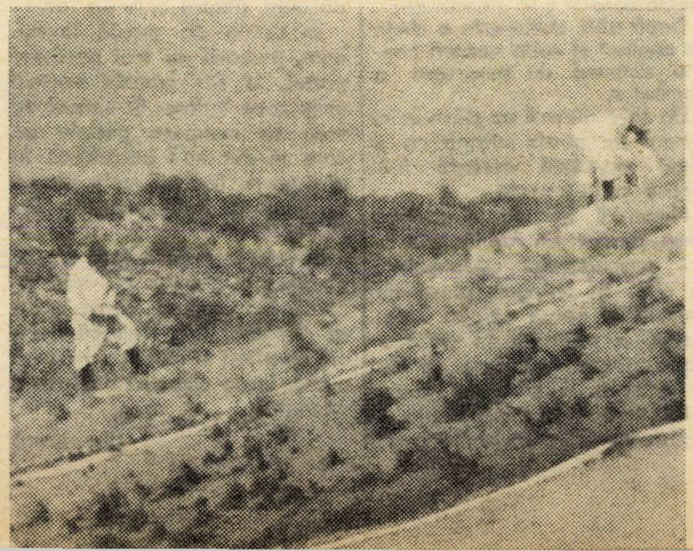

Întrucît nici Washingtonul, nici Madridul nu par dispuse să spună adevărul locuitorilor din Palomares, aceștia ar fi putut să spere cel puțin că vor afla cîte ceva de la colonelul Young, că acesta se află acolo pentru a-i informa. Într-adevăr, colonelul Young este ofițer de presă și însărcinat cu relațiile externe.

Colonelul „No comment"

Rareori s-a văzut un ofițer de presă atît de puțin dispus să colaboreze. Ziariștii l-au supranumit repede „Colonelul No comment".

— D-le colonel, ce s-a întîmplat de fapt cu dl Puig ?

— No comment ! (n-am nimic de spus).

— Dar cu membrul gărzii civile ?

— No comment !

— Este exact că patru anchetatori de la S.A.C. (Comandamentul aviației strategice), veniți de la Washington, au interogat la spitalul din Torrejon pe aviatorii salvați și că acum se află aici, la Palomares ?

— No comment !

— De ce fiecare rămășiță, fiecare fragment este păzit de un membru al poliției forțelor aeriene americane, înarmat cu un pistol ?

— Așa e ordinul.

— Puteți să ne confirmați sosirea la Palomares a unei echipe de medici de la Junta de Energia Nuclear (Comisia pentru energia atomică a Spaniei)?

— No comment !

— Dar, d-le colonel, toată lumea poate să-i vadă îmbrăcați în halate albe, cu inițialele J.E.N. Se știe chiar că au rechiziționat cinematograful din sat pentru a instala acolo boxe destinate consultațiilor medicale.

— Dacă știți, de ce mai întrebați ?

— Nu-i așa că sînteți în căutarea unei bombe pierdute, d-le colonel ?

Cel pe care un ziarist englez îl va numi într-un articol „Vocea Americii fără coarde vocale" răspunde rece, fără să plece ochii :

— Nu știu nimic despre nici o bombă pierdută.

— Atunci, ce naiba căutați ?

— Rămășițe de avioane.

— În cazul acesta, de ce aveți nevoie de contoare Geiger?

— După părerea dv., la ce servesc contoarele Geiger ?

— Eu vreau să aflu părerea dv. Există oare pericol de radioactivitate ? Sau este vorba de o simplă măsură de precauție avînd caracter de rutină ?

— No comment !

— De la cine putem să obținem informații, d-le colonel ?

Și colonelul Young răspunde imperturbabil nici mai mult nici mai puțin decît :

— De la mine.

Apoi, după o pauză, adaugă :

— Nu am nimic de spus și nu pot comenta motivele pentru care nu am nimic de spus.

— Prea bine, d-le colonel. O singură întrebare : dacă ați fi ziarist, ce importanță ați acorda acestei afaceri ?

Tăcere. Colonelul desenează cercuri pe nisip cu vîrful unui băț. Apoi :

— Ei bine... Cred că ar fi povestea cea mai formidabilă pe care un ziarist... Hm, hm ! (un zîmbet abia schițat). Dar cine ar putea oare s-o spună ?

În orice caz, nu colonelul Young, care, din ordinul superiorilor, rămîne absolut „de lemn" în fața reporterilor avizi de informații. Dar ei se pot adresa în altă parte. Unui simplu sergent, de pildă.

Astfel, într-o dimineață, Leo White, de la „Daily Mirror" din Londra, și André Del Amo, de la agenția U.P.I., învîrtindu-se prin împrejurimi, sînt interpelați de un subofițer :

— Ei ! Voi ! Da, voi doi de colo ! Ați face mai bine să plecați. Nu știți că zona e contaminată ?

Nu e nevoie de ei aici

Sergentul arată cu degetul un fragment de metal argintiu înfipt în pămînt :

— Vedeți bucățica asta ? Nu-i exclus să fie sursa radiațiilor depistate în această zonă. Ar putea fi o parte a bombei pierdute.

Cei doi ziariști ciulesc urechea și se apropie de sergentul vorbăreț.

— Vorbește vreunul dintre dv. spaniola ? continuă subofițerul după ce a aruncat o privire la legitimațiile ziariștilor. Închipuiți-vă că am necazuri cu un bătrîn care culege fasole acolo. Nu înțelege nimic din ce-i spun. Explicați-i că trebuie s-o șteargă numaidecît de aici din cauza pericolului radiațiilor.

Bătrînul țăran nu vrea să audă nimic, nici în spaniolă, nici în engleză. Nu vrea să plece decît după ce va termina strînsul legumelor, bombănind că „nu americanii au să-i comande ce să facă cu fasolea lui".

Între timp, ziariștii vorbesc cu sergentul :

— Și cercetările? Înaintează?

— N-a mai rămas de găsit →

decît una singură, explică sergentul fără sovăială. Poate că e îngropată lîngă sat, poate că a căzut în mare. Cine poate şti ?

— Şi... celelalte bombe ? întreabă Leo White cu un aer detaşat.

— Ştiţi, desigur, că două din ele au fost recuperate în primele 18 ore. A treia a fost descoperită acolo, în apropiere de ruinele fortului... Ei ! Aţi şi plecat ?

Cînd teleimprimatoarele au transmis noutăţile aflate de White şi Del Amo, ştirea a făcut senzaţie în întreaga lume. Autorităţile nu mai puteau să păstreze tăcerea şi, la 20 ianuarie, S.A.C. publica un comunicat de 47 de rînduri reamintind accidentul, recunoscînd că bombardierul „B-52" transporta „armament nuclear dezamorsat" şi adăugînd : „Supravegherea radiologică efectuată a permis să se ajungă la concluzia că acest accident nu prezintă nici un pericol pentru sănătatea publică sau pentru securitate".

Nici un pericol ? José Manuel Gonzales, primarul satului Palomares, este de altă părere.

— Am fost anunţat acum că oamenii din comuna mea nu mai au voie să consume lapte de la vacile şi caprele lor. Nu mai au voie să mănînce păsări, ouă, legume sau fructe din grădinile lor.

Pe ulîţele satului, asupra căruia continuă să planeze o atmosferă de neliniştе, ţăranii privesc cu o expresie dură cum trec americanii. Un bătrîn grădinar căruia toată lumea îi spune Juanito opreşte pe un ziarist şi îl întreabă :

— Cum se spune pe englezeşte „buro" (măgar) ?

Apoi, arătînd cu degetul o sentinelă americană, care stă de gardă, plictisită lîngă o rămăşiţă contorsionată, continuă :

— Vreau să-i spun că e un măgar. Şi vreau să-i cer să le spună şi celorlalţi acest lucru. Nu avem nevoie de ei aici.

În dimineaţa zilei de 24 ianuarie, oamenii de pe coastă îşi arată unul altuia ciudata flotă apărută la orizont: contratorpilorul „Mac-Donough", slepul de debarcare „Fort Snelling", vasul de salvare pentru submarine „Petrel", vasul de aprovizionare „Nespelen" sosesc la Palomares. Pe catargul contratorpilorului „Mac-Donough" fluturã insemnele contraamiralului William Guest, comandantul adjunct al forţelor navale ale N.A.T.O. pentru Europa de sud.

Nu e decît începutul. La 26 ianuarie apare vasul oceanografic „Dutton". La 27 sînt anunţate ultimele două nou născute ale tehnicii submarine, „Alvin" şi „Aluminaut", şi un al treilea submersibil mic, „Perry Cubmarine".

„Alvin", submarin de buzunar argintiu, are o lungime de 6,60 metri şi cîntăreşte 13 tone. Coboară la 1 800 metri şi poate rămîne sub apă 24 de ore cu un echipaj de trei oameni.

Echipat cu un compas magnetic, cu sonde, cu detectoare cu televiziune în circuit închis „Alvin" este un adevărat laborator de cercetări submarine în miniatură.

„Aluminaut" (lungime 30 de metri, greutate 80 de tone) este un fel de monstru electronic cu ochi proeminenţi, care se poate plimba timp de 32 ore consecutiv la o adîncime de 5 000 de metri, luminînd în jur cu proiectoare mari şi agitînd „labe" cu o lungime de aproape 3 metri, care îi permit să prindă obiecte scufundate.

Un Cousteau american

„Perry Cubmarine", submarinul galben, este cel mai mic din cele trei. Nu ia la bord decît doi oameni, la 200 de metri adîncime, timp de maximum două ore. Şi el posedă giroscoape, telefon submarin, sondă electromagnetică, precum şi „gheare" pentru a manipula cabluri sau diferite obiecte sub apă.

Oricît ar părea de ciudat, nici unul dintre aceste submersibile nu aparţine marinei americane. Pentru operaţiunea „Săgeata ruptă", flota S.U.A. a trebuit să facă apel la industria particulară. O dată cu aparatele lor, firmele şi-au trimis şi specialiştii. „Ocean Systems Incorporated" a împrumutat chiar, pe lîngă „Cubmarine", pe unul din directorii ei tehnici, cu un nume prestigios : John Lindbergh, în vîrstă de 33 de ani, fiul vestitului erou al Atlanticului.

Toţi aceşti oameni sînt civili. Apelul lansat i-a adunat din toate colţurile Statelor Unite. Vin nu numai să-şi facă meseria, dar şi să-şi rişte viaţa în cea mai periculoasă acţiune de pescuit întreprinsă vreodată : pescuirea de bombe. Li s-a spus despre ce este vorba. Li s-a cerut să păstreze cel mai desăvîrşit secret. Au acceptat cu toţii fără rezerve.

John Lindbergh este cel care va conduce şi va coordona cercetările celor trei submarine de buzunar. E exact omul potrivit : iubitor al mării, şi-a cîştigat galoanele de căpitan de corvetă în corpul de oameni-broaşte. Înalta sa specializare face din el un fel de Cousteau al S.U.A.

Întrucît vasele continuă să sosească, contraamiralul Guest va dispune în cele din urmă de o flotă de 27 de nave de toate felurile, de toate volumele şi de toate specialităţile. Are de asemenea sub ordinele sale 120 de plonjori (scafandri şi oameni-broaşte). Dispune de cele mai perfecţionate instrumente ştiinţifice concepute de tehnicienii industriei electronice : O.B.S.S. (Ocean Bottom Scanning Sonar), ochi magic care permite scrutarea unei suprafeţe largi de 15 metri, la o adîncime de 6 000 de metri ; Sea Scanner, detector prin ecou sonor care este dirijat asemenea unui proiector şi care reproduce pe un ecran forma şi natura obiectelor reperate sub apă ; Deep Water TV (sistem de televiziune în ape adînci)...

Pe scurt, Palomares a devenit unul din centrele ştiinţei moderne şi tehnicii celei mai avansate. În acelaşi timp, observatorii, care continuă să fie ţinuţi cu grijă la distanţă, încep să se întrebe dacă este vorba „numai" de o bombă atomică sau dacă nu cumva americanii caută şi altceva.

Evident, preparativele tehnicienilor concordă cu ipoteza bombei pierdute. De pildă, „braţele" submersibilului „Aluminaut" sînt întărite pentru a putea să ridice greutăţi de mai multe tone. Se comandă în mare grabă o „mînă" mai perfecţionată pentru „Alvin".

Dar în acelaşi timp, la Washington, un savant atomist, dr. Bethe, lăsă să-i scape în faţa cuiva care se mira de enormele forţe puse în mişcare pentru a regăsi un „armament dezamorsat" :

— Adevăratul pericol este ca altcineva să găsească înaintea noastră acest armament intact şi să-i afle secretele.

Misterioasa cutie neagră

De data aceasta ne aflăm în plin roman de aventuri. Nu numai că americanii au pierdut o bombă atomică, dar se tem ca altcineva să nu profite de acest lucru pentru a le fura un secret. Aşa se explică înlocuirea simplului contratorpilor „Mac-Donough" prin cel mai modern dintre crucişătoarele de luptă, „Boston", înarmat cu rachete teleghidate, cu tunuri de toate calibrele şi dispunînd de un impresionant echipament electronic de detectare.

Aşa se explică de asemenea afluxul, în regiunea Palomares, al unor turişti ciudaţi, salutaţi în mod politicos de gărzile civile şi care sînt de fapt agenţi ai Siguranţei spaniole, poliţie politică însărcinată de asemenea cu contraspionajul.

Este momentul cînd lumea începe să vorbească despre „cutia neagră".

Se spune că Wendorf, comandantul de bord al bombardierului „-B-52", accidentat, purta la gît o cheiţă pe care a pierdut-o în timpul catastrofei.

Se spune că această cheiţă deschidea o cutie neagră, pierdută şi ea.

După unii, cutia neagră conţine codul avionului „B-52". Cine posedă acest cod poate să afle totul despre misiunile bombardierelor strategice şi poate să intercepteze toate ordinele care le sînt date în zbor.

După alţii, cheia este o cheie de contact şi cutia neagră conţine sistemul de amorsare a bombelor.

De fapt nimeni nu ştie nimic, nimeni nu poate afirma că a văzut vreodată această faimoasă cutie neagră.

Nimeni ? Ba da. Francisco Simo, pescar din Aguila, patronul pescadorului „Manuala". Pe cînd îşi strîngea plasa de pescuit în largul satului Palomares, a observat în mijlocul peştilor care se agitau... o cutie neagră. Fiind prea grea, cutia a rupt ochiurile plasei înainte ca Simo să poată pune mîna pe ea şi a căzut din nou în apă.

Serviciile contraamiralului Guest se arată foarte rezervate în ce priveşte povestea lui Francisco Simo. Cutia neagră ? No comment.

La Madrid circulă manifeste. Ambasada americană se află în stare de asediu. Studenţii manifestează violent. Se produc ciocniri cu poliţiştii, care folosesc bastoanele de cauciuc.

Căci spaniolii încep să-şi dea seama despre ce este vorba. Ziarul „Ya" a lăsat să-i scape cîteva informaţii. Agenţia CIFRA, de asemenea. În sfîrşit, ziarele străine circulă şi oamenii ascultă posturile de radio de dincolo de Pirinei.

După ce că este victimă, satul Palomares devine şi blestemat. În pieţe, gospodinele bănuitoare îi întreabă pe negustori dacă roşiile lor provin de „acolo". Producţia locală (cel puţin ce mai rămîne din ea după ce recolta a fost călcată în picioare) este boicotată fără cruţare.

Într-un bar, un marinar are imprudenţa să precizeze că vine de la Palomares. Este aruncat imediat în stradă cu cuvintele :

— Du-te să contaminezi în altă parte !

Spania nu şi-a pierdut umorul. Circulă anecdote. Se povesteşte că pe „Costa Bomba", numită de asemenea „Costa Bum", cultivatorii din Palomares au renunţat la roşii pentru a cultiva ciuperci. Ciuperci mari, foarte mari ! Adolescenţii fredonează la nesfîrşit şlagărul la modă „Bomba ye-ye"...

La Palomares, însă, nu se ride. Cîţuşi de puţin. Ţăranii, care nu se mai hrănesc decît cu conserve, fac regulat coadă, în faţa cinematografului, pentru a fi supuşi examenelor medicale obligatorii. Bărbaţii se pot înapoia la cîmp dar fără să uite să-şi agaţe pe piept micul carton detector de radiaţii. La înapoiere sînt controlaţi.

De altfel, ce să caute pe cîmp ? Pe o suprafaţă de 14 hectare, buldozerele, după ce au cărat în sfîrşit epavele, smulg răsadurile, tulpinile, rădăcinile, pentru a le da foc.

În satele de coastă învecinate, pescarii nu mai părăsesc portul. Li s-a interzis accesul unor zone întinse. Şi nimeni nu vrea să cumpere peştele pe care se duc să-l pescuiască în altă parte. Toată Spania ştie că sardeaua de Palomares este „otrăvită".

În faţa încordării care creşte, americanii promit că vor acorda indemnizaţii. Apoi încep să distrugă fără remuşcări pomii fructiferi şi răsadurile de legume. Încep chiar să deplaseze pămîntul.

(Va urma)

DALLAS, NOIEMBRIE 1963

William Manchester, autorul cărții „Moartea unui președinte" (vezi „Lumea" nr. 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 și 15), relatează în ce împrejurări a început să-și scrie lucrarea, cum s-a documentat și de ce a intrat în cele din urmă în conflict cu Jacqueline și Robert Kennedy.

Bătălia cărții (2)

Fiind și om politic și scriitor, Arthur Schlesinger și-a dat seama exact despre ce este vorba și, cu toate că acceptase să înlăture un pasaj din declarațiile d-nei Kennedy înregistrate pe bandă de magnetofon, a refuzat să cedeze în alte privințe. Luna iulie a fost pentru el glacială.

La 4 august i-am scris d-nei Kennedy. Deși nu existau „soluții perfecte", îi spuneam eu, „cred că știu care reacție este greșită : cea mai simplă, cea care cere să se treacă cu buretele peste toate și să se spună «nu» istoriei. Dacă se dă satisfacție tuturor criticilor, consecința va fi un compromis dezgustător". Și mai departe: „Desigur, unele lucruri nu trebuie spuse. Dar eliminarea oricărei controverse ar reprezenta cea mai gravă insultă. Ar fi mai rea decît evitarea adevărului. Ar fi o minciună. Or, noi sîntem în măsură să facem ceva mai bun. Dacă unele lucruri vor durea, va fi ceva trist, dar e preferabil să doară decît să se scrie o istorie lipsită de substanță".

Nu am menționat nume, dar Jackie m-a înțeles perfect. Mi-a răspuns că, deși a fost indispusă de cărțile despre Kennedy și nu mai are încredere în propria ei judecată în privința lor, știe că am fost „un sprijin pentru Arthur". Am avut impresia că pledasem în favoarea cărții lui Schlesinger „O mie de zile". Nici nu mi-a trecut prin minte că, după numai un an, „Moartea unui președinte" avea să aibă nevoie de sprijinul lui Arthur Schlesinger sau că scrisorile semnate înainte : „Cu afecțiune, Jackie", aveau să se termine acum cu formula rece : „Cu stimă, Jacqueline Kennedy".

La un moment dat controversa devenise principalul subiect la ordinea zilei, dar avocații mei mă sfătuiau să nu spun un cuvînt, indiferent de comportarea adversarilor mei. În felul acesta, ca o supremă ironie, eu, apărătorul zelos al dreptului publicului de a fi informat, mă vedeam obligat să renunț la acest drept în timp ce eram calomniat, iar pe biroul meu se acumulau nenumărate acuzații.

Oricît de penibilă ar fi fost această epocă, nu a fost cea mai rea. Aveam aliați puternici, printre care direcția și redacția revistei „Look", la fel de hotărîte ca și mine să mențină integritatea unui document istoric. Îndelungatul efort pentru redactarea cărții rămăsese în urma mea și istoria acestei lupte solitare va rămîne pentru mine cel puțin la fel de memorabilă ca și ciocnirile care au urmat și care au luat sfîrșit în cabinetul unui judecător, în Foley Square, la New York.

Ziarul „The New York Times" prezicea că această carte va deveni „un best-seller record în istoria editurilor". Totuși, cu trei ani înainte de apariția ei, agentul meu literar mă avertiza în mod serios că riscam un dezastru financiar. El îmi atrăsese atenția că, întrucît stipulasem că o parte din beneficiile cărții aparțineau bibliotecii Kennedy, aveam să-mi recuperez pierderile numai dacă s-ar fi înregistrat un excepțional succes de public. Or, în acel moment, un asemenea lucru părea de neconceput.

Aveam 41 de ani cînd mi-a cerut d-na Kennedy să scriu „Moartea unui președinte". Acum am 44. În tot acest răstimp am văzut-o pe doamna Kennedy în sute de ipostaze. Una dintre ele era aceea a unei eroine. Este un fapt de netăgăduit că, în clipele de durere și zăpăceală, Jacqueline Kennedy, care pierduse mai mult decît fiecare dintre noi, ne-a ținut strîns uniți ; a rămas credincioasă liderului pe care-l pierdusem și, aprinzînd flacăra veșnică de la cimitirul Arlington, a reaprins flacăra mîndriei noastre naționale.

A-i spune „nu" era un lucru cu neputință de conceput la scurt timp după tragedie și, trei ani mai tîrziu, nu era mult mai ușor. Într-un fel era chiar mai greu. Soțul ei fusese singurul om cu o voință mai puternică decît a ei. Aparența ei fragilă fusese întotdeauna înșelătoare și, de la moartea soțului ei, devenise tot mai autoritară. Nimic nu descuraja această tendință. Omagiile presei și deferența manifestată de cei din jurul ei au întărit acel aer imperios care, pentru istoricul obligat să-o descrie ca pe o femeie în carne și oase, era rău prevestitor.

Izolată de marea ei avere, venerată de adepții „Noii Frontiere", care-și transferaseră fidelitatea față de președintele asasinat asupra tinerei sale văduve, temută de toți cei al căror viitor depindea de serviciile aduse ei și puternicului șef al familiei care se afla în spatele ei, Jacqueline prezida lumea elegantă din jurul său ca o tragică și admirabilă regină regentă.

Privind înapoi, îmi este ușor să-mi dau seama în ce fel a ajuns să vadă în autorul pe care și-l alesese un membru al curții sale. Credea chiar, așa cum a scris unui alt scriitor, că m-a „angajat" — expresie pe care am găsit-o fascinantă. În aceste împrejurări, Jacqueline Kennedy nu putea concepe că aș fi în stare să-i refuz ceva. Cînd am încercat să-i explic că integritatea muncii mele nu era de negociat, nu a înțeles. Pur și simplu n-a vrut să înțeleagă. Zîmbind prietenos, mi-a spus :

— Întreaga d-tale viață dovedește că ești un om de onoare.

Într-adevăr, în joc era onoarea. Singura dificultate consta în faptul că definiția pe care o dădea ea acestui cuvînt diferea în mare măsură de a mea. Eram scriitor, nu curtean.

William Manchester

Adevăraților curteni, o confruntare directă între noi doi cu privire la carte li se părea de neconceput. Erau convinși că vor fi în stare să mă facă să cedez. În orice caz, toată lumea dorea să o cruțe în privința detaliilor ; urma să fie consultată numai în ce privește hotărîrile importante.

Anunțînd proiectul meu presei la începutul anului 1964, ministrul justiției de atunci, Bob Kennedy, le declarase reporterilor că apariția cărții putea fi prevăzută în „trei pînă la cinci ani". Totuși, redactînd „memoriul de înțelegere" semnat de el și de mine, eu am menționat cel de-al doilea termen. Nici unul nici altul nu aveam o idee precisă în această privință și cinci ani, o cifră rotundă, părea termenul potrivit.

Totuși, gîndindu-mă mai bine, am considerat nepotrivită data pe care o specificasem în contract : 1963 plus 5 însemna 1968. Cădea așadar într-un an de alegeri prezidențiale, ceea ce ar fi reprezentat cel mai nepotrivit moment. În mod inevitabil, familia Kennedy ar fi fost acuzată că exploatează o tragedie națională în scopuri politice. În afară de aceasta, foarte curînd a devenit evident faptul că se pregăteau mai multe cărți senzaționale cu privire la asasinat. Unele se și aflau sub tipar ; toate aceste cărți puneau sub semnul întrebării probitatea guvernului american. De aceea la 12 ianuarie 1965, Bob Kennedy și autorul au renunțat la publicarea cărții în 1968 și s-au pus de acord asupra anului 1966 sau 1967, în funcție de data la care avea să fie gata cartea.

Menținînd un program de lucru de o sută de ore pe săptămînă am terminat o muncă de cinci ani în mai puțin de trei, și Evan Thomas, editorul meu de la „Harper and Row", a fixat data apariției cărții mele pe ultima listă de toamnă a firmei. Alegerea momentului reprezenta o problemă spinoasă. Ne-am gîndit întîi la 22 noiembrie 1966 dar am renunțat curînd la această dată așa cum a subliniat, pe bună dreptate, Bob, ar fi fost un mod scandalos de a exploata tragedia. Evan a ales, cu titlu de încercare, luna octombrie. La 21 iunie a început însă să amîne scadența.

Situația lui Evan era delicată. Harper, editor al oamenilor de stat din partidul democrat, era obligat să-și stabilească programul din vreme. El nu dorea să ofenseze familia Kennedy. Eram la fel de hotărît ca și Evan să respect întocmai toate acordurile noastre. Oricît de curios ar putea apărea acest lucru astăzi, doream să fiu sigur că nu se vor produce ulterior incriminări și am avut impresia — ca toată lumea de altfel — că nu am neglijat nimic.

Scriindu-i doamnei Kennedy a doua zi după ce terminasem prima versiune, am asigurat-o că „în introducere am declarat că eu, și numai eu, sînt răspunzător de această carte". Ea nu poate fi ținută răspunzătoare pentru aprecierile mele. În orice caz, la 11 mai anul trecut, ea a hotărît să nu citească manuscrisul și mi-a trimis vorbă că este încredințată că voi înțelege că are cele mai bune sentimente față de mine și că este de acord cu publicarea cărții în toamnă.

Hotărîrea ei de a nu citi cartea fusese prevăzută ; cu șapte săptămîni mai devreme, diferite copii au parcurs labirintul întortocheat de la personalul ei la Robert Kennedy și apoi la cei doi consilieri ai lui, cărora le acorda cea mai mare încredere : John Seigenthaler și Edwin O. Guthman. Aici, soarta cărții părea să fie în mîinile unor oameni de răspundere. Eu tratam cu editorul meu Evan Thomas, de la firma „Harper and Row", care vorbea cu Seigenthaler și cu Guthman iar ei vorbeau la rîndul lor cu Bob Kennedy.

Între martie și iulie anul trecut, consfătuirile au avut drept scop, în cea mai mare parte, înlăturarea părților de prisos. Astăzi, acele patru luni de muncă par o perioadă fericită. Pînă atunci, nimeni nu citise măcar un rînd din lucrarea mea. Acum, fiecare zi îmi aducea noi încurajări. Guthman, de exemplu, i-a scris lui Evan Thomas că o consideră „o mare carte istorică" și adăuga : „Este o lucrare mare și sînt de părere că va reprezenta o piatră de hotar în istoria erei Kennedy".

Între timp, și-a spus părerea și formidabilul Arthur Schlesinger. Într-un memorandum de șase pagini adresat lui Bob Kennedy, lui Evan Thomas și mie, el scria : „Consider că este o carte remarcabilă și, potențial, o carte mare. Cercetările, sentimentele, forța de evocare a personalităților și a atmosferei, stilul general al cărții, toate sînt superbe".

Era un lucru încurajator. Mai interesant este însă faptul că memorandumul lui Schlesinger era împănat cu observații ca : „Păstrați acest paragraf — e vorba de fapte și nu de păreri". „Reintroduceți pasajul marcat pentru a fi înlăturat. El rezumă esențialul" ; „Reintroduceți pasajele înlăturate. Reprezintă o parte esențială a povestirii" ; „Restabiliți pasajele înlăturate. Este vorba de lucruri bine sesizate și importante" ; și : „Desigur, Johnson avea mai multă încredere în Rusk decît avusese Kennedy. De ce să fie înlăturat pasajul ?"

Într-adevăr, de ce ? Pe atunci nu-mi dădeam seama ce însemnau toate acestea și nici nu aveam să le descopăr înțelesul decît peste vreo trei săptămîni, cînd Evan Thomas mi-a arătat tăieturile propuse de Guthman, de Seigenthaler și de editura „Harper and Row". Cele mai multe erau juste, dar ochiul exersat al lui Schlesinger surprinsese cîteva încercări de cenzură politică. Unele erau opera admiratorilor lui Kennedy, altele ale admiratorilor lui Johnson. Mai tîrziu aveau să se producă alte încercări similare.

În tot timpul primăverii, cerul a continuat să fie totuși albastru și senin. Arthur Schlesinger era acum cel mai activ sprijinitor al meu. El îi scrisese lui Bob Kennedy despre „profunda sa încredere și marea sa admirație față de această carte".

Apoi, la 28 iulie, senatorul Robert F. Kennedy, vorbind în calitatea sa de șef al familiei Kennedy, a trimis firmei „Harper and Row" o înștiințare prin care aproba cartea fără nici un fel de condiții. A doua zi mi-a trimis și mie același mesaj sub forma următoarei telegrame : **„Pentru cazul în care s-ar ridica unele noi întrebări în legătură cu manuscrisul cărții d-tale, doresc să declar următoarele : deși nu am citit relatarea lui William Manchester despre moartea președintelui Kennedy, cunosc respectul președintelui față de Manchester ca istoric și ziarist".**

El încheia astfel : **„Membrii familiei Kennedy nu vor ridica nici un obstacol în calea publicării lucrării sale".**

I-am răspuns : „Telegrama pe care mi-ați trimis-o a fost admirabilă. Ea se referă la toate problemele și rezolvă totul".

La sfîrșitul lui iulie 1966 am avut trei convorbiri telefonice cu Bob Kennedy și, cu aprobarea sa neconditionată, agentul meu a vîndut revistei „Look", pentru suma de 665 000 de dolari, dreptul de a publica manuscrisul în foi-

→

leton. Bob a fost acela care mi-a spus încîntat că această cifră reprezintă probabil un record. „Memorandumul de înțelegere“ semnat de noi în 1964 specifica în mod precis că sumele provenite din publicarea în reviste aveau să revină autorului. Deși nu-mi dădeam încă prea bine seama de acest lucru, situația mea financiară se schimbase radical. În seara următoare am început să-mi îngrămădesc geamantanele în mașină ; intenționam să-mi duc familia în prima vacanță adevărată din ultimii patru ani.

Dar proiectele de plecare erau premature. Bob Kennedy își pusese la curent cumnata. Acum, cînd publicarea în revistă era iminentă, ea trebuia să se împace cu această situație. N-a putut. Deși, cu trei ani înainte de publicare, stabilisem că cea mai mare parte a sumelor rezultate din drepturile de autor urmau să fie plătite bibliotecii Kennedy (s-a calculat că această bibliotecă va primi peste 5 milioane de dolari), ca s-a folosit de faptul că unele părți din carte aveau să apară în „Look“ pentru a denunța acest aranjament drept o „comercializare“. Ulterior, un membru al familiei mi-a declarat că Bob Kennedy a părăsit casa Jacquelinei dezamăgit, încurcat și speriat.

În orice caz, după aceea a devenit foarte greu de abordat. Auzind zvonuri despre existența unor nemulțumiri, i-am scris că „a trecut timpul intermediarilor“. Nu am primit nici un răspuns. Am încercat în repetate rînduri să-i telefonez. Deși nu am reușit, soția sa Ethel, secretarul său și Arthur Schlesinger m-au asigurat cu toții că nu am de ce să mă necăjesc ; la 7 august, Arthur mi-a declarat că vorbise în ajun cu Jackie și cu Bob și că totul era „liniștit“.

Iadul ar fi fost un cuvînt mai nimerit. Indiferent cum i-a părut Jackie lui Schlesinger, cu Bob Kennedy ea era ca un vulcan și, în săptămîna următoare, s-a aprins și el.

În după-amiaza zilei de 12 august, am petrecut trei dintre cele mai neplăcute ore din viața mea, în biroul lui din Washington, urmărindu-l uluit cum se învîrtea ca un tigru prin cameră între Evan Thomas, John Seigenthaler și mine. Fiecare dintre noi patru avem unele amintiri despre această întîlnire agitată. Este inevitabil ca aceste amintiri să difere. Pot sugera însă că ale mele sînt cele mai demne de încredere, deoarece eu am rămas treaz în tot cursul nopții și am scris la mașină toate detaliile pe care mi le-am putut reaminti.

La început încercasem să înțeleg ce s-a întîmplat. A fost inutil. Ca și Jackie, Bob părea cu totul irațional. M-a acuzat că am ridicat vocea. S-a prefăcut că iese din cameră și s-a ascuns într-o nișă de unde a țîșnit apoi, îndreptînd spre mine un deget acuzator. La un moment dat, l-a tras deoparte pe Evan Thomas cu care a dus o convorbire în șoaptă, în timp ce arunca priviri spre mine.

Ulterior, în mașină, Evan Thomas mi-a declarat că Bob îi spusese doar că, deși este cu totul împotriva folosirii textelor în reviste, nu are nimic împotriva cărții. Incidentul fusese însă foarte enervant.

Bob Kennedy îmi sugerase „să stric zațurile revistei «Look» ca să nu se mai poată tipări textul“. Uluit, i-am răspuns : „Dar ar fi necinstit din partea mea, Bob“. El a rîs. „Lasă atunci acest lucru în seama lui John“. Seigenthaler a zîmbit slab. Chiar și Thomas era stingherit, iar eu am simțit cum îmi pierd cumpătul.

După ce l-am întrebat cîți dintre ceilalți autori ai cărților despre Kennedy au fumizat venituri atît de mari Bibliotecii (Seigenthaler a răspuns că numai unul, iar suma a fost de 3 000 de dolari), Bob m-a întrebat : „Cîți bani vrei ? Trei sute de mii ? Patru sute de mii ?“ I-am răspuns : „Fii rezonabil. Am semnat un contract cu Mike Cowles de la revista «Look»“. El a izbucnit : „Fă bine și nu ridica vocea“.

Spre sfîrșitul aceleiași luni, Evan Thomas mi-a citit o telegramă primită de la biroul lui Bob. Ea începea astfel : „În actualele împrejurări, situația fiind atît de dificilă, consider că lucrarea despre moartea președintelui Kennedy nu ar trebui publicată nici sub formă de carte, nici în reviste. V-aș fi îndatorat dacă l-ați informa despre acest lucru pe Bill Manchester“.

Așadar, Bob Kennedy mă sfătuia acum să uit totul. Sau, mai degrabă, îi spunea lui Evan să-mi comunice mie acest lucru. Era un procedeu complet lipsit de sens.

Această inconștiență vădită explică comportarea lui Kennedy în tot cursul controversei. Abilitatea politică a lui Bob este bine cunoscută. Fără ea, probabil că fratele său nu ar fi fost ales președinte. Un om cu natura sofisticată a lui Bob nu acționează ca un băiețel frustrat decît dacă are motive serioase să acționeze așa. El și Jackie au avut asemenea motive. Există încă zeci de milioane de americani care nu pot privi asasinatul cu sînge rece. Dacă oamenii din afară sînt iraționali, este natural desigur ca cei care au fost foarte apropiați de președinte să fie tratați cu simpatie și înțelegere. Bob nu a putut suporta să citească textul cărții. El nu putea oferi sugestii constructive. Nu putea decît să se zbată în durerea sa fără sfîrșit, în timp ce continua întîlnirile cu mine, cu Jackie și cu ceilalți.

Ca un gest de atenție față de văduvă, revista „Look“ a redus numărul foiletoanelor de la șapte la patru și a amînat publicarea lor pînă în ianuarie anul acesta ; cartea editată de „Harper and Row“ avea să iasă de sub tipar în primăvară. Acestea erau însă limitele concesiilor. Ele păreau să-l fi mulțumit de Bob. Jackie însă a rămas neînduplecată...

Acum, personalul lor a adoptat o nouă strategie. S-au abătut asupra mea două valuri de noi cereri de schimbări. Primul a pornit de la Pam Turnure, o tînără secretară a d-nei Kennedy. Evan Thomas și cu mine am fost de acord că nu putem accepta ca văduva să-și delege autoritatea d-rei Turnure. Totuși, înainte ca aceasta să renunțe la folosirea foarfecelui, ea ciopîrțise 77 de pasaje sau fraze, modificările fiind prinse de șpalturile cărții mele. În mod metodic, le-am desprins.

Evan considera că felul în care o tratez pe Pam este neserios. Așa și era, și pe bună dreptate ; cînd d-na Kennedy a revizuit ea însăși ulterior textul, diferențele dintre schimbările făcute de ea și acelea sugerate de secretara ei au fost remarcabile.

Pam Turnure era de categorie mijlocie ; dar John Seigenthaler era de categorie grea. John aprobase deja manuscrisul. Acum însă, lui (sau altcuiva) la o a doua analiză, îi veniseră alte idei, idei politice. Acesta a fost al doilea val de propuneri de tăieturi și era vorba de 111 asemenea reduceri.

Întocmai ca și propunerile lui Pam, aceste sugestii au fost prinse de șpalturi, dar în timp ce ale ei fuseseră în cea mai mare parte neimportante, cele ale lui John ar fi necesitat ca istoria să fie scrisă din nou. Printre altele, el dorea o nouă versiune a primei întruniri a cabinetului lui Johnson, din care să dispară relatarea fricțiunilor dintre Johnson și Bob Kennedy. Pe scurt, aceasta ar fi constituit o deformare pur și simplu și propunerea a fost respinsă de îndată.

Pe la mijlocul toamnei anului 1966, deși d-na Kennedy nu văzuse încă manuscrisul, cei din jurul ei făceau propuneri care, comparate cu acelea ale d-rei Turnure, erau relativ juste. Ele continuau însă să fie de natură politică. De exemplu, mi s-a cerut să scot vreo 6 000 de cuvinte din foiletoanele din „Look“. Cînd în cele din urmă d-na Kennedy a văzut această versiune, ea mi-a cerut să tai vreo 1 600 de cuvinte. În general, de aproximativ 75 la sută din tăieturile propuse în numele ei nu ea era vinovată. Ele reprezentau o extindere a încercării de a suprima fapte esențiale.

Presa aflase despre conflict și au început să circule zvonuri despre conținutul cărții. Majoritatea acestor zvonuri aveau un caracter calomnios pentru președintele Johnson. Se afirma astfel că el ar fi confiscat biblia familiei Kennedy, în timp ce un alt zvon îl arăta stînd lîngă cosciugul președintelui asasinat și rîzînd în hohote. Oricît de fantastice ar fi aceste minciuni, s-au găsit persoane suficient de credule pentru a le accepta. După ce a oscilat un moment, gîndindu-se la o contraofensivă, Casa Albă a păstrat o tăcere înțeleaptă.

Curtea familiei Kennedy a fost însă mai activă. Trompetele au răsunat, curtenii au fost adunați, s-au citit proclamații, s-au ascuțit spadele...

Am fost acuzat de a fi exploatat fără milă convorbirile mele cu d-na Kennedy, ca și cînd nu aș fi luat toate precauțiile imaginabile pentru a păstra secretul acestor întrevederi. (Refuzasem chiar să le discut cu comisia Warren și, revizuind prima versiune a cărții mele, hotărîsem să distrug 200 de pagini de text care, la o analiză ulterioară, îmi apăreau ca avînd un caracter prea personal sau ca fiind inutile de critice la adresa unor oameni activi încă în viața publică.) Bob Kennedy m-a asigurat totuși că nu va exista o urmărire în justiție. Și într-adevăr, părea să fie prea tîrziu pentru un proces. La această dată, Jacqueline Kennedy cunoștea de aproape cinci luni planurile editorilor. Punctul periculos părea să fi rămas în urma noastră. Atunci d-na Kennedy a dat în judecată revista „Look“, firma „Harper and Row“ și pe mine.

În aceeași seară, cumnatul ei, primind patru redactori la Hickory Hill, le-a declarat că este înspăimîntat. Lucru semnificativ, el, care semnase împreună cu mine „memorandumul de înțelegere“, nu i s-a alăturat în calitate de coreclamant.

Indiferent de criteriile de apreciere, momentul ales de d-na Kennedy era extraordinar. Fuseseră semnate contracte cu editori din peste 12 țări străine și traducerile se desfășurau în mare viteză ; paginile corectate la „Harper and Row“ erau gata pentru a fi tipărite ; Clubul „Cartea lunii“ anunțase că a ales pentru luna aprilie „Moartea unui președinte“ ; rotativele revistei „Look“ începuseră să scoată prima tranșă. Se părea că pășisem pe o cale fără întoarcere.

Exista o singură soluție : un aranjament în afara tribunalului.

Jacqueline Kennedy a ajuns la început la un acord cu redactorii revistei „Look“ și cu autorul. Ne-am declarat de acord să înlăturăm 1 600 de cuvinte, iar ea a admis să nu se opună apariției în fascicule.

Problema cărții rămăsese însă nerezolvată. A fost stabilită data procesului. A fost desemnat judecătorul. Kennedy a fost programat ca prim martor și mai erau cîteva ore pînă la începerea procesului cînd d-na Kennedy, veghind pînă la 5,30 dimineața, citi în sfîrșit manuscrisul complet, cu un sentiment pe care unul din prietenii săi l-a numit „de tot mai mare surprindere și fascinație“.

Multe necazuri ar fi fost evitate dacă cei interesați în această carte — inclusiv autorul — i-ar fi cerut s-o citească în primăvara anului 1966. Acum, ei i-ar fi fost greu să retracteze cuvintele brutale rostite în numele său : ar fi fost o trădare față de cei care o serviseră cît putuseră mai bine.

Oricum, am scos din nou o serie de pasaje cu caracter personal împotriva cărora d-na Kennedy a avut obiecțiuni și, pentru a dovedi că profitul mă preocupa la fel de puțin ca atunci cînd răspunsesem la apelul ei de a scrie cartea, cu trei ani în urmă, am renunțat la drepturile mele asupra anumitor surse de venituri destinate inițial autorului.

Atunci, Jacqueline Kennedy și-a retras reclamația.

Am fost uniți cîndva printr-o prietenie unică. Acum însă fuseseră provocate răni foarte adînci. Ele se vor vindeca pînă la urmă, dar cicatricea va rămîne urîtă.

În cursul celor trei ani și jumătate care au trecut de la crima săvîrșită la Dallas, prieteniile, atitudinile și ambițiile politice i-au schimbat pe aceia care se aflaseră în mijlocul ciclonului. Fără îndoială că unii vor dezavua cartea mea, dar mă aștept tam la acest lucru încă din dimineața în care am început să așternem pe hîrtie primele cuvinte. Nu puteam modifica trecutul. Trebuia să-l transcriu cu precizie, așa cum îl văzusem, cu toate ororile sale, cu faima sa, cu absurdițățile sale, cu splendoarea, furia, neînțelegerile și momentele sale tragice. Dacă nu sînteți de acord, sau dacă vă întrebați de ce încerc sentimente atît de puternice, permiteți-mi să vă reamintesc că într-o zi, cînd eram ceva mai tineri, a existat un președinte american care și-a petrecut viața în arenă, care a murit acolo și care ar fi dorit ca istoria sa să fie povestită în mod deschis și cu sinceritate.

— *Ajunge ! Ajunge !*

(Din „The New York Herald“)

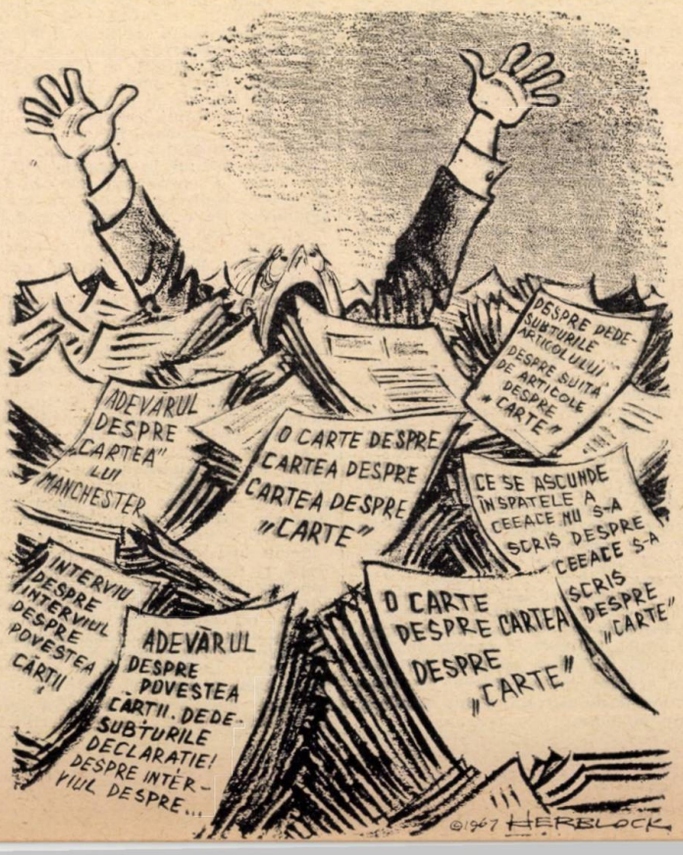

Le Monde
Nr. 6917 PARIS

CE AM VĂZUT ÎN VIETNAM

ÎN CALITATE DE SECRETAR al Comisiei permanente de anchetă pentru Vietnam (organism internațional independent, prezidat de ministrul de stat belgian Henri Rollin), am petrecut, împreună cu colegii mei, aproximativ 20 de zile în Republica Democrată Vietnam. Juriști obișnuiți să analizăm texte, să culegem fapte și să examinăm dovezi, noi știam deja prin studierea dosarului că, după ce au intervenit în sud, după ce au zădărnicit sistemul elaborat la Geneva în 1954, S.U.A. au săvîrșit o agresiune directă împotriva unui stat suveran, R. D. Vietnam, violînd dreptul internațional, Carta O.N.U. și acordurile de la Geneva.

Eram informați de asemenea de cruzimea acestui război și totuși am fost surprinși de cele constatate la fața locului. Am călătorit mult și am văzut, de pildă, orașele Thanh Hoa (aproximativ 60 000 de locuitori în 1964) și Vinh (72 000 de locuitori), literalmente distruse. În orașul Vinh, 80 la sută din construcțiile din cărămidă au fost rase de pe fața pămîntului. În împrejurimile orașului Hongay, așezarea muncitorească Ha Tu, plaja Bai Chay cu hotelurile și locurile ei de odihnă sînt complet nimicite. La 9 martie, biserica Sainte-Marie-de-Hongay, situată pe o colină, la marginea unui cartier muncitoresc cu 1 500 de locuitori, a fost complet distrusă de două avioane ale căror bombe au ucis 16 persoane (printre care șapte copii) și au rănit 30. Preotul bisericii, Vo Thanh Trinh, ne-a spus: „Ce bine ar fi dacă și cardinalul Spellman ar putea să fie de față!"

Cum să uităm numeroasele spitale și școli rase de pe fața pămîntului? De la începutul lunii martie, americanii lansează proiectile umplute cu cuburi din oțel cu marginile tăioase, avînd latura de 4 mm. Am strîns asemenea cuburi în centrul orașului Haifong, în zorii zilei de 12 martie, după un bombardament. Am văzut efectele lor distrugătoare asupra corpului omenesc, efecte constatate de consilierul nostru medical, doctorul Harvey din Londra. Toate aceste arme nu pot servi decît pentru terorizarea și intimidarea populației civile.

Dar, în ciuda încercărilor, ea își păstrează un eroism calm. Acest popor, obișnuit cu sacrificiul și lupta, își intensifică eforturile și își dovedește ingeniozitatea în fiecare clipă. În majoritatea provinciilor, fiecare cătun cu peste 400 de locuitori dispune acum de un agent sanitar. În satul Nam Ngan (provincia Thanh Hoa), unde trăiesc 3 000 de locuitori, 132 de adulți, împărțiți în cinci clase, urmează de două ori pe săptămînă cursuri serale de cultură generală (literatură și matematică). Învățători

Întors din R. D. Vietnam, doctorul Harvey, membru al comisiei de anchetă instituită de Asociația internațională a juriștilor democrați, prezintă la Paris dovezi ale bombardamentelor sălbatice efectuate de avioanele americane asupra populației civile

sînt scutiți de obligațiile militare, ceea ce dovedește importanța acordată învățămîntului.

Acest popor și conducătorii lui — cu care ne-am întîlnit — doresc cu înflăcărare pacea, dar o pace reală, în demnitate. Ceea ce m-a mișcat cel mai mult la vietnamezi este sentimentul lor că sînt în strînsă comuniune cu popoarele lumii, credința lor în opinia publică mondială și încrederea în sprijinul ei. Este de netăgăduit că, pe măsură ce este mai bine informată, opinia publică se ridică împotriva unor acte care violează legile umanității, împotriva a ceea se se află la originea însăși a acestor acte: intervenția și agresiunea. În urmă cu 50 de ani S.U.A., sub conducerea președintelui Wilson, proslăveau rolul opiniei publice mondiale și i se adresau peste capul guvernelor. Cît timp vor mai putea azi să rămînă surde la apelul ei?

Georges FISCHER

THE NEW REPUBLIC
Vol. 156, nr. 11

„DE CE NU VĂ SPUNEȚI CUVÎNTUL, DOMNULE SENATOR?"

„Stimate domnule senator McGovern,

Apreciez activitatea dv. din Senat, dar mă întreb de ce sînteți atît de reținut în privința Vietnamului? De ce voi, senatorii, nu aveți curajul să luați cuvîntul împotriva acestui război îngrozitor, în loc să lăsați problema pe seama tinerilor din universități?"

Scrisori de felul acesta am primit în ultimii doi sau trei ani nu numai eu ci și majoritatea colegilor mei. Întrucît consider că tot mai masiva noastră implicare militară în Asia de sud-est reprezintă cel mai regretabil eșec diplomatic, politic și moral din istoria noastră națională, reacționez la aceste întrebări cu un sentiment de jenă — poate chiar cu un anumit sentiment de vinovăție și un adînc sentiment de frustrare din cauza eșecului senatorilor, aflați în dezacord cu această politică, de a influența poziția noastră în Vietnam.

Adevărul este că au existat un număr fără precedent de mare de critici serioase din partea unor senatori, exprimate în cuvîntări în incinta Senatului și în audierile comitetelor, cu prilejul discursurilor publice, la radio și la televiziune, în articole cu circulație de masă, în nenumărate știri și în discuții confidențiale cu președintele și cu înalte oficialități guvernamentale. Deși cea mai mare parte a acestui efort a fost depusă de un nu-

→

Viena. Cu prilejul marșului de primăvară, manifestanții cer încetarea agresiunii americane în Vietnam

măr de vreo 12 senatori, aproape o treime din totalul senatorilor au pus întrebări stăruitoare.

Senatorul Wayne Morse din Oregon, unul dintre cei mai buni oratori pe care i-a avut vreodată Congresul, i-a bombardat pur și simplu, în ultimii trei ani, pe autorii politicii noastre, atît în incinta Senatului cît și în discursuri publice ținute pe tot cuprinsul țării. Senatorul Ernest Gruening, un vechi luptător neînduplecat, înțelept și cu convingeri nezdruncinate, a dus o campanie neobosită, cu scopul de a schimba calea pe care a apucat Administrația în Vietnam.

Senatorul J. William Fulbright a condus, cu inteligență și abilitate, audieri la care a convocat cele mai respectate autorități ale țării. Fulbright a pus în joc întreaga forță a reputației sale și autoritatea sa de președinte al unui comitet deosebit de important în sprijinul acestor audieri publice, al declarațiilor din incinta Senatului și al unui val de articole, cărți, conferințe și interviuri la televiziune. Argumentele sale împotriva politicii noastre în Vietnam nu au fost acceptate de Administrație, deși ele mi se par atît de convingătoare încît devin irezistibile.

În toamna anului 1965, liderul majorității din Senat, Mansfield, și respectatul senator de Vermont, George Aiken, cel mai în vîrstă republican din Senat, precum și o serie de moderați cu un prestigiu deosebit în Senat, au participat la o călătorie de studii foarte serioase cu privire la Asia de sud-est. Acest efort a dus la „raportul Mansfield", care a reprezentat un adevărat duș rece și care a fost semnat de toți senatorii din acest grup. Raportul, publicat pe de-a-ntregul sau în mare parte în presa națională, condamna în mod clar nebunia a ceea ce începuse să devină atunci „un război fără sfîrșit" în Vietnam. Dar raportul a fost ignorat.

Cu aproape un an înainte de raportul Mansfield, alți senatori — între care Church din Idaho, Clark din Pennsylvania, Bartlett din Alaska, Gore din Tennessee și Nelson din Wisconsin — au pus o serie de întrebări-cheie cu privire la politica noastră în Vietnam. Consider că această discuție — care a avut loc în Senat la începutul anului 1965 — a fost aceea care l-a determinat pe președinte să vorbească la Baltimore, la 7 aprilie 1965, despre discuții cu Hanoiul. În după-amiaza zilei în care a ținut discursul de la Baltimore, președintele ne-a chemat pe senatorul Church și pe mine în biroul său de la Casa Albă pentru a examina un text provizoriu al discursului său și pentru a ne declara că „mergem pe calea noastră" în oferta de negocieri. În realitate însă discursul a stabilit un echilibru dibaci între „ulii" și „porumbei" și a fost însoțit de o escaladare a războiului. Deși el reprezenta și un răspuns parțial la dezacordul manifestat în Senat, am ajuns să cred că a fost calculat în mod inițial pentru a dezarma elementele în dezacord din țară și din străinătate, fără o schimbare a politicii.

Pauza de 37 de zile intervenită în bombardamente la sfîrșitul anului 1965 și începutul anului 1966 a reprezentat, de asemenea, în parte, un rezultat al presiunilor depuse în Senat. 16 senatori, între care Hartke din Indiana și McCarthy din Minnesota, au semnat o scrisoare cerînd prelungirea acestei pauze. În prealabil, acești senatori se împotriviseră în mod individual și în grup liniei oficiale.

Pentru a ne da seama de sentimentul de frustrare a senatorilor în dezacord ca și de prea mica influență pe care o au asupra politicii Administrației, este necesar să analizăm experiența senatorului Robert Kennedy. Datorită prestigiului numelui său, întinderii statului său și eventualelor sale interese prezidențiale, orice declarație a tînărului senator al New Yorkului trezește mult mai ample ecouri în presă și se bucură de o mult mai mare atenție din partea Administrației decît ar putea aștepta orice alt senator obișnuit.

În ziua de joi 2 martie, senatorul Kennedy m-a vizitat pentru a mă anunța că va lua probabil cuvîntul în Senat, în aceeași după-amiază la ora trei, pentru a discuta politica americană în Vietnam. Împreună cu consilierii săi lucrase săptămîni întregi la elaborarea unei importante propuneri cu privire la Vietnam și se adresase altor senatori și membri ai presei pentru a le atrage atenția asupra ei.

În aceeași după-amiază, cînd Kennedy s-a urcat la tribună, galeria presei era înțesată și un număr considerabil de senatori erau la locurile lor, avînd în față copii ale cuvîntării care urma să fie ținută și care cerea o încetare a bombardamentelor în Vietnamul de nord.

În timp ce senatorul se pregătea să ia cuvîntul, Administrația a lansat o serie de acțiuni masive cu scopul de a „ucide" cuvîntarea. Casa Albă a convocat de îndată o conferință de presă neanunțată. Sugestiile lui Kennedy în favoarea negocierilor legate de o pauză a bombardărilor au fost „bruiate" de asemenea de o scrisoare pe care președintele aranjase în prealabil s-o difuzeze senatorul Henry Jackson. Simultan, propunerea lui Kennedy a fost subminată de secretarul de stat Rusk și de generalul Westmoreland — Rusk a declarat că el a și încercat o asemenea acțiune, iar Westmoreland a afirmat că este o acțiune prea periculoasă pentru a fi încercată.

Tratamentul la care a fost supus Kennedy a reamintit plecarea pe neașteptate a președintelui la Honolulu, cu un an în urmă, atunci cînd audierile conduse de Fulbright captau masa spectatorilor de la televiziune și determinau apariția în ziare a unor articole cu titluri mari.

Trebuie subliniat că criticii din Senat au încercat tot felul de măsuri pentru „a capta atenția președintelui". Majoritatea celor care sînt în dezacord cu politica oficială și-au însușit criticile de propuneri alternative, pozitive. Inițiativele lor au fost sprijinite de mulți dintre cei mai importanți cetățeni și de grupuri particulare influente din țara noastră. Rareori în istoria țării noastre s-au unit un număr atît de mare de lideri luminați, din domeniul politic, religios și al învățămîntului, pentru a se opune politicii de război dusă de guvernul nostru.

George MCGOVERN
senator democrat din partea statului Dakota de sud

Art Buchwald:

O sancțiune exemplară

S-a aflat că senatorul Thomas Dodd nu va fi eliminat din Senat pentru actele frauduloase pe care le-a comis, dar nici nu va scăpa basma curată. Cei șase membri ai Comitetului senatorial pentru etică au căzut de acord că Dodd ar trebui să primească o oarecare pedeapsă pentru vina de a fi întrebuințat într-un mod nepermis fondurile destinate campaniei electorale, pentru că a încasat de două ori bani pentru aceleași bilete de avion, pentru că a acceptat anumite cadouri din partea lobby-iștilor și pentru că a fost nepreveăzător și nu și-a ascuns registrele de privirile personalului său.

Problema care se pune acum este ce pedeapsă trebuie să i se aplice senatorului Dodd. După cum știe toată lumea, Senatul a fost totdeauna foarte preocupat de etica membrilor săi. S-au sugerat fel de fel de măsuri energice care să facă din cazul Dodd un exemplu pentru alți senatori tentați să procedeze ca el.

Comitetul senatorial pentru sancțiuni morale s-a întrunit într-o ședință ad-hoc pentru a discuta problema pedepsei.

— Domnilor, nu avem încotro. Trebuie să aplicăm cea mai aspră pedeapsă. Are cineva de făcut vreo sugestie ?

— Ce-ar fi să anunțăm că timp de șase luni, senatorul Dodd nu are voie să invite la masa de prînz, în sufrageria Senatului, pe vreunul din cîștigătorii Medaliei de Onoare ?

— Asta n-ar fi o pedeapsă. I-am face doar economie de bani.

— Mă rog, a fost numai o sugestie.

— Am găsit. Ce-ar fi să declarăm că senatorul Dodd nu are voie să dea sau să accepte dineuri omagiale în cinstea sa timp de 30 de zile ?

— Un moment. Ar fi o pedeapsă mult prea severă. Cum își va mai cîștiga Dodd existența fără dineuri omagiale ?

— E adevărat. El însuși a declarat că trăiește numai din dineurile destinate colectării de fonduri.

— Dar bine, domnilor. N-ați fost atenți la ce v-am spus. Am vorbit doar de dineuri. I se vor putea oferi însă în continuare dejunuri și prînzuri omagiale.

— Așa da.

— Nu vă pot înțelege, domnilor. După părerea mea, 30 de zile reprezintă o perioadă mult prea lungă. Nu puteți distruge un om numai pentru că i-a fost greu să dea socoteală pentru o jumătate de milion de dolari. Cazul Dodd seamănă, după părerea mea, cu acela al unui jocheu acuzat de comportare necorectă într-o cursă. Consider că o suspendare de zece zile a dineurilor omagiale ar fi suficientă.

— Nu sînt de acord cu d-ta. Publicul urmărește cu atenție activitatea Comitetului nostru și, dacă nu-l vom pedepsi destul de aspru pe Dodd, ne va acuza că-l scoatem basma curată.

— Ce propui în acest caz ?

— Cred că ar trebui să citească în următoarele 60 de zile și să insereze în rapoartele Congresului articolele lui Drew Pearson, care i-a demascat matrapazlîcurile.

— Ar fi o pedeapsă crudă și neobișnuită și orice tribunal ar anula-o.

— Am putea stabili că senatorul Dodd nu are voie să călătorească cu limuzine și avioane particulare, puse la dispoziție de persoane care fac afaceri cu guvernul.

— Cum puteți cere așa ceva ? Ne-am ridica tot Senatul în cap.

— Cred că am găsit soluția perfectă pentru cazul Dodd. De ce să nu-l facem președinte al Comitetului senatorial pentru etică ? Asta ar garanta că va rămîne în Senat, dar că nu va avea nimic de făcut.

— E soluția ideală. Nimic nu va convinge mai bine opinia publică americană de seriozitatea cu care privim comportarea necorespunzătoare a lui Dodd decît hotărîrea noastră de a-l face președinte al însuși Comitetului care l-a sancționat.

— Strașnic. Și mai propun ca acest Comitet să-i ofere lui Dodd un dineu omagial pentru a-i anunța această știre.

(Din **The New York Herald Tribune**, nr. 26 197)

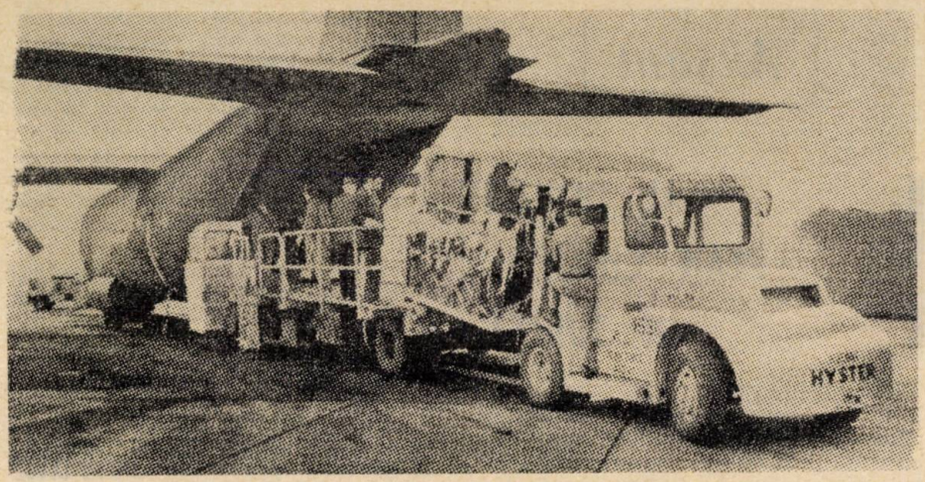

Peste 8 000 de americani aparținînd organismelor N.A.T.O. s-au mutat din Franța în Anglia

Новое время

MOSCOVA

POLITICA SOCIALĂ A „MICII EUROPE"

RECENT s-au împlinit 10 ani de la semnarea Tratatului de la Roma, care a pus bazele Pieței comune. Jubileul s-a aniversat în toate țările „celor șase". Foarte multe cuvîntări pompoase au fost consacrate, printre altele, consecințelor sociale ale integrării vest-europene.

Tratatul de la Roma a declarat politica socială o parte componentă a programului Comunității europene. S-a promis foarte mult. În legătură cu aceasta pot fi amintite declarațiile solemne și prorocirile vaste care puteau fi auzite cu 10 ani în urmă. Printre altele, belgianul Bell afirma că C.E.E. va aduce consumatorilor „abundență și scăderea prețurilor cu amănuntul", iar oamenilor muncii „sporirea treptată a veniturilor la condiții ale muncii din ce în ce mai puțin grele, precum și salarii mai mari".

Care este bilanțul politicii sociale a Pieței comune căreia i s-a făcut atîta reclamă ?

Conjunctura economică favorabilă în ansamblu a dus la creșterea folosirii mîinii de lucru și la îmbunătățirea condițiilor clasei muncitoare în lupta economică. Fiecare pas în ridicarea salariului a fost însă rezultatul luptei perseverente a clasei muncitoare. Dacă examinăm graficul mișcării greviste în țările „celor șase" pînă și după apariția Pieței comune, ne putem convinge că clasa muncitoare a putut să folosească condițiile economice favorabile doar datorită intensificării și nu slăbirii presiunii sale asupra capitalului. Dacă în perioada 1952—1957 numărul total al zilelor-muncă de grevă în țările C.E.E. s-a cifrat la 65 600 000, în următorii șase ani (1958—1963) el a crescut la 97—99 milioane, iar în ultimii trei ani (1964—1966) s-a cifrat la 41 500 000. Este într-adevăr un comentariu elocvent la afirmațiile lui Hallstein și ale lui Raymond Aron cu privire la „stabilitatea social-politică" și „colaborarea democratică" a claselor în țările Pieței comune.

Muncitorilor le-a fost promisă o stabilitate economică în stare să garanteze o folosire sigură a mîinii de lucru și un salariu la fel de sigur. Iată realitatea zilei de astăzi : declinul economic în R.F.G., care a lăsat fără muncă (total sau parțial) peste 1 000 000 de muncitori vest-germani și sute de mii de muncitori străini ; dificultățile economice din Olanda, unde numărul șomerilor a depășit 100 000, atingînd în unele regiuni din țară 10 la sută din întreaga forță de muncă ; milioanele de șomeri totali și parțiali din Italia ; creșterea șomajului în Franța, deși acolo se menține o conjunctură destul de înaltă (...)

Oamenilor muncii li s-a promis o stabilitate a prețurilor, dar sigură s-a dovedit a fi doar creșterea lor. În Belgia, începînd din 1958, prețurile au crescut în medie cu 21 la sută, în R.F.G. cu 22 la sută, în Italia cu 32 la sută, în Olanda și Franța cu 35 la sută. Costul chiriilor a crescut și mai mult. În perioada 1958—1965, în Olanda ele au sporit cu 36 la sută, în R.F.G. cu 45 la sută, în Italia cu 82 la sută.

Articolul 119 al Tratatului de la Roma proclama realizarea principiului salariului egal pentru bărbați și femei. Inițial, termenul egalizării salariilor a fost fixat pentru anul 1961, ulterior amînat pentru 1964. Dar și în 1966, deosebirea dintre salariul orar al bărbaților și femeilor cu aceeași calificare s-a menținut în toate țările Pieței comune. În Franța ea a crescut chiar de la 6,4 la sută în 1956, la 10,1 la sută în 1966. În Italia au fost necesare marile greve ale textiliștilor și metalurgiștilor (din anii 1959, 1962, 1963) pentru a se obține o reducere a diferenței de salariu dintre bărbați și femei. Același rol l-a avut și cunoscuta grevă a celor 3 000 de muncitoare belgiene, din apropiere de Liège, care a durat 82 de zile.

Un alt grup de fapte : numărul șomerilor în țările C.E.E. nu s-a cifrat în ultimii 10 ani sub 1 500 000. În prezent, chiar în baza unor date incomplete ale statisticii oficiale, el se cifrează la aproximativ 3 milioane. Capitalul monopolist planifică între timp noi concedieri în masă.

(...) Și astfel, chiar acele obligații modeste, pe plan social, fixate în Tratatul de la Roma, n-au fost îndeplinite. În cadrul sesiunii Adunării parlamentare europene (în decembrie 1966 și în februarie 1967) au fost adoptate rezoluții în care se sublinia inactivitatea Consiliului C.E.E. în domeniul social, lipsa de dorință a guvernelor de a traduce în viață articolele corespunzătoare ale Tratatului de la Roma, existența unor mari probleme sociale care cer o soluționare urgentă. În perioada 1958—1965, organele C.E.E. au emis 206 diferite acte, dintre care doar 21 erau consacrate problemelor sociale, din care 11 „armonizări" ale legislațiilor naționale în domeniul prevederilor sociale și medicinei profesionale.

Această politică este apreciată în mod negativ de organizațiile clasei muncitoare, nu numai de acelea care se află pe pozițiile luptei de clasă, dar și de cele reformiste. În 1966 au avut loc două conferințe : ale sindicatelor din țările C.E.E. și ale sindicatelor creștine vest-europene. Ambele s-au desfășurat sub semnul unei critici ascuțite a politicii sociale a guvernelor și organelor C.E.E.

I. BORKO

DIE WELT

Nr. 79 HAMBURG

N. A. T. O. ÎN ZODIA SCHIMBĂRILOR

ECOUL ULTIMELOR SEMNALE de trîmbiță ale gornițtilor trupelor occidentale aliate s-a pierdut deasupra dealurilor de la St. Germain și Fontainebleau. Comandamentele supreme și-au stabilit noile lor cartiere generale dincolo de granița franceză și, în prezent, aliații se gîndesc să treacă la o revizuire a forțelor ce le-au rămas. De cînd, în 1966, generalul de Gaulle a anunțat retragerea Franței din alianța militară și a cerut aliaților să părăsească țara, s-a vorbit mult de disciplinarea și consolidarea internă a N.A.T.O.

În acest sens, mutarea la Bruxelles este considerată, în general, ca o transferare în provincie. Cu atît mai mult, cu cît comitetul militar N.A.T.O., cu comandamentul său internațional de planificare, va părăsi Washingtonul pentru a se stabili în același loc cu Consiliul atlantic. Separarea de capitala puterii conducătoare va atrage după sine nu numai o îndepărtare în spațiu, ci și în idei, de centrul luării globale a hotărîrilor. Pentru conducerea aliației militare se va pierde contactul personal permanent cu instanța de planificare și forțele creatoare de opinie din Pentagon. Se va produce o distanțare, care nu va putea fi pur și simplu înlăturată în cîteva ore de zbor și prin convorbiri telefonice.

În același timp, la Bruxelles poziția comandamentului suprem aliat pentru Europa occidentală va avea, în comitetul militar, o contrapondere față de Consiliul atlantic. Unii se tem de o concurență în ce privește consultările.

→

Alții speră că modul de gîndire vest-european — pe care toți comandanții supremi americani din Europa occidentală și l-au însușit pînă la un anumit grad — va fi însușit și de ofițerii americani din cartierul general de planificare al alianței, după ce acesta se va fi stabilit pe vechiul continent. Oricum ar fi, ultimii ani au adus dovada că poziția comandamentului suprem aliat din Europa occidentală nu mai are aceeași însemnătate ca pe vremea generalului Norstad. Aceasta nu se datorește influenței unor persoane ; este un semn că vremurile s-au schimbat.

De mai multă vreme, N.A.T.O., ca alianță militară, nu mai determină strategia și politica militară americană. Ea rămîne un element principal în arsenalul american — dar alături de altele.

Cît timp forțele americane din Europa occidentală mai pot fi menținute rămîne de văzut. „Marile vremuri" ale alianței au fost cele ale „războiului rece", cu primejdiile sale nemijlocite și repetatele crize internaționale. Destinderea actuală din Europa deschide o nouă perspectivă unei politici în care confruntarea permanentă nu mai apare de neînlăturat.

Această modificare fundamentală în relațiile internaționale influențează asupra alianțelor existente.

Retragerea Franței din N.A.T.O. — care depășește de fapt organizația militară — și slăbirea voinței țărilor vest-europene de realizare a unității politice limitează sever rolul statelor vest-europene în cadrul alianței atlantice. În aceste condiții reorganizarea N.A.T.O.-ului truncheat nu poate duce la mai mult decît la crearea unui nou aparataj de comitete, la noi procedee de consultare, la o mașinărie de organizare tehnică, așa cum s-a conturat în decembrie 1966 la Paris pe planșeta de desen.

Lothar RUEHL

Akșam

ISTANBUL

AL DOILEA PLAN CINCINAL ÎN TURCIA

AU DEVENIT CUNOSCUTE direcțiile principale ale celui de-al doilea plan cincinal de dezvoltare, date publicității prin oficiosul guvernului. Planul, după ce va fi discutat în Inalta comisie a planificării, va fi înaintat Medjilisului spre aprobare.

Cel de-al doilea plan cincinal poartă din plin pecetea programului Partidului dreptății. Astfel, în agricultură vor fi folosite noi soiuri de semințe în vederea creșterii productivității agricole, vor fi construite autostrăzi duble între Istanbul—Ankara—Iskenderun, va fi construit podul de peste Bosfor, se va trece de la industria de asamblare la cea de tip autohton, vor fi înființate posturi de televiziune și vom produce televizoare.

Deși ar putea fi purtate discuții asupra posibilităților existente pentru satisfacerea necesităților țării și în stabilirea ordinii priorităților, un lucru este clar : în cel de-al doilea plan cincinal sînt puse mari speranțe. De aceea în Turcia absolut nimeni nu se pronunță împotriva înfăptuirii acestor obiective.

S-a mai adus la cunoștință că, pentru înfăptuirea obiectivelor amintite, vor fi făcute investiții în valoare de 111 miliarde lire. Se mai subliniază și faptul că pentru traducerea în viață a obiectivelor primului plan cincinal s-au investit 58 miliarde lire. Numai că înfăptuirea primului plan între anii 1963—1967 cu un volum de investiții anuale de 11,6 miliarde lire nu s-a făcut prea simțit în realitatea turcă. De aceea, destinarea unei sume de 22,2 miliarde lire anual pare exagerată într-o perioadă cînd bugetele anuale sînt deficitare și cînd deficitul și datoriile în cadrul balanței comerciale sînt în creștere. Este mai ușor de afirmat că vor fi făcute investiții în valoare de 111 miliarde lire decît de obținut aceste sume. În condițiile în care scumpetea vieții constituie o povară grea pentru cetățeni.

Ar fi bine să se aducă la cunoștința publică cum vor fi obținute aceste investiții, avînd în vedere sensibilitatea populației față de noi impozite.

La Aden continuă tulburările

Herald Tribune

NEW YORK INTERNATIONAL — The Washington Post

Nr. 26197

HUMPHREY ÎN EUROPA

PRIMIREA făcută vicepreședintelui S.U.A. în Europa a fost foarte corectă, dar nu entuziastă. Dacă principalul său obiectiv practic a fost de a-i convinge pe vest-germani și italieni să accepte tratatul de neproliferare nucleară este posibil să presupunem că pînă la urmă îl vor accepta. Dar acest asentiment, care va fi acordat cu foarte multă reticență, nu va modifica, desigur, marile divergențe care există între europenii contemporani și americanii contemporani, care se îndepărtează unii de alții în politica lor internațională. Europenii nu pun la îndoială și nu subestimează forța S.U.A. în problemele militare și economice. Această forță este pe deplin recunoscută în Europa occidentală. Dar influența politică și morală a S.U.A., voința vest-europenilor de a urma conducerea Washingtonului au scăzut în mod spectaculos în ultimii ani. Europa se îndreaptă într-o direcție proprie. Firește, nu împotriva Statelor Unite, dar separată de acestea și împotriva voinței lor.

Există două cauze principale ale separării europenilor de americani. Cea mai importantă este, în mod destul de evident, războiul din Vietnam, care este atît de profund și intens dezaprobat pe întreg cuprinsul Europei, încît nici un fel de relații diplomatice bazate pe încredere nu sînt posibile atîta timp cît durează acest război. Dacă vicepreședintele nu a aflat acest lucru, înseamnă că cei care l-au primit nu i-au vorbit cu sinceritate. Există, firește, un mic număr de personalități din conducere care se pronunță public în favoarea poziției americane în Vietnam. Dar ele nu reprezintă o majoritate sau ceva asemănător, sînt reticente și își cer scuze stîngherite pentru faptul că apără linia noastră. Englezii, de pildă, care au un interes special în a fi pe placul Administrației, nu aplaudă și sînt foarte reticenți în a susține prelungirea bombardamentelor împotriva Vietnamului de nord.

Cealaltă cauză importantă a separării dintre linia vest-europeană și cea a S.U.A. este că dezghețul în războiul rece este mult mai avansat decît în S.U.A. Ca urmare, purtătorii noștri de cuvînt oficiali nu mai vorbesc limba europe-

nilor contemporani. Discursurile vicepreşedintelui Humphrey sună curios de demodat. Vicepreşedintele a anunţat, de pildă, în Europa, fără îndoială cu cele mai bune intenţii, că sîntem în favoarea Comunităţii atlantice şi totodată a unei destinderi cu Europa răsăriteană. Pentru un european contemporan aceste două obiective, cu oricîtă sinceritate ar fi susţinute, sînt incompatibile. Destinderea pe care majoritatea europenilor o doresc şi o caută cu perseverenţă presupune dizolvarea pactelor.

Problema cea mai importantă în legătură cu călătoria vicepreşedintelui este de a se şti dacă a ascultat şi dacă a învăţat. Căci locul în care trebuie să înceapă înnoirea şi reînviorarea relaţiilor noastre cu Europa se află în mintea propriilor noastre oficialităţi. Problema critică este de a şti cît au învăţat şi cum îşi adaptează politica, de la ceea ce corespundea deceniului '50 la ceea ce corespunde condiţiilor contemporane ale ultimilor ani ai deceniului '60.

Walter LIPPMANN

La Mañana
MONTEVIDEO

UNDE ESTE EFECTUL „ALIANŢEI PENTRU PROGRES?"

PUNCTUL „Măsuri pentru îmbunătăţirea comerţului internaţional în America Latină" a dat naştere, la conferinţa pregătitoare a reprezentanţilor preşedinţilor, unei acţiuni energice din partea ţărilor latino-americane, dornice de a obţine de la S.U.A. garanţii ferme în sensul eliminării barierelor comerciale care împiedică sau limitează intrarea produselor Americii Latine pe teritoriul S.U.A. În actul oficial pregătit pentru cea de-a XI-a reuniune consultativă a miniştrilor de externe de la Buenos Aires — act care a constituit baza discuţiilor purtate de reprezentanţii preşedinţilor — nu se consemnează un progres substanţial faţă de cele convenite la Rio de Janeiro, în 1965, şi concretizate în documentul cunoscut sub denumirea de „Actul economico-social de la Rio de Janeiro". În acest document se cerea tuturor statelor membre ale sistemului interamerican să adopte o poziţie favorabilă unei „strînse interdependenţe între comerţul internaţional şi dezvoltarea economică şi socială" şi se hotăra eliminarea restricţiilor de natură a împiedica exporturile provenind din ţările sistemului. Se hotăra de asemenea să se diversifice şi să se extindă exporturile de produse manufacturate sau semifabricate, provenind din ţările în curs de dezvoltare, ca instrument pentru accelerarea dezvoltării lor economice şi pentru ridicarea nivelului de trai. „În acest sens — se arăta în «Actul de la Rio de Janeiro» — se vor adopta măsuri individuale şi comune destinate : 1) a crea condiţii favorabile de acces pe piaţa internaţională ; 2) a îmbunătăţi calitatea şi comercializarea produselor din ţările în curs de dezvoltare pentru a se asigura o participare crescîndă în comerţul cu produse manufacturiere şi semifabricate şi pentru a se satisface necesităţile dezvoltării lor".

(..) Ajutorul acordat de S.U.A. ţărilor Americii Latine, din 1945 pînă în 1965, poate fi evaluat la circa 11 miliarde de dolari. În acelaşi timp, însă, scăderea preţurilor la materiile prime pe care le exportă ţările Americii Latine a provocat acestora pierderi de peste 12 miliarde de dolari. În ceea ce priveşte comerţul, nici unul din succesele obţinute de America Latină nu a fost consecinţa Cartei de la Punta del Este. Convenţia cafelei a fost ratificată de S.U.A. cu mare întîrziere. În cazul zahărului s-a îmbunătăţit situaţia unor ţări pe piaţa nord-americană dar sînt rare măsurile de eliminare a restricţiilor adoptate de S.U.A., căci persistă arsenalul măsurilor de protecţie internă, de restricţii, de dispoziţii referitoare la exporturi, dăunătoare pentru multe produse latino-americane. În ultimii ani s-au creat noi restricţii la import, sub diverse forme, pentru multe produse.

Nimic din politica pe plan comercial a S.U.A. nu dovedeşte vreun interes special pentru America Latină. Unde este atunci efectul „Alianţei pentru progres" ? Se poate spune că posibilităţile Americii Latine pe piaţa nord-americană s-au deteriorat în cei cinci ani ai „Alianţei".

Ciudad de Mexico. Manifestaţie de protest împotriva agresiunii americane în Vietnam

profil

PIET DE JONG

primul ministru al Olandei

La 21 martie, regina Iuliana a Olandei a cerut ministrului apărării din precedentele cabinete, contra-amiralul Piet de Jong, să-şi asume sarcina de a soluţiona criza guvernamentală şi de a încerca reconcilierea punctelor de vedere ale partidelor catolic, calvinist şi liberal, în vederea constituirii unui cabinet de coaliţie. La 3 aprilie, contra-amiralul Piet de Jong izbutea să-şi îndeplinească misiunea.

Noul premier este în vîrstă de 52 de ani. Renumit comandant de submarine în timpul celui de-al doilea război mondial, el aparţine partidului catolic şi nu este membru al parlamentului. În anul 1940, în timpul invadării Olandei de către trupele naziste, Piet de Jong a plecat în Anglia. Devenit în 1953 membru al statului major interaliat N.A.T.O. pentru zona Canalului Mînecii, Piet de Jong a părăsit în 1959 serviciul activ, devenind secretar de stat al marinei. Numit în 1963 ministru al apărării, şi-a păstrat portofoliul în cele trei cabinete care s-au succedat de atunci.

Criza căreia îi pune capăt formarea noului cabinet a fost declanşată de fapt anul trecut, cînd şeful grupului catolic, Schmelzer, prin votul de neîncredere introdus în Cameră, a provocat căderea guvernului Cals. Cabinetul Zijlstra, format 39 de zile după izbucnirea crizei, a fost o formaţie de tranziţie, menită să gireze treburile publice pînă la alegerile de la începutul acestui an. Constituirea actualului cabinet nu a fost o sarcină uşoară. Problemele economice — între altele dezechilibrul balanţei comerciale, creşterea şomajului — fac deosebit de delicată misiunea noii echipe guvernamentale.

Rezultatele alegerilor parlamentare din 15 februarie nu simplifică găsirea unei soluţii. (Cabinetul condus de Piet de Jong dispune în Camera Deputaţilor de o majoritate de 92 de voturi din 150.) Datorită faptului că nici unul dintre partidele tradiţionale nu a obţinut un număr suficient de mandate în parlament ca să poată guverna, vechea coaliţie nu a mai putut fi restabilită. În cadrul negocierilor de pînă acum, obstacolul cel mai greu pentru cei patru „formatori" însărcinaţi succesiv cu alcătuirea cabinetului s-a dovedit a fi găsirea unor persoane care să-şi asume răspunderea finanţelor şi economiei. Fostul premier Jelle Zijlstra, expert cu autoritate în aceste domenii, urmează să preia, la 1 mai, atribuţiile de guvernator al Băncii Olandei — ceea ce implică în mod obligatoriu retragerea sa din viaţa politică. Ultimul care a încercat constituirea unui guvern a fost Barend Biesheuvel, membru al partidului catolic şi vicepreşedinte al guvernului Zijlstra.

Sarcina cea mai urgentă pentru noul guvern este de ordin financiar şi priveşte echilibrarea cheltuielilor publice. Marţi, 4 aprilie, noul guvern al Olandei a depus jurămîntul în faţa reginei Iuliana, urmînd ca în cel mai scurt timp premierul Piet de Jong să facă în parlament obişnuita declaraţie-program asupra politicii cabientului său.

A. M.

poșta redacției

180 000 PE ZI

V. Comarnescu, București. **Populația lumii crește cu 65 de milioane de oameni pe an (circa 180 000 pe zi). E interesant de notat că mai mult decît jumătate dintre cei ce trăiesc astăzi s-au născut după 1945. În circa un milion de ani, populația globului a ajuns la 1 000 de milioane de oameni. După cum se poate vedea din diagrama alăturată, ritmul de**

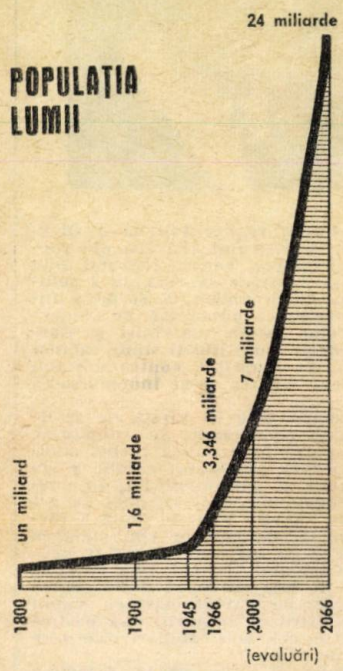

creștere s-a intensificat continuu. În 35 de ani, între 1966 și 2 000, populația lumii se va dubla. În condițiile unui ritm de creștere de 2 la sută pe an, în următorul secol ea va deveni de 8 ori mai mare decît în prezent.

PACTUL BRIAND-KELLOGG

Pavel Perfil, Tulcea. **Pactul de la Paris, cunoscut și sub numele de Pactul Briand-Kellogg, a fost semnat la 27 august 1928 din inițiativa ministrului de externe al Franței, Aristide Briand, care propusese secretarului de stat al S.U.A., Frank B. Kellogg, un acord bilateral pentru punerea războiului în afara legii. Kellogg a sugerat ca, în loc de un acord bilateral, să se semneze un tratat deschis tuturor statelor. Inițial, el a fost semnat de 14 state iar ulterior a fost ratificat de 63 de state.**

Principalele lui prevederi erau : Articolul I — „Înaltele părți contractante declară în numele popoarelor lor că condamnă recurgerea la război pentru soluționarea problemelor internaționale și renunță la ea ca instrument al politicii naționale în relațiile dintre ele". Articolul II — „Înaltele părți contractante cad de acord să caute a rezolva exclusiv prin mijloace pașnice orice dispute sau conflicte de indiferent ce natură sau origine care s-ar ivi între ele".

VA FI DĂRÎMAT SING-SINGUL ?

D. Marinescu, Ploiești. **Celebra închisoare Sing-Sing din apropierea New Yorkului continuă să existe și în prezent, la 140 de ani de la construirea ei, iar în „Casa morții" („The Death House") 8 condamnați la moarte așteaptă acea seară de joi în care vor fi executați pe scaunul electric. Nu este însă exclus ca noul director al închisorii, John T. Deegan, numit de numai cîteva săptămîni, să nu asiste niciodată la o execuție în incinta Sing-Singului. Aceasta pentru că, înainte de sfîrșitul anului 1967, guvernatorul statului New York, Nelson Rockefeller, urmează să hotărască dacă închisoarea va fi dărîmată sau numai renovată. Cei aproape 2 000 de deținuți care își ispășesc condamnarea în fortăreața situată în orășelul Ossining, la aproximativ 45 km de New York, ar fi în acest caz dispersați în alte închisori. Reputația sumbră a Sing-Singului se întemeiază mai ales pe faptul că orice evadare e practic exclusă. Ultima tentativă de evadare s-a produs în deceniul al patrulea, cînd trei deținuți, încercînd să fugă, au ucis doi gardieni dar au fost împușcați la rîndul lor înainte de a se fi putut măcar apropia de zidul exterior.**

METEOROLOGIE ȘI TAIFUNURI

George Cazimir, Oradea. **E adevărat că, înainte de a-și propune să influențeze condițiile meteorologice, specialiștii trebuie să ajungă să le cunoască și să le prevadă mai bine. După opinia Organizației meteorologice mondiale, un sistem complex de sateliți meteorologici ar putea aduce economiei mondiale un surplus de produse agricole valorînd circa 6 miliarde de lire sterline pe an, adică de 50 de ori mai mult decît ar costa lansarea și controlarea sateliților. Organizația speră să pună în funcțiune acest sistem (discutat la Congresul ei de la Geneva) în perioada 1970—1975.**

Nici pentru perioada în care se va ajunge la posibilitatea unei oarecari reglementări a vremii nu se preconizează, așa cum presupuneți dv., înlăturarea taifunurilor. Deși provoacă mari pierderi materiale și chiar victime omenești, ele reprezintă o componentă indispensabilă a climei din Orientul Îndepărtat. În unele regiuni, ploile aduse de taifun constituie circa 50 la sută din totalul precipitațiilor necesare pentru agricultură. Idealul ar fi deci să se reducă violența acestor furtuni fără a influența negativ cantitatea precipitațiilor favorizate de ele.

INUTILITATEA LIMBILOR ARTIFICIALE

Ing. Ermil Mitrofan, Turnu Severin. **Punctul nostru de vedere coincide cu cel pe care vi l-a comunicat Academia. Eșecul „experienței Esperanto" (de la existența unor cluburi de adepți ai acestei limbi artificiale în diverse țări pînă la transformarea ei într-un instrument universal de comunicare e o distanță uriașă și nu există indicii că va fi parcursă vreodată) este de natură să avertizeze împotriva altor tentative similare. De altfel, după cum am înțeles din scrisoare, dv. nu ați întocmit proiectul unei noi limbi, ci vă mulțumiți să sugerați reunirea unui colectiv internațional de specialiști avînd această misiune. Nu putem să nu subscriem la opinia celor ce v-au comunicat că specialiștii au sarcini mai presante decît aceea de a inventa o nouă limbă de laborator.**

LIBAN, IULIE-OCTOMBRIE 1958

Constantin Munteanu, Bîrlad. **Începînd de la 15 iulie 1958, Statele Unite au debarcat în Liban efective militare care au rămas în această țară pînă la 1 octombrie 1958, după instalarea președintelui Fuad Șehab. Această acțiune a fost apreciată ca o încercare de imixtiune în treburile interne ale Libanului și a luat sfîrșit după ce Adunarea Generală a O.N.U. a adoptat o rezoluție cerînd retragerea trupelor americane.**

„CAPTURA CEA MARE"

Ion Avram, comuna Gornea, raionul Moldova Nouă. **Statul Monaco este condus de prințul Rainier. Președintele statului Chile este Eduardo Frei. Președintele Sudanului este Ismail al Azhari. Cartea „Captura cea mare" nu a fost tradusă pînă acum în limba română și nu știm dacă a fost sau nu inclusă în planul vreunei edituri. În general, noi nu publicăm și nu ne propunem să publicăm în foileton decît lucrări inedite în limba română.**

Ne-am notat propunerile dv. pentru rubrica „Reportaj pe glob".

TORREY CANYON, SCLAVAJ, CĂMĂȘILE ALBE

Petric Stuparu, Iași. **Despre „Torrey Canyon" am scris în numărul precedent. În problema sclavajului vom mai reveni. „Cămășile albe" japoneze sînt o organizație de tineret cu caracter fascist. Nu avem exemplare de revistă de rezervă și nici spațiul necesar pentru a publica adresele celor ce le solicită. Singura soluție, dacă vreți să aveți colecția completă, este abonamentul.**

TRUPE AMERICANE PESTE HOTARE

Adrian Herescu, Brașov. **Trupele engleze și americane din R.F.G. reprezintă o parte importantă din efectivele N.A.T.O. După toate probabilitățile, Statele Unite nu se vor mulțumi în 1969 cu tratate bilaterale care să înlocuiască N.A.T.O. ci vor stărui pentru reînnoirea lui. Diviziile americane staționate în Coreea de sud nu au statut de trupe de ocupație, ci se află acolo pe baza tratatului militar americano-sud-coreean.**

Marian Tănasie, București. **Nici una dintre presupunerile prietenilor dv. nu corespunde realității. Personajul de care vă interesați s-a înapoiat în S.U.A.**

Angela Broc, Pitești. **Nu se obișnuiește (și nici n-ar avea rost) ca o revistă să publice de două ori aceleași materiale. Abonații au siguranța că nu vor pierde nici un număr și ca atare vor primi și vor putea păstra toate articolele care îi interesează în mod deosebit.**

Marcel Zelter, București. **Am publicat periodic și vom continua să publicăm articole de analiză economică în genul celor sugerate de dv. precum și interviuri cu personalități ale gîndirii economice și sociologice, așa cum a fost cel cu Josué de Castro. Foiletonul nu e publicabil.**

Anton Sztupi, comuna Letca, regiunea Cluj. **Pentru toate datele despre Commonwealth consultați broșura recent apărută — „De la Imperiul Britanic la Commonwealth" de Nicolae Minei.**

Alexandru Trifan, Timișoara. **Lista tuturor președinților Statelor Unite este prea lungă pentru a fi inserată la „Poșta redacției".**

Florian Sassu, București. **Vă mulțumim pentru bunele aprecieri. Fără îndoială, vom publica și de acum înainte asemenea materiale. Deosebirile de transcriere atunci cînd este vorba de nume străine, care la origine se scriu cu alt alfabet decît cel latin, sînt destul de frecvente.**

Nicolae Lucianu, București. **Ne bucură că ați ajuns la concluzia că temerile dv. erau nejustificate. Așteptăm și pe viitor observații și sugestii constructive.**

Ion Liviu, Galați, Nicu Achim, Craiova, Theodor Fulga, Slatina. **Revista noastră nu obișnuiește să furnizeze asemenea adrese.**

Ion Cîrciumaru, comuna Bistreț, raionul Băilești. **Biografia președintelui de Gaulle a fost publicată la rubrica „Profil" în nr. 52/1965. Singura țară care s-a retras vreodată din Organizația Națiunilor Unite a fost Indonezia. (În prezent a revenit).**

Ioan Teica, Oravița. **Problemele ridicate de dv. nu ni se par a fi de actualitate.**

Ion Apostol, Orăștie. **Denumirea folosită în prezent este cea corectă. Vom ține seama de propunerea dv. pentru rubrica „Profil".**

Ion Spătaru, Brașov. **Problema care vă preocupă nu este de competența noastră. Adresați-vă ziarului local sau unuia dintre ziarele centrale.**

Stelică Nicula, Turnu Măgurele. **Despre catastrofa submarinului atomic american Thresher s-a scris mult la timpul său și ca atare, nu considerăm necesar să mai revenim.**

lumea

Săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1, Tel. 17.60.10

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

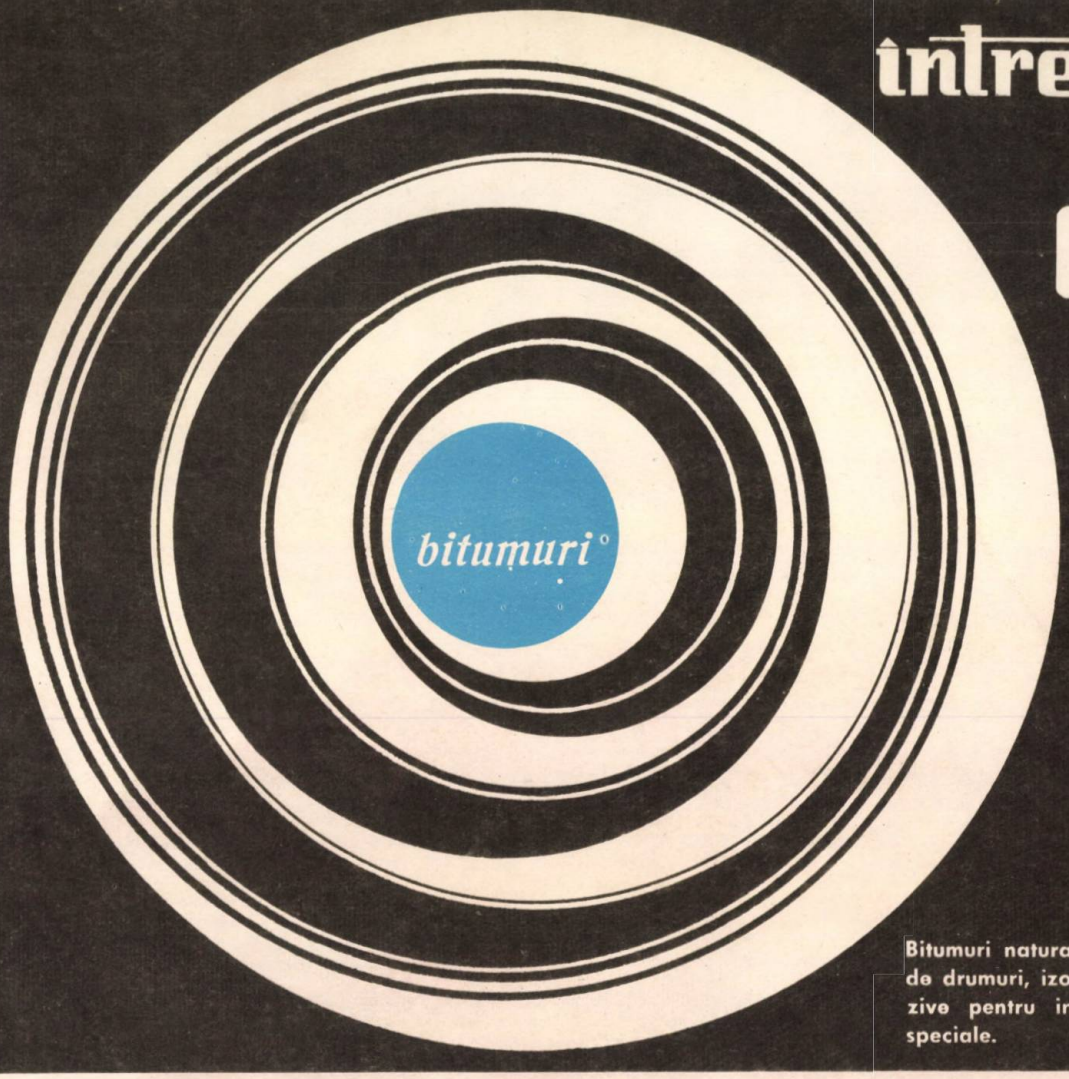

întreprinderea minieră ORADEA

str. Vasile Alecsandri nr. 2
telefon 14.500 — Telex 034.218

bitumuri

Produce prin
UZINELE „DERNA—TĂTĂRUŞ"

Bitumuri naturale şi bitumuri speciale pentru construcţia de drumuri, izolări hidrofuge, termice, protecţii anticorozive pentru industria electrotehnică şi alte destinaţii speciale.

Uleiuri minerale rafinate

- ULEI F. 5002 conform STAS 6254—60, cu punct de congelare 60°C pentru ungerea aparatelor, mecanismelor fine, dispozitive de control, pentru dispozitive hidromecanice care lucrează la temperaturi foarte scăzute.
- ULEI F. 5003 conform STAS 2535—51, cu punct de congelare 40° pentru ungerea maşinilor frigorifice (acţionate cu amoniac şi freon) precum şi pentru destinaţii speciale.

— ULEI DIELECTRIC conform STAS 811—61 pentru transformatori, întrerupători şi alte aparate electrice.

— ULEI HIDROMECANIC H. 5005 pentru transmisii hidromecanice dispozitive de comandă, prese de înaltă presiune. La cerere se livrează şi tipul antispumant H 5005 A, pentru dispozitive unde e supus unei agitări puternice.

uleiuri

publicitate lumea

UZINELE INDUSTRIA SÎRMII

CÎMPIA TURZII

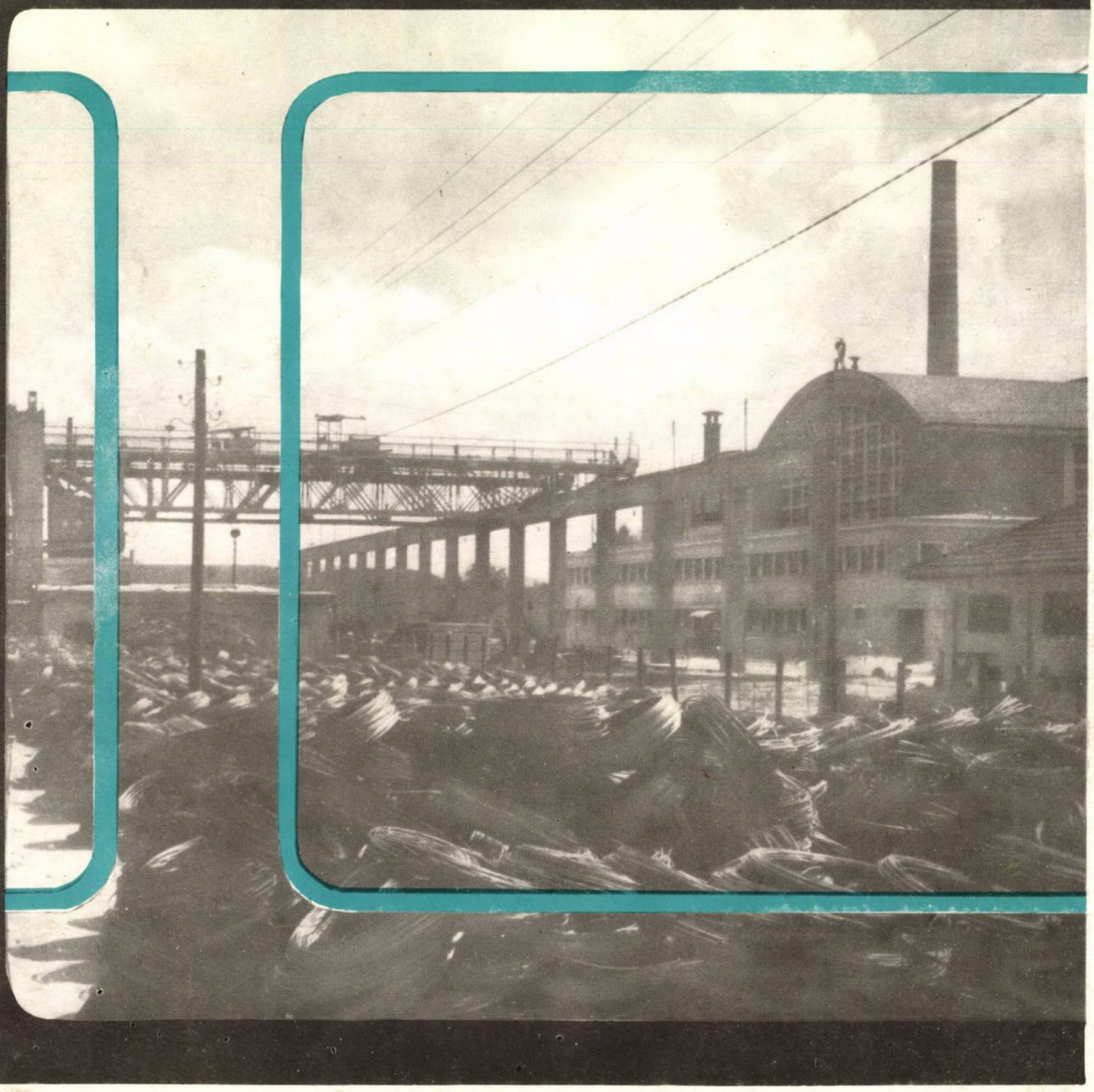

produc: • PROFILE LAMINATE DIN OȚEL CARBON ȘI ALIAT • SÎRME LAMINATE DIN OȚEL CARBON ȘI ALIAT • BARE TRASE DIN OȚEL CARBON ȘI ALIAT • SÎRME TRASE DIN OȚEL CARBON PENTRU ARCURI, CABLURI TRACȚIUNE ȘI BETON PRECOMPRIMAT • SÎRME TRASE DIN OȚEL MOALE • ARCURI MOBILĂ • ELECTROZI SUDURĂ • SÎRMĂ ZINCATĂ • CUIE • SÎRMĂ DIN CUPRU ȘI ALAMA • CONDUCTORI ELECTRICI

publicitate
lumea

2 lei

VIZITA DELEGAȚIEI DE PARTID ȘI GUVERNAMENTALE A R. P. BULGARIA

LUCRĂRILE COMISIEI ECONOMICE O.N.U. PENTRU EUROPA

Reportaj pe glob

ONGO-BRAZZAVILLE

17

joi, 20 aprilie, 1967

lumea

săptămîna pe glob:

new york
berlin
punta del este
varșovia

IMAGINI DIN R. P. BULGARIA

În apropierea orașului Burgas, pe țărmul Mării Negre, se înalță Combinatul industrial pentru prelucrarea țițeiului și pentru fabricarea de produse chimice.

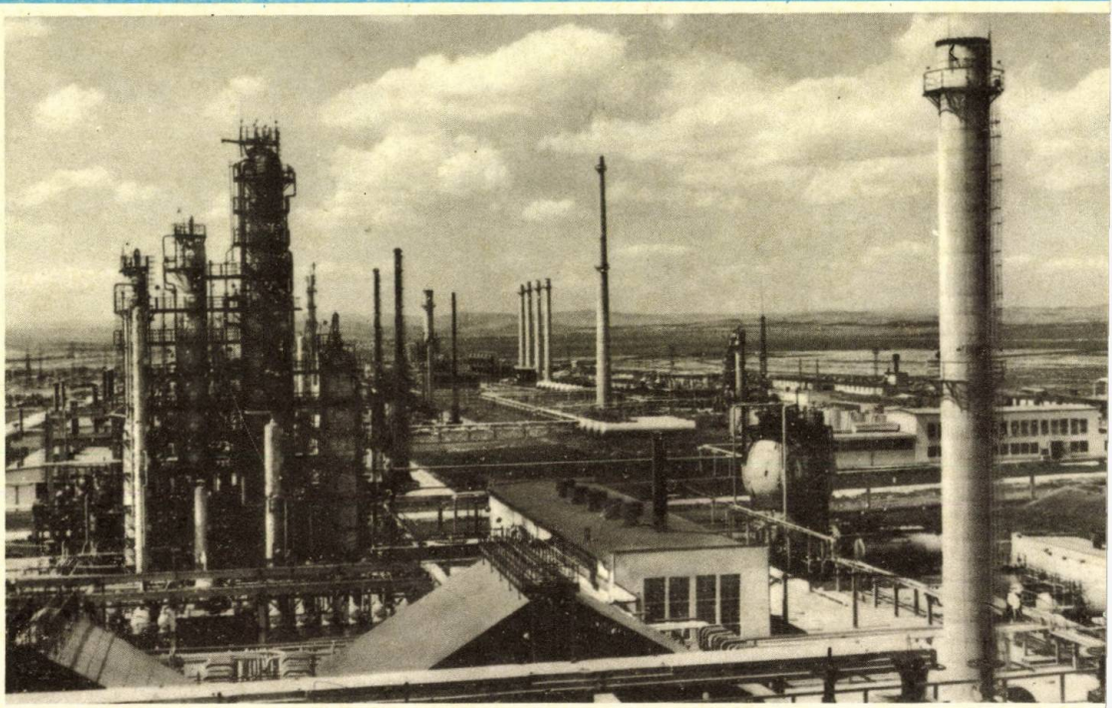

În peisajul vechii așezări Pleven au apărut siluetele a numeroase construcții moderne.

Lacul de acumulare și barajul „Studen Kladeneț" din munții Rodope reprezintă unul dintre cele mai importante obiective hidroenergetice ale Bulgariei socialiste.

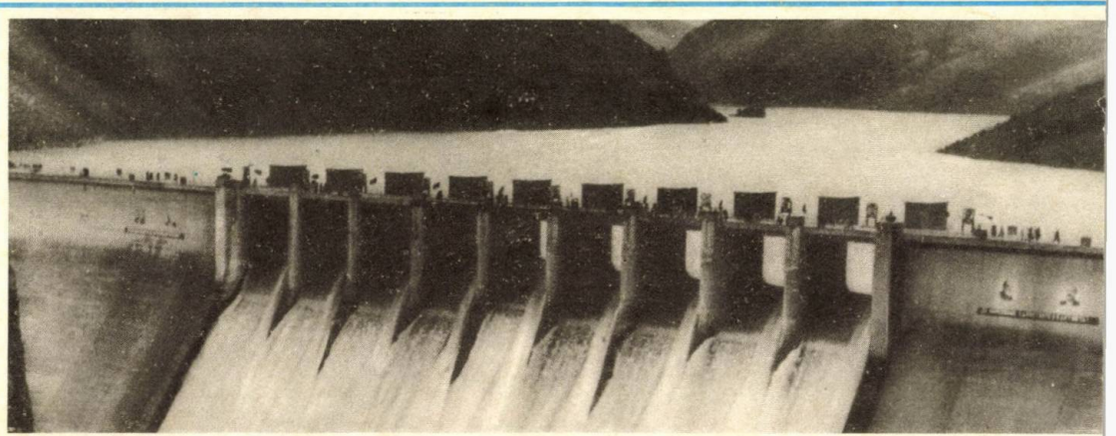

Unul din numeroasele așezăminte culturale construite în anii socialismului : casa de cultură „Vasil Levski", din Karlovo.